

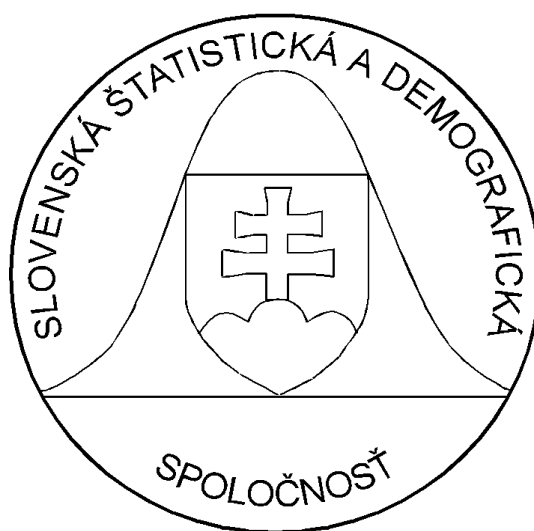
SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

www.ssds.sk

***POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA
2010***

BRATISLAVA

2010

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

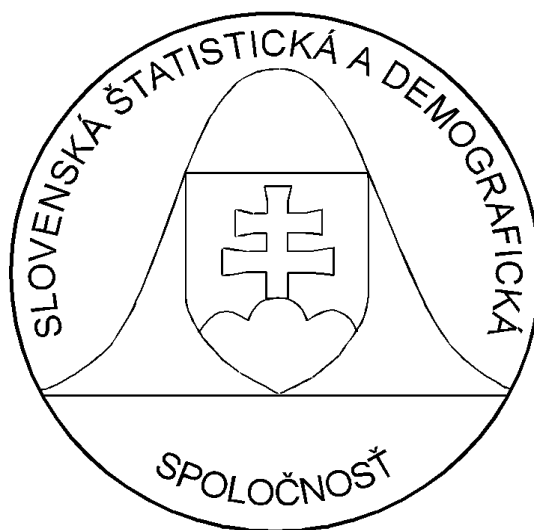
www.ssds.sk

KONFERENCIA

***POHLADY NA EKONOMIKU
SLOVENSKA 2010***

*pod záštitou
podpredsedu vlády Slovenskej republiky
Dušana Čaploviča*

BRATISLAVA

13. 4. 2010

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť ďakuje za pomoc pri organizovaní konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2010 organizáciám:

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Ekonomická univerzita v Bratislave

Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.

Statis, s.r.o., Bratislava

ISBN 978 - 80 - 88946 - 49 - 6

© SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska začala organizovať Slovenská štatistická a demografická spoločnosť v roku 2001. Konferencia sa stala súčasťou hlavnej náplne činnosti Spoločnosti.

Tento rok sa koná už 10. ročník konferencie. Predchádzajúce ročníky potvrdili, že konferencia vzbudila záujem u odbornej verejnosti a vytvorila si tradíciu ako významné odborné podujatie. Z pohľadu nášho členstva v Eurozóne sa osobitne žiada vyzdvihnúť tému prvej konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska - už v roku 2001 bola jednou z tém problematika EURA a v roku 2005 sme vcelku úspešne prognózovali dátum nášho vstupu do Eurozóny.

Cieľom konferencie v tomto roku je prezentovať výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a súkromných investícií na Slovensku. Pozvanie na konferenciu prijali predstavitelia významných slovenských pracovísk, ktoré tvoria ekonomické prognózy. Programový a organizačný výbor konferencie je presvedčený, že konferencia bude naďalej vhodnou príležitosťou na podnetnú výmenu odborných názorov.

Programový a organizačný výbor konferencie ďakuje podpredsedovi vlády Slovenskej republiky doc. PhDr. Dušanovi Čaplovičovi, DrSc. za záštitu nad konferenciou a za aktívny príspevok do jej programu, autorom za odborné príspevky, ktoré sú podstatným príspevkom ku kvalite tohoto podujatia. Zároveň vyslovujeme presvedčenie, že konferencia Pohľady na ekonomiku Slovenska 2010 prinesie zaujímavé podnety a tak prispeje k rozvíjaniu nielen vedeckého poslania Slovenskej a štatistickej a demografickej spoločnosti ale aj ekonomického rozvoja celej Slovenskej republiky.

Programový a organizačný výbor
konferencie

Príhovor podpredsedu vlády SR Dušana Čaploviča

Vážené dámy, vážení páni,

je mi ľúto, že sa nemôžem zúčastniť na dnešnej konferencii venovanej stále aktuálnej téme súvisiacej s ekonomickou situáciou Slovenskej republiky, ako aj perspektívami jej ďalšieho rozvoja. Dovoľte mi, aby som Vám zaželel úspešný priebeh rokovania. Takto pred rokom sme konštatovali že sa skončilo úspešné obdobie permanentného rastu v podmienkach slovenskej ekonomiky s parametrami dynamiky rekordného rastu HDP, konsolidácie verejných financií a postupným znižovaním deficitu rozpočtu verejnej správy. Rok 2009 bol na Slovensku v dôsledku globálnej finančnej a hospodárskej krízy poznamenaný výrazným zhoršením dynamiky rastu. Slovenská ekonomika pre svoju otvorenosť je veľmi citlivá práve na vývoj v najrozvinutejších štátoch, predovšetkým v rámci EÚ, kam smeruje podstatná časť slovenského exportu. Spomalenie rastu sa prejavilo na ekonomickom vývoji, ktorý sa nachádza hlboko pod svojou potenciálnou úrovňou. Na druhej strane však Slovenská ekonomika vykazuje lepšie medzikvartálne výsledky, ako napríklad mnohé štáty v rámci OECD a v Európskej únii.

Podľa dopytovej štruktúry ekonomiky bol v medziročnom porovnaní pokles v prvom až treťom štvrtroku 2009 spôsobený poklesom domáceho aj zahraničného dopytu. Reálne klesla každá zložka HDP, okrem konečnej spotreby vlády, čo je dôsledok troch súborov opatrení, ktoré prijala vláda SR, ako reakciu na elimináciu dopadov krízy. Opatrenia boli zamerané do oblasti makroekonomickej politiky, ktoré sa sústredili na okamžité zvýšenie agregátneho dopytu a tým aj na oživenie spotreby a výroby na opatrenia v oblasti rozpočtovej politiky, ktorá bola v roku 2009 jednoznačne expanzívna napriek plánovanej konsolidácii verejného deficitu, vďaka fondom EÚ, plánovaným a z časti realizovaným PPP projektom, ďalej opatrenia v oblasti

finančného trhu, ktoré vychádzali zo skutočnosti, že bankový a finančný sektor na Slovensku bol v čase vzniku krízy pomerne zdravý a konsolidovaný. Uviedol by som aj opatrenia v oblasti podnikateľského prostredia, ktoré boli zamerané na podporu rastu konkurenčnej schopnosti podnikateľských subjektov, zabezpečenie kvalitného podnikateľského prostredia za účelom tvorby pridanej hodnoty a vytvárania nových pracovných miest. Napokon aj na politiku trhu práce - do tejto oblasti bola smerovaná podstatná časť vyčlenených finančných zdrojov na protikrízové opatrenia.

Opatrenia na zmiernenie dopadov globálnej ekonomickej krízy, prijaté vládou Slovenskej republiky splnili a naďalej plnia svoj hlavný cieľ, čiastočnú elimináciu negatívnych dopadov globálnej krízy na Slovensko najmä na väčšinu občanov. Nesporne sú porovnateľné s opatreniami prijímanými v iných členských štátoch EÚ a taktiež sú v súlade s Plánom hospodárskej obnovy Európy. Aj na základe našich skúseností je možné podporiť názory viacerých členských štátoch EÚ, ako aj európskych inštitúcií, že v súčasnosti nie je vhodné pripravovať ďalšie opatrenia v súvislosti s dočasným a relatívnym zmiernením dopadov globálnej ekonomickej krízy, ale je naopak ďalej potrebné podporovať prijaté opatrenia, ktoré sa v praxi osvedčili ako najúčinnnejšie.

Slovensko, podobne ako ostatné členské štáty Európskej únie, však stojí pred etapou zásadného zlomu. Vážne problémy Grécka, ale aj indikácia vážnych zistení v iných štátoch EÚ a Eurozóny, dokazujú, že doterajšie modely a metódy, ktoré sa používali pre stabilizáciu jednotlivých štátov Európskej únie sa ukazujú ako problémové. Operácie, ktoré sa podnikli na záchranu bankového sektora v mnohých štátoch sa ukázali ako nedostatočné a zároveň znamenali významné oslabenie pozície rozpočtového a fiškálneho systému. Tento problém sa dotýka dokonca aj štátov, ktoré boli a sú rozhodujúce z hľadiska vývoja EÚ, tzv. motorov únie, najmä Nemecka a Francúzska, ktoré sa dostávajú do vážnych štrukturálnych problémov.

Ukázalo sa že v jednom i druhom prípade sa ignoroval systémový prístup na globálnej úrovni. Svetový sociálno-ekonomický systém naliehavo potrebuje novú alternatívu. Ak doterajšie postupy boli a sú orientované skôr tradične, to znamená na presne vymedzenú makrooblasť a mikrooblasť a na špecifikáciu problémov v oblastiach ako napr. životné prostredie, zdravotníctvo, sociálna politika a pod., ukazuje sa stále významnejšie, že jedným z kľúčových dopadov globálnej hospodárskej krízy je nielen prasknutie bublín a okamihový kolaps. Toto si vyžaduje pochopenie, ale predovšetkým jasné ukázanie nutnosti prechodu k novému prierezovému a systémovému chápaniu ekonomických javov. Ekonomika sa stáva nástrojom na udržanie kvality života, zmysluplnosti života, života celej populácie, tak v danom teritóriu alebo v danom štáte. Z tohto hľadiska je klasické a tradičné chápanie hrubého domáceho produktu na jedného obyvateľa pri miere chybovosti, ktorá vyplýva z neznalosti finančných tokov globálnych nadnárodných korporácií neopodstaneným svätým grálom ekonomiky. Z tohto dôvodu inou optikou je potrebné tiež hodnotiť vývoj priemernej mzdy, pretože priemerná mzda je tvorená obrovskými excesmi a výkyvmi v rámci drastickej príjmovej polarizácie. Je neoddiskutovateľnou skutočnosťou, že príjmová polarizácia sa stáva základným fenoménom a faktorom, ktorý zásadným spôsobom ovplyvňuje nielen domáci dopyt, ale aj budúce výdavky penzijného systému, sociálneho systému, zvýšené tlaky na zdravotný systém a podobne.

Zásadný problém, o ktorom by sa mal dnes viesť celospoločenský a globálny dialóg, spočíva v spôsobe, ako efektívne a nenásilne uskutočniť obrat od nekritickej glorifikácie sústavného rastu, k stratégii trvale udržateľného rastu a života.

V súčasnosti sa pod tlakom mediokracie a ideológie neoliberalizmu často zamieňajú realita a fikcia. Parciálne sa vydáva za podstatné, konjunkturálne za permanentné. Kríza sa v podobe rôznych šokov a nestability menového systému

prejavovala už od sedemdesiatych rokov a bola čiastočne posunutá v čase po zrušení železnej opony na konci osemdesiatych rokov, čo umožnilo dočasnú expanziu kapitálu na nové trhy, ale nezabránilo napr. menovej kríze, ázijskej kríze a prasknutiu internetovej bubliny v deväťdesiatych rokoch. Fikcia reality sa zakladá na podsúvaní dezinformácie, že po naliatí peňazí daňových poplatníkov do finančného systému postupne dochádza ku konsolidácii (presnejšie k prechodnému zmierneniu symptómov), ktorá vraj založí ďalšiu stabilitu a prípadne rast, bez negatívnych dôsledkov.

Kontraproduktívne pôsobí aj súčasné mediálne podporované šírenie prekonaných ideologických schém, ktoré zastierajú podstatu súčasných konfliktných procesov v globalizovanom svete generovaných globálnymi hráčmi, akými sú nadnárodné korporácie, rast počtu ľudí žijúcich v extrémnej chudobe, vrátane narastania počtu ľudí pod hranicou biedy vo vyspelých štátoch, asymetriou medzi nárokom na demokratickú participáciu na politickej úrovni a totálnou absenciou demokracie v prístupe k materiálnym statkom a ich využitiu. Ekonómovia musia byť odborníci a analytici, nie ideológovia, prezentujúci jedno riešenie, jeden model a dehonestujúci iné možnosti, v mene velebenia privlastňovania v akejkol'vek forme. Opätovne sa vraciame k téze prezentovanej nielen sociálne demokraticky zameranými ekonómami a politikmi, že **„Globalizovať je treba aj solidaritu!“**. Treba sa zbaviť sa fatamorgány trvale neudržateľného ekonomického rastu a nastaviť udržateľné parametre, ako zásadnú otázku adaptácie jednotlivých štátov a spoločností na zmenu podmienok života, ktorá vyplýva nie z čiastkových problémov spojených napr. so životným prostredím, kvalitou životnej úrovne, ale s celkovými zmenami globálnych podmienok pre život .

Vážený pán podpredseda vlády SR,
vážení účastníci konferencie,
kolegyne, kolegovia,

Ekonomická univerzita v Bratislave (ďalej len EU v Bratislave) si v roku 2010 pripomenie 70. výročie svojho vzniku. Počas svojej existencie pripravila univerzita viac ako 75 tisíc absolventov, z ktorých mnohí zastávajú významné pozície v ekonomickej a v spoločenskej sfére na Slovensku aj v zahraničí (vrátane mnohých absolventov študijného programu Ekonomická štatistika). EU v Bratislave má výnimočné postavenie v systéme vysokoškolského vzdelávania SR, je historicky prvá vysokoškolská inštitúcia ekonomického zamerania v rámci SR, disponuje vysoko kvalifikovaným ľudským potenciálom učiteľov a zamestnancov, do určitej miery jedinečným v rámci všetkých inštitúcií vysokoškolského vzdelávania ekonomického zamerania v SR. Má najväčší podiel na trhu vysokoškolského ekonomického vzdelávania z hľadiska počtu študentov a výrazne najvyšší podiel v oblasti ekonomického a manažérskeho vzdelávania z hľadiska akreditovaných študijných programov.

EU v Bratislave ako jediná vysokoškolská ustanovizeň zabezpečuje v SR komplexné vzdelávanie v oblasti ekonómie a manažmentu na všetkých troch stupňoch štúdia. Univerzita má vo svojom vienku byť centrom ekonomického vysokoškolského vzdelávania v SR, ktoré je v súčasnosti veľmi žiadané. Univerzita, ako členka Európskej asociácie univerzít a Medzinárodnej asociácie univerzít, je súčasťou európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a európskeho výskumného priestoru. Je miestom, kde sa pestujú ekonomické teórie a príbuzné spoločenské vedy v celej šírke. V rámci tohto začlenenia je aj poslaním univerzity poskytovanie vysokoškolského vzdelávania, rozvíjanie harmonickej osobnosti, vedomostí a rozvíjanie poznania na základe tvorivého vedeckého bádania v oblasti ekonómie, ekonomiky, humanitných a spoločenských vied, a tým aj prispievanie k rozvoju vedomostnej spoločnosti. Univerzita je tu na to, aby vzdelávala špičkových, elitných ekonómov a pestovala zmysluplný, medzinárodne uznávaný výskum. K tomu prispievajú aj viaceré medzinárodné vedecké konferencie, ktoré sa uskutočňujú na EU v Bratislave. Niektoré z nich organizuje univerzita aj v spolupráci s inštitúciami a organizáciami hospodárskej praxe. Tradičnou sa už stala aj konferencia „Pohľady na ekonomiku Slovenska 2010“ realizovaná v spolupráci so Slovenskou štatistickou a demografickou spoločnosťou. Jej odborné zameranie je výnimočné a najmä v súčasnosti veľmi aktuálne.

Dovoľte, aby som vás za vedenie univerzity privítal na EU v Bratislave a poprial vám úspešný priebeh konferencie a veľa podnetných myšlienok. Som rád, že aj táto konferencia je jedným z podujatí v rámci oslov 70. výročia založenia univerzity.

Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.
rektor EU v Bratislave

Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2009 a oproti roku 2008 a odhad budúceho rastu HDP

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2010) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

- X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
- X2 – inflácia,
- X3 – miera nezamestnanosti,
- X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
- X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od -2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny, stredný, priemerný stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

Tabuľka č. 1: Experné hodnotenie stavu ekonomiky SR

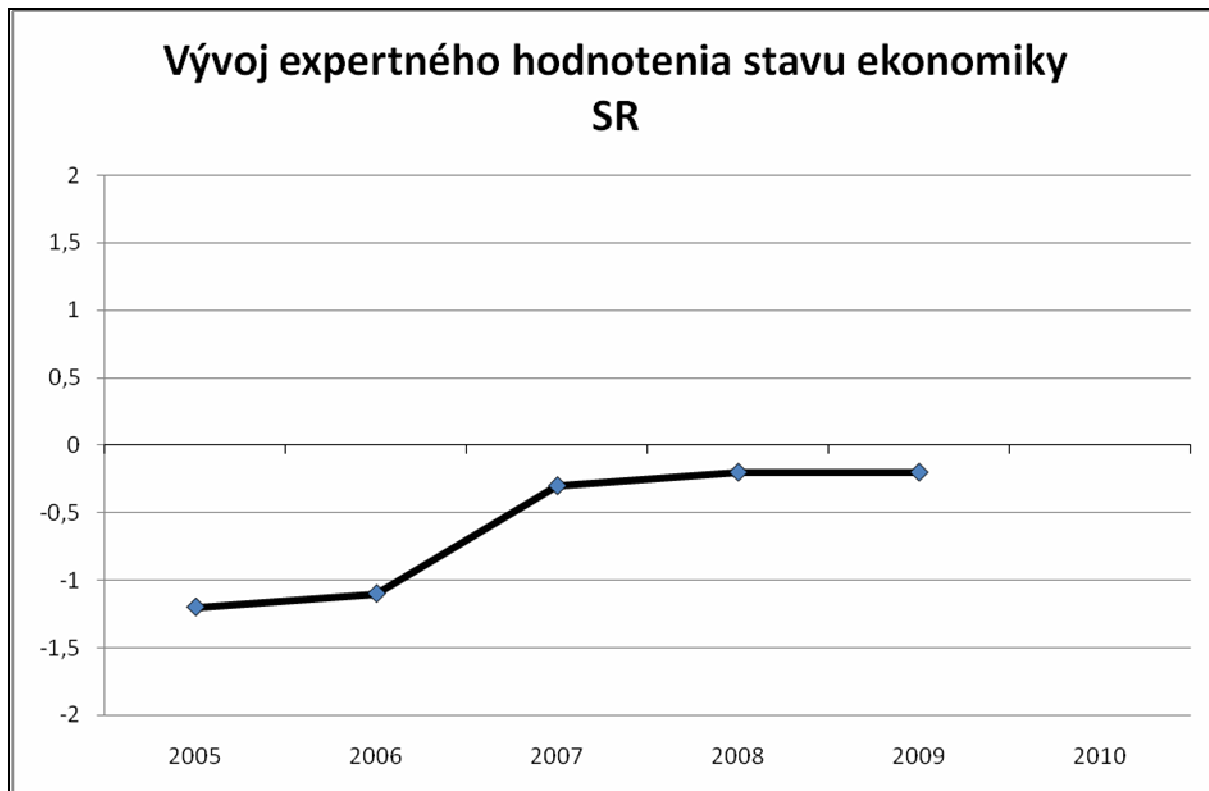
stav 2009	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka (NBS)	-2	-1,0	-2	-2	1	-1,2
Haluška (Infostat)	0	1,0	-1,5	-1	2	0,1
Chajdiak (ÚM STU)	-1,5	1,0	-1	-1,5	0,5	-0,5
Olexa (Infostat)	-1	2,0	-2	-0,5	2	0,1
Páleník (EÚ SAV)	-1	1,0	-2	-2	0	-0,8
Radvanský (EÚ SAV)	-1	2	-2	-2	2	-0,2
Toth (UniCredit Bank)	1	2	-1	-2	2	0,4
Spolu	-1	1	-2	-2	2	-0,4
Medián						-0,2

Stav ekonomiky SR v roku 2008 hodnotia experti priemernými známkami od -1,2 po +0,4 pri výslednej prostrednej (mediánovej) hodnote z celkových hodnotení expertov **-0,2**. V riadku Spolu sú pre jednotlivé premenné mediány z expertných hodnotení a v poslednom stĺpci z týchto mediánov vypočítaný priemer rovný -0,4.

V minulých ročníkoch bolo výsledné hodnotenie za rok 2005 **-1,2**, za rok 2006 **-1,1**, za rok 2007 **-0,3**, za rok 2008 **-0,2**, za rok 2009 **-0,2**, t.j. stav sa podľa expertov zlepšuje. Časový rad 2005 až 2009: (-1,2; -1,1; -0,3; -0,2; -0,2).

Plastickejšie možno expertné hodnotenie stavu ekonomiky vyjadriť graficky.

Graf č. 1: Expertné hodnotenie stavu ekonomiky SR

Tabuľka č. 2: Expertné hodnotenie vývoja ekonomiky SR

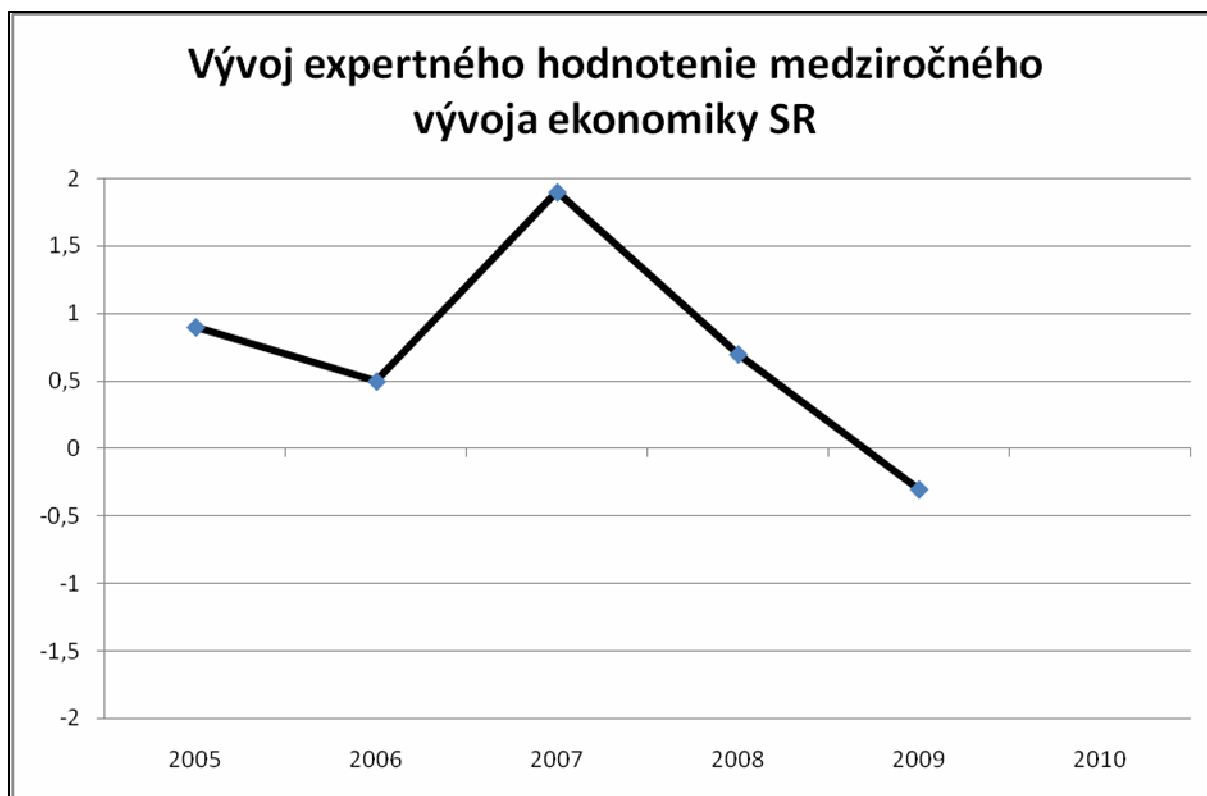
vyvoj 2009/2008	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka (NBS)	-2	0	-2	-2	2	-0,8
Haluška (Infostat)	-1	2	-2	-2	2	-0,2
Chajdiak (ÚM STU)	-1,5	1,5	-1,5	-1,5	2	-0,2
Olexa (Infostat)	-1,5	2	-2	-2	2	-0,3
Páleník (EÚ SAV)	0	1	0	0	0	0,2
Radvanský (EÚ SAV)	-2	2	-2	-2	2	-0,4
Toth (UniCredit Bank)	-2	1	-2	-2	1	-0,8
Spolu	-1,5	1,5	-2	-2	2	-0,4
Medián						-0,3

Vývoj ekonomiky SR v roku 2009 oproti roku 2008 hodnotia experti priemernými známkami od -0,8 po +0,2 pri výslednej prostrednej (mediánovej) hodnote z celkových hodnotení expertov **-0,3**. V riadku Spolu sú pre jednotlivé premenné mediány z expertných hodnotení a v poslednom stĺpci z týchto mediánov vypočítaný priemer rovný -0,4.

V hodnotení vývoja roku 2005 oproti 2004 bol výsledok **+0,9**, v hodnotení vývoja roku 2006 oproti 2005 bol výsledok **+0,5**, v hodnotení vývoja roku 2007 oproti

2006 bol výsledok **+1,9**, v hodnotení vývoja roku 2008 oproti 2007 bol výsledok **+0,7** a v roku 2009 oproti roku 2008 bol výsledok **-0,3** t.j. vcelku zmiešaný vývoj s výrazne pozitívnym vývojom v roku 2007 oproti roku 2006 a následným spomaľovaním vývoja v roku 2008 a ďalej v roku 2009. Časový rad 2005 až 2009: (+0,9; +0,5; +1,9; +0,7; -0,3). Grafická prezentácia vývoja je na grafe č.2.

Graf č. 2: Expertné hodnotenie vývoja ekonomiky SR

Celkove za priebeh konferencií Pohľady na ekonomiku Slovenska 2001 až 2010 môžeme pozorovať prechod z neradostného hodnotenia stavu ekonomiky pri vcelku dobrom vývoji ekonomiky a situáciu neradostného hodnotenia vývoja ekonomiky pri zlepšenom stave ekonomiky.

Odhad budúceho vývoja (2010 až 2013) tempa zmeny objemu HDP v stálych cenách

V roku 2008 sme dosiahli rast HDP (v stálych cenách) vo výške +6,4 %. Za týmto rastom v roku 2009 nasledoval pokles -4,7%. Výsledky modelovania ekonomiky a odhadovania budúceho vývoja na roky 2010 až 2013 jednotlivých pracovísk a prednášateľov sa v tabuľke č. 3 a na grafe č. 3.

Autori sú v svojich prognózach vcelku optimistický. Len jeden (Chajdiak) a len na jeden rok (2010) predpokladá pokles HDP (-0.4%), ostatní autori predpokladajú rast od +2,5% (EÚ SAV) po +3,2% (NBS). Na roky 2011 až 2013 všetci autori predpokladajú rast v jednotlivých rokoch a autoroch od +2,2 po +4,6%.

Tabuľka č. 3: Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP na roky 2010 až 2013

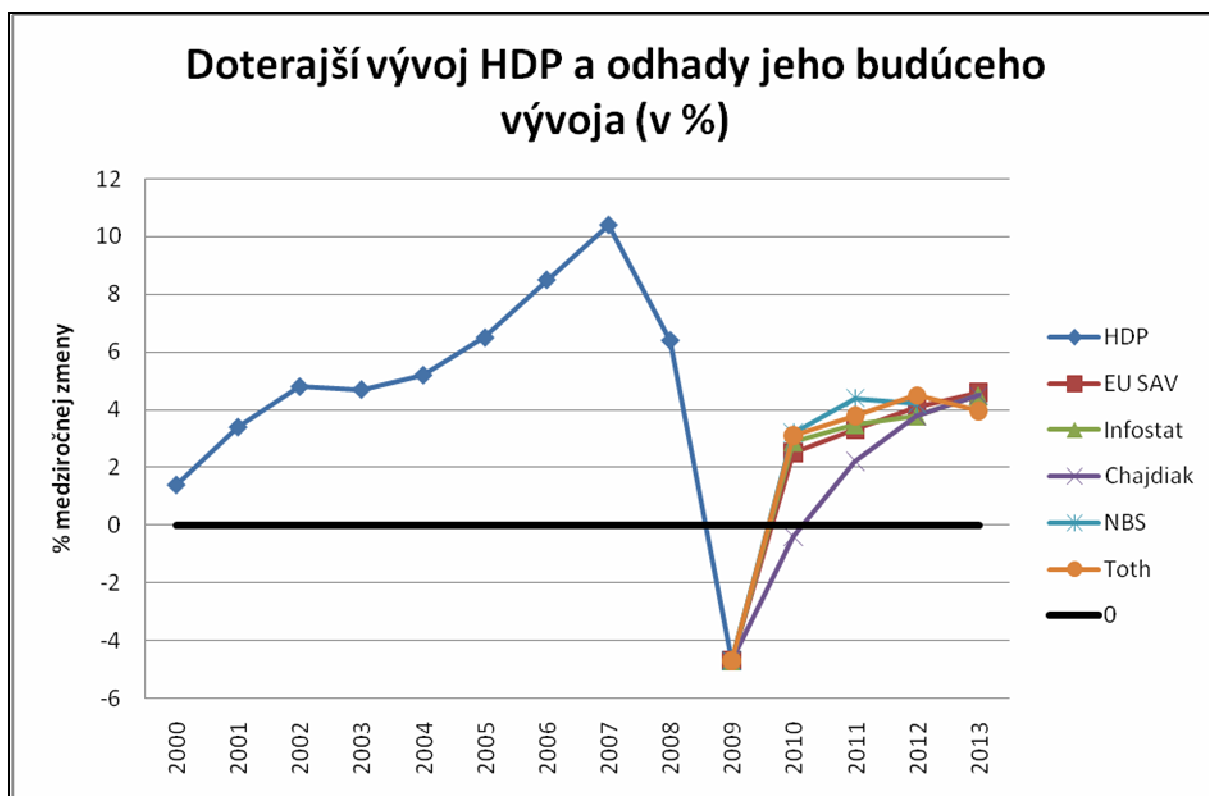
	EÚ SAV	Chajdiak	Infostat	NBS	Toth
Rok	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
2010	2,5	-0,4	2,9	3,2	3,1
2011	3,3	2,2	3,5	4,4	3,8
2012	4,1	3,8	3,8	4,2	4,5
2013	4,6	4,5	4,5		4,0

EÚ SAV – Páleník, Radvanský a kolektív

Infostat – Haluška, Olexa a kolektív

NBS – Beka a kolektív

Graf č. 3: Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP

Makroekonomický vývoj SR do marca 2010

Jozef Chajdiak

Celkovo možno náš makroekonomický vývoj charakterizovať ako mierne pokleslý s otáznym momentom začiatku tendencie jednoznačného zlepšenia vývoja. Možno na jednej strane sledovať optimistické predvolebné prognózy a predpovede, na druhej strane pohľad na vývoj niektorých ukazovateľov až taký optimistický nie je a na webovskej stránke MF SR si 55 % respondentov myslí, že kríza skončí až o niekoľko rokov.

Na obr.1 je znázornený vývoj počtu narodených. V roku 2009 sme opäť dosiahli výraznejší rast v počte narodených (61445). Ešte niekoľko rokov sa počet narodených bude zvyšovať, ale niekedy okolo polovice tohto desaťročia sa počet narodených začne opäť znižovať a sú odhady, že aj pod 40000 narodených ročne.

Na obr. 2, 3 a 4 je znázornený rast HDP v stálych cenách 2000. V roku 2008 dosiahol najväčší objem (50,5 mld. €). Vo vývoji HDP v stálych cenách 2000 na obr. 2 môžeme konštatovať tri etapy: do roku 1998; po roku 1999 do roku 2008 a po roku 2007. Úroveň konca druhej etapy (10 percentný rast v roku 2007) prekonal začiatok prvej etapy. Momentálny vývoj v tretej etape predstavuje pokles s nejasným termínom ukončenia poklesu.

Na obr. 5 a 6 je vývoj objemu a podielu dlhu (maastrichtský) ústrednej vlády na HDP v percentách. Po dramatickom vývoji v 1. štvrtroku 2001 sa tento podiel znižoval a od 4. štvrtroku 2008 opäť utešenie rastie. Je otázkou či porovnanie s hranicou 60 %, s priemerom eurozóny, či umiestnenie v rebríčku európskych krajín na lichotivých miestach na jednej strane alebo porovnanie sa s hranicou 0 % (bez dlhu) a následne bez úrokov a poplatkov a bez splátok istiny je naša riadiaca sféra vyrovnaná a či chceme čo najskôr dosiahnuť hranicu 60 % alebo sa budeme orientovať na znižovanie alebo aspoň nezvyšovanie dlhu.

Hospodárenie so štátnym rozpočtom je zobrazené na obr. 7 až obr. 18. Po „budovateľských“ heslách o znížení schodku štátneho rozpočtu až prakticky k nule sme reálne jeho veľkosť výrazne posilnili. Štát Slovenská republika žije na dlh! Z toho vyplýva ďalšie zvyšovanie úrokov a poplatkov a niekedy v budúcnosti splácanie istiny, a následne menej potenciálnych prostriedkov na sociálny alebo rozvojový program. Príjem z dane z pridanej hodnoty, po dlhodobom raste výrazne poklesol v minulom roku. Podobne je to pri príjmoch zo spotrebných daní. Zdá sa, že výdavky na úroky a poplatky sa budú zvyšovať.

Vývoj zahraničného obchodu je na obr. 19 a obr. 20. V konce obdobia máme etapu zlepšovania salda zahraničného obchodu od bodu znamenajúcom otočenie smeru vývoja na úroveň vyše 1 mld. € prebytku zahraničného obchodu. Keby zisky zo zahraničného obchodu boli naše, mohli by sme vývoj salda zahraničného obchodu považovať za jednoznačne dobrý.

Na obr. 21 je vývoj medziročnej inflácie. Môžeme sledovať vývoj vo vlnách, ktorých výška sa postupne znižuje. Blížime sa k nule a odborná a aj časť laickej

verejnosti začína vnímať aj pojem „deflácia“ a zamýšľať sa na jej vplyv na vývoj ekonomiky.

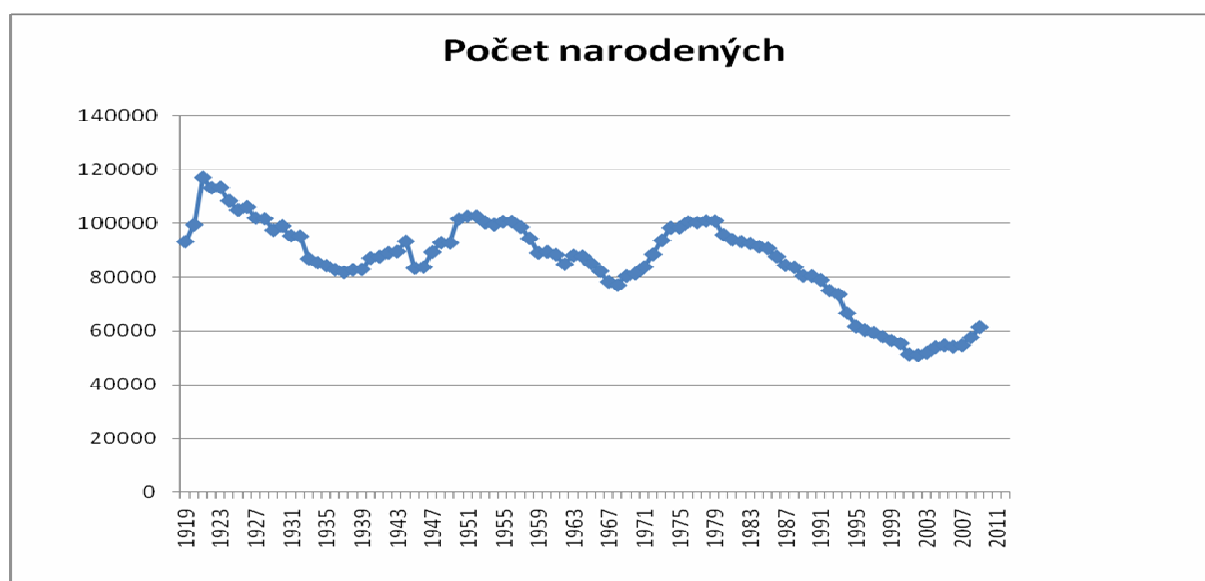
Kurz slovenskej koruny voči euru sa k 31.12.2008 skončil na úrovni 30,126. Ten signalizuje nepriame spevňovanie SKK voči českej korune (obr. 22) a čakáme na moment rovnosti 1 SKK=1 CZK. Ten síce obr. 22 naznačuje, ale zatiaľ nie „zajtra“.

Mzdový vývoj je na obr. 23 a obr. 24. Vidíme, že oproti roku 1989 (s platmi pod 100 € sa v súčasnosti už dostávame na úroveň 800 € (v kladnej sezónnej odchýlke). V reálnej mzde sa už podarilo jasne a trvalo prekročiť mzdovú úroveň roku 1989. V roku 2009 sa však rast reálnych miezd prakticky zastavil

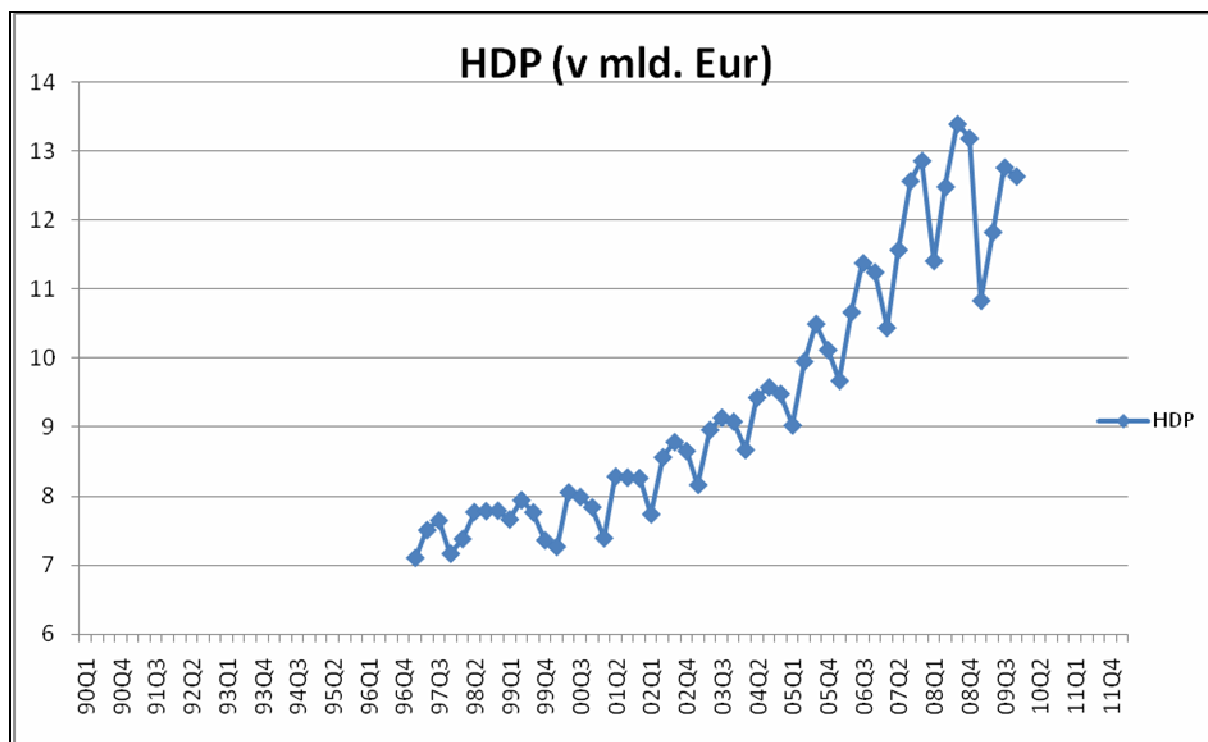
Na obr.25 je znázornený vývoj celkového počtu nezamestnaných. Oproti vrcholom v rokoch 2000 až 2002 ich počet postupne klesal a posledné mesiace opäť začal dynamicky rásť a tendencia rastu vývoja má potenciál prekročiť úroveň 400 tisíc nezamestnaných s nejasným momentom dosiahnutia vrcholu.

Na obr.26 je vývoj počtu zamestnaných podľa Výberového zisťovania pracovných síl. Môžeme sledovať rast tohto počtu až po posledný bod, o ktorom nastal trendový pokles. Zdá sa, že ako môžeme pri nezamestnanosti uvažovať s jej rastom, pri zamestnanosti musíme uvažovať s jej poklesom

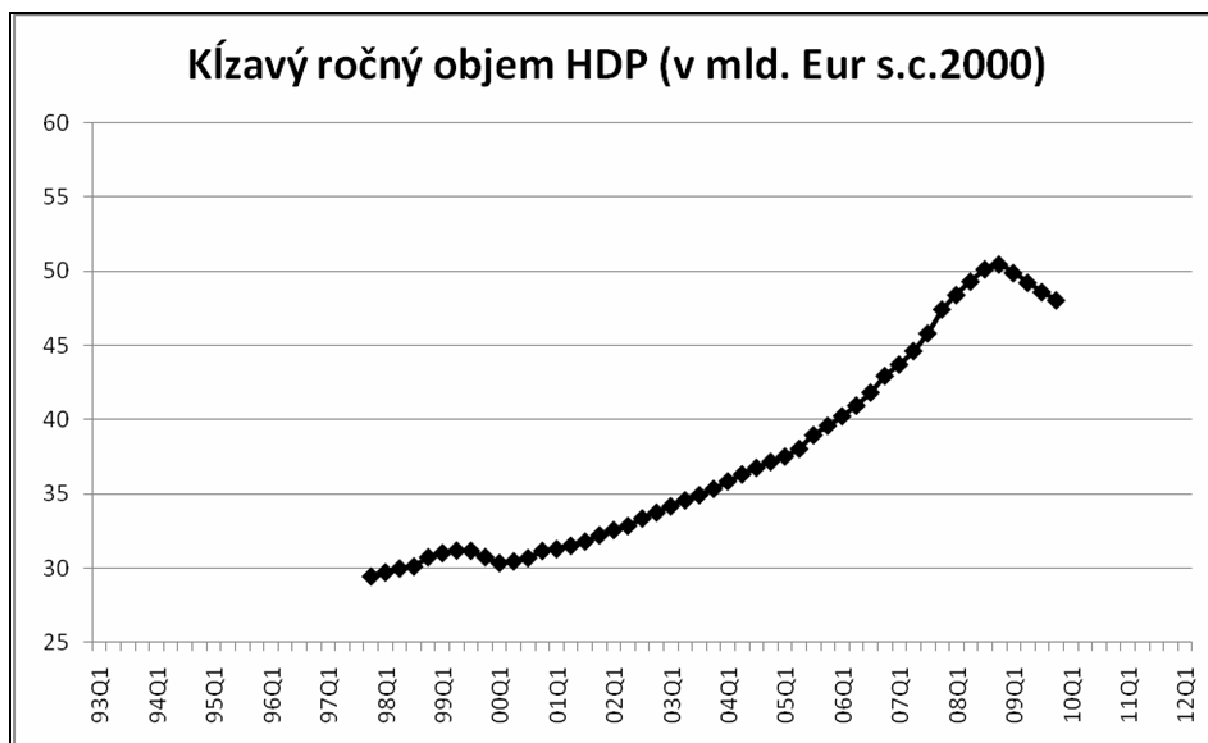
Na obr.27 a 28 je znázornený vývoj výdavkov na výskum a vývoj. Tzv. Lisabonská stratégia odporúča dosiahnuť ich úroveň vo výške 3 % HDP. Zdá sa, že v plnení úlohy 2 % výdavkov na obranu z HDP sme podstatne úspešnejší. Je otázne, ako dlho môže krajina vydržať takúto situáciu, plus fakt, že úroveň účinnosti školského systému sa znižuje (špičkové intelektuálne kádre študujú v zahraničí a často tam aj zostávajú; kvalita pedagogického zboru je úmerná výške plátov a staršie ročníky učiteľov zo socializmu vymierajú prirodzene alebo odchodom do dôchodku).

Obr.1 Vývoj počtu narodených

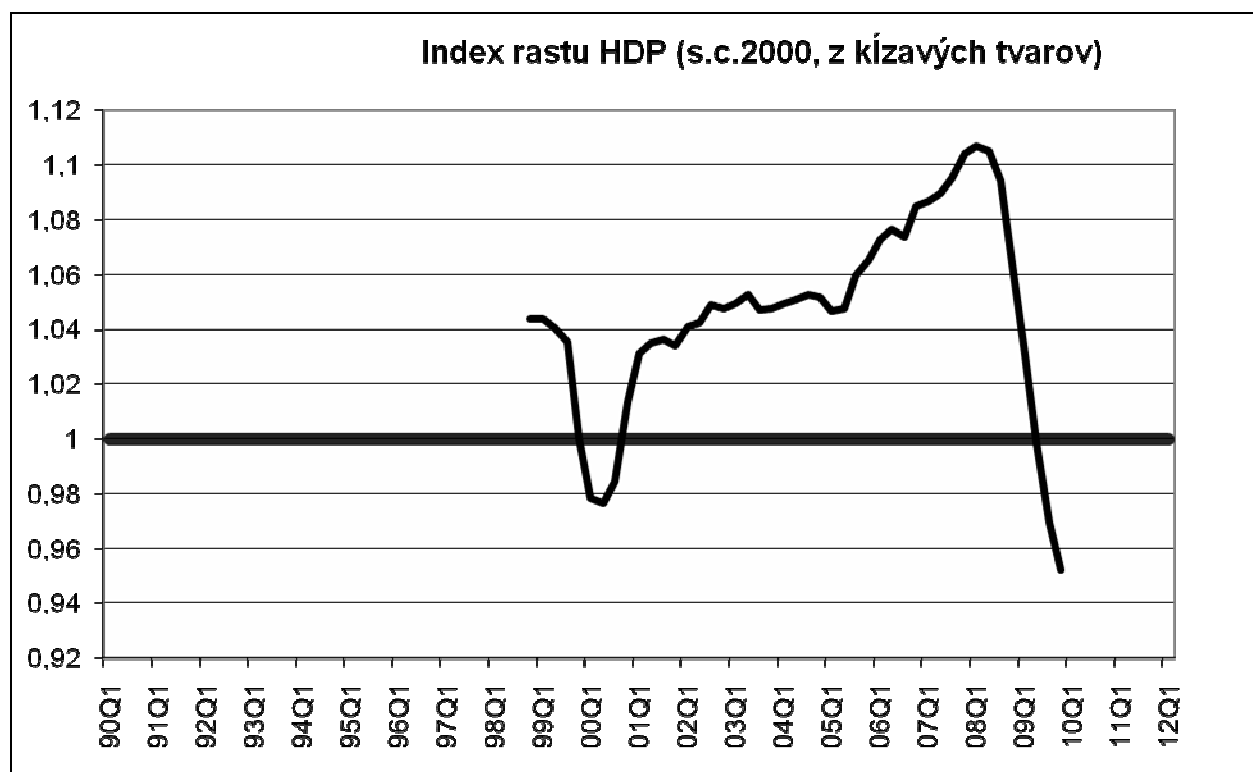

Obr.2 Štvrťročný objemu HDP v stálych cenách 2000

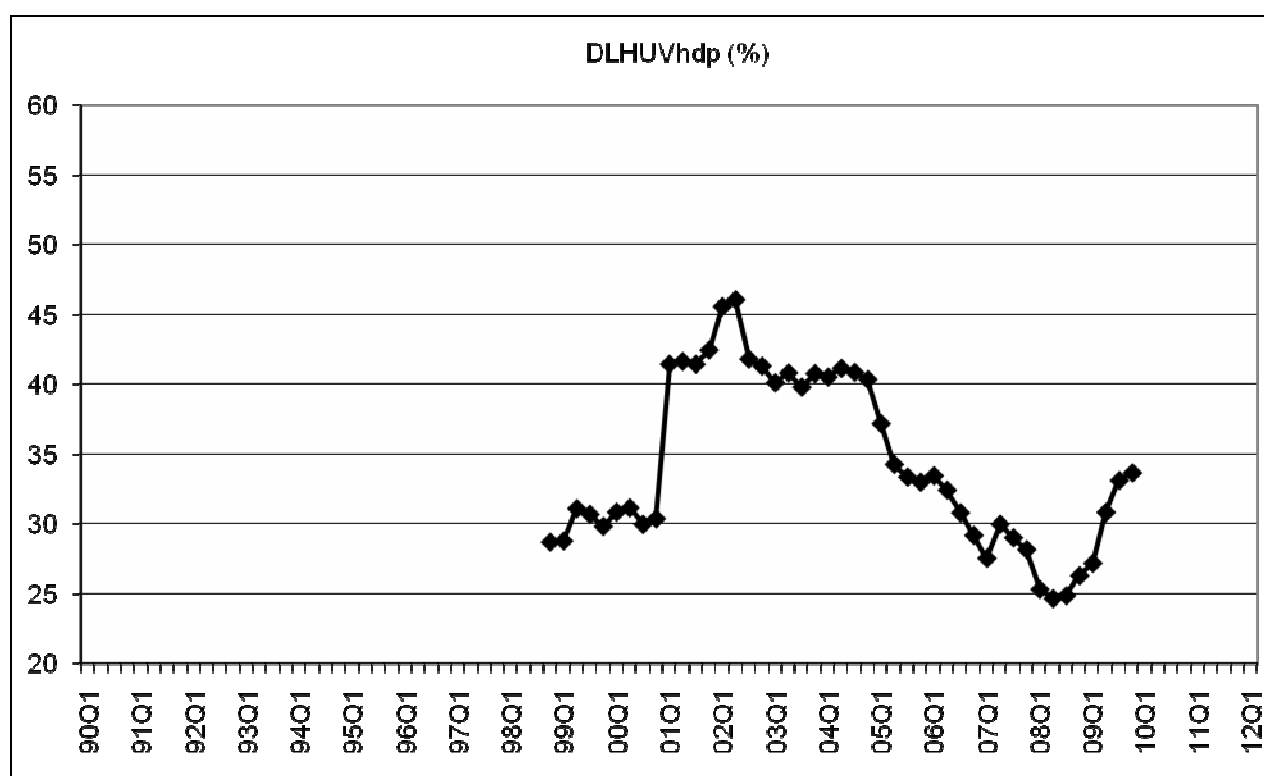

Obr.3 Kľavý ročný objemu HDP v stálych cenách 2000

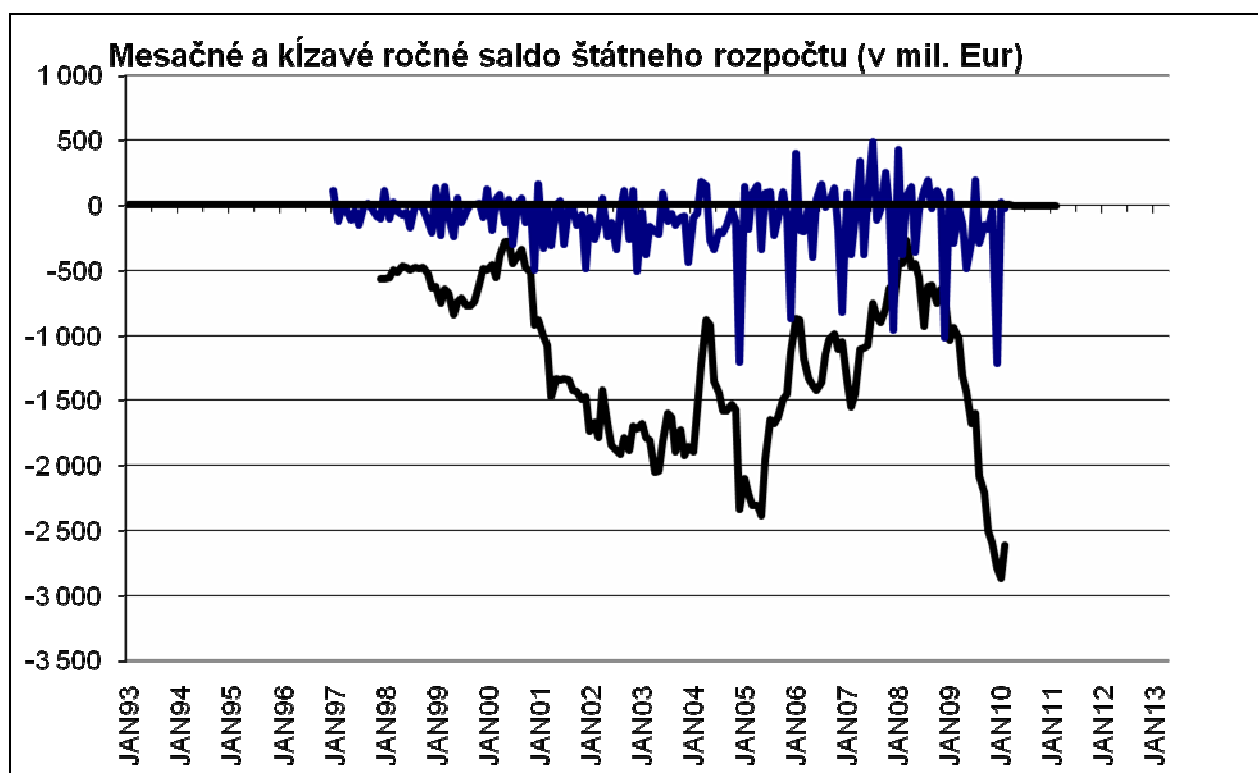
Obr. 4 Medziročný index rastu kĺzavého ročného objemu HDP v s.c. 2000

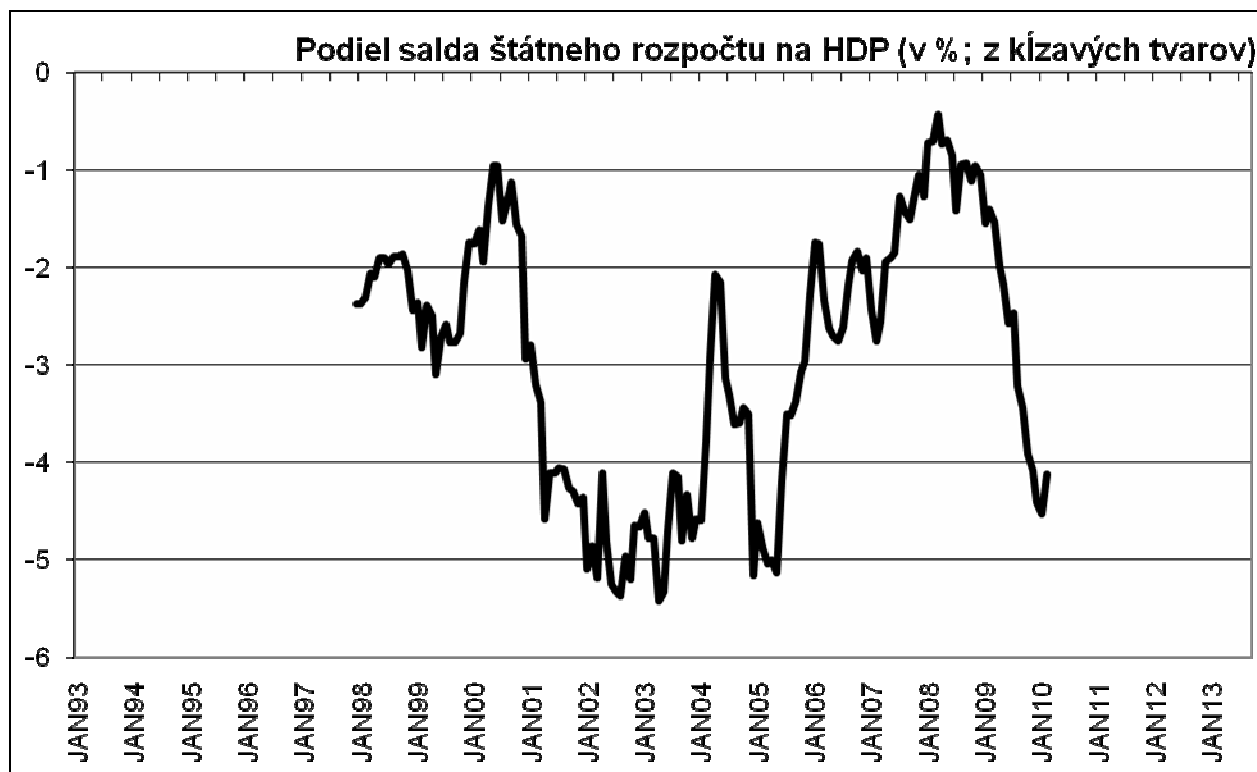
Obr.5 Podiel dlhu ústrednej vlády (maastrichtský) na HDP (v %)

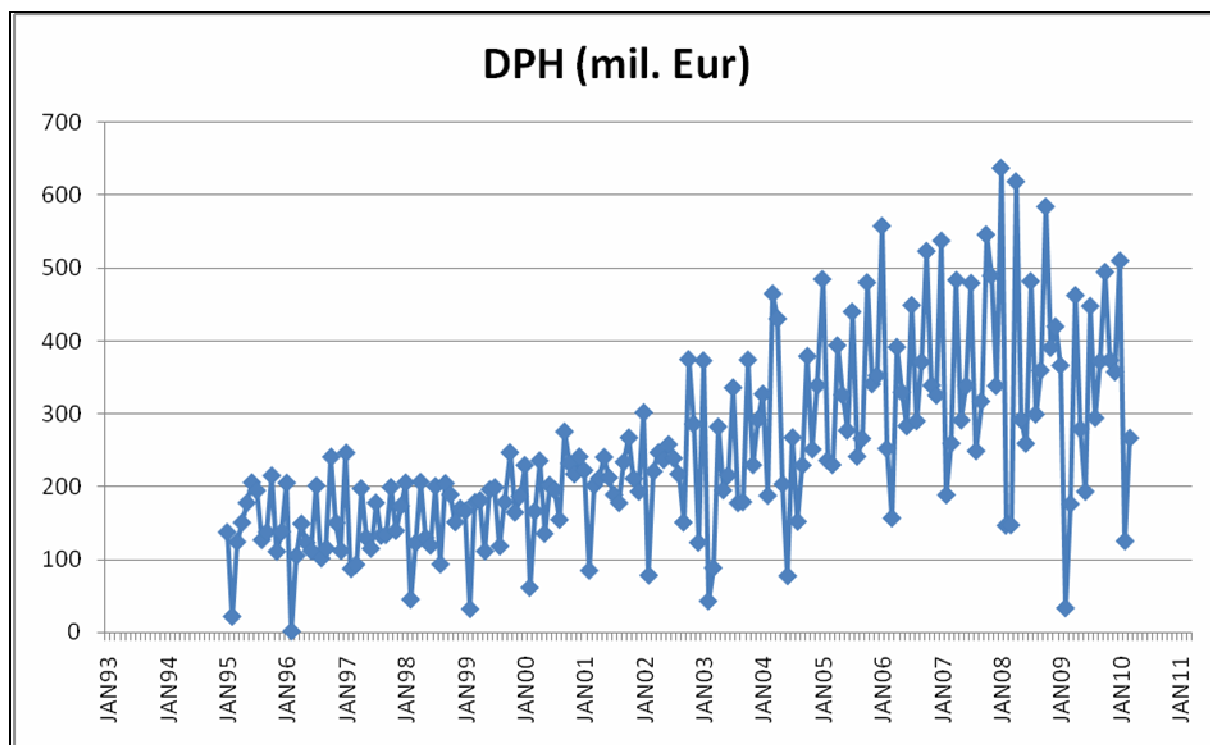
Obr. 6 Dľhu ústrednej vlády (maastrichtský) (v mld. Eur)

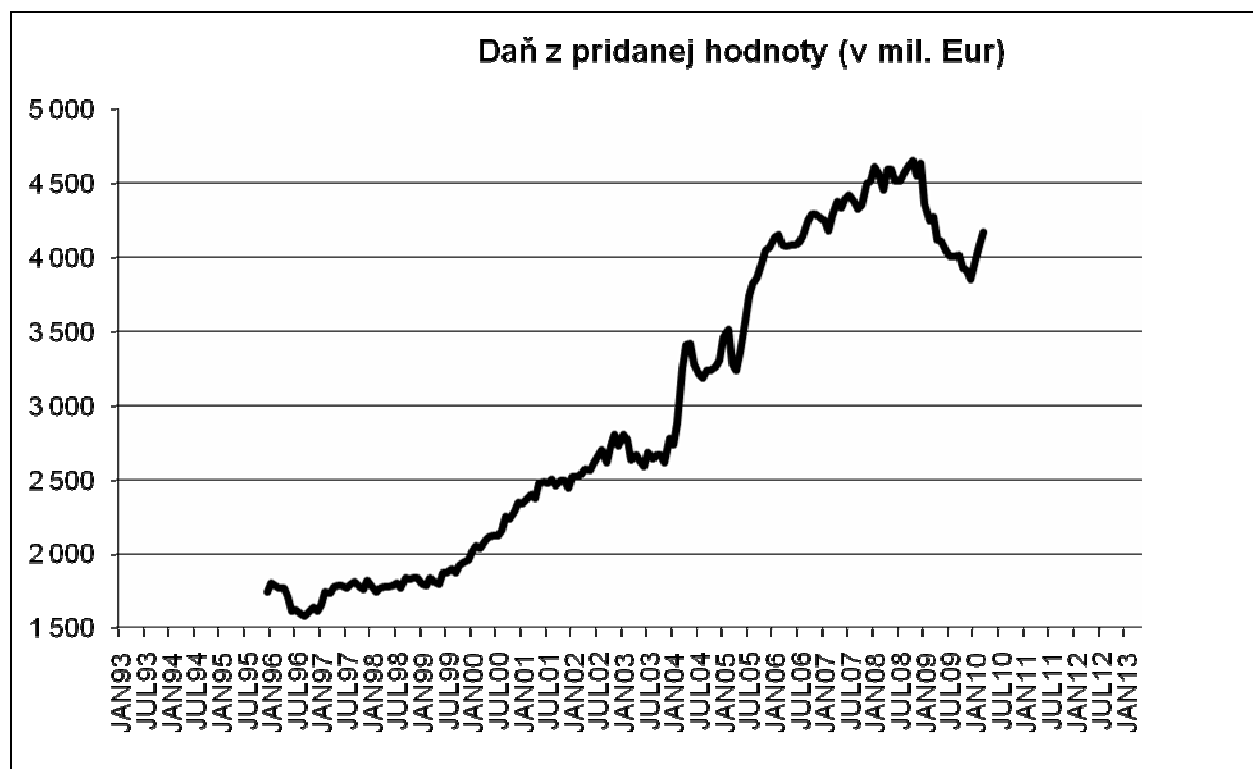
Obr. 8 Mesačné a kľzavé ročné saldo štátneho rozpočtu (v mil. Sk)

Obr. 9 Podiel klzavého ročného salda štátneho rozpočtu na HDP (v %)

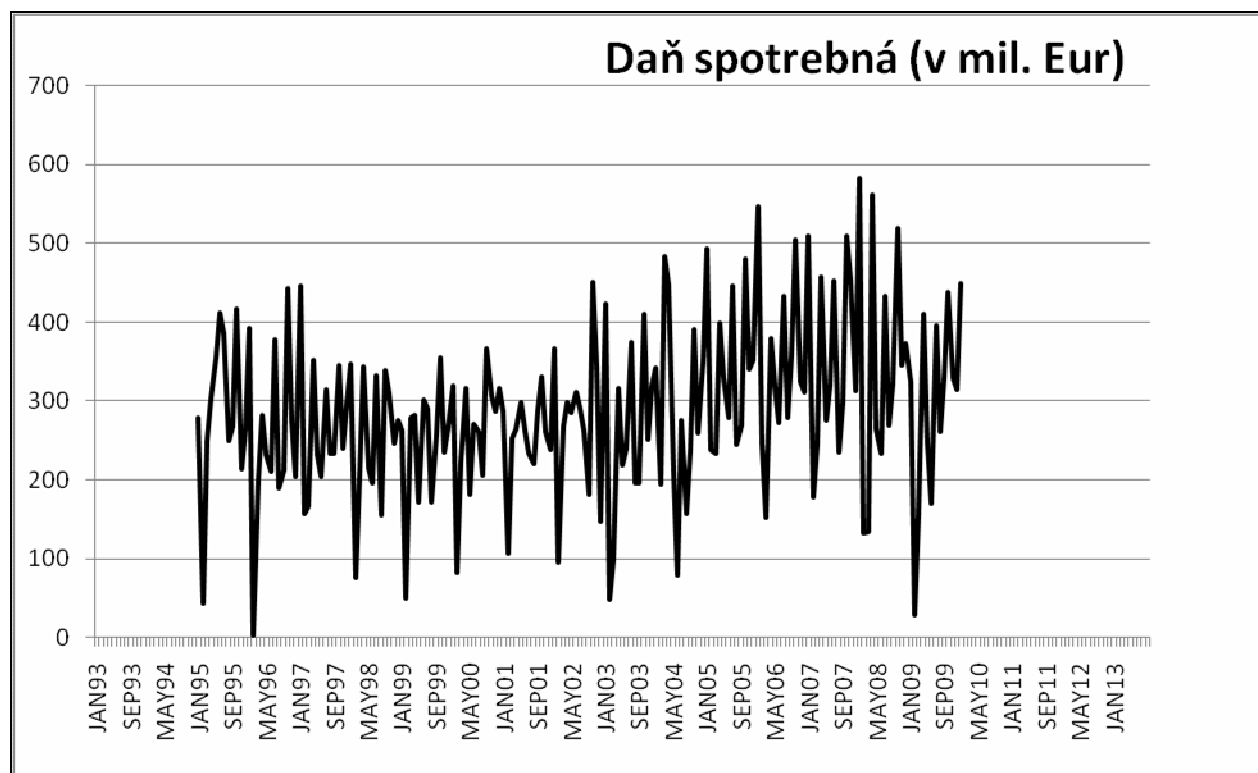
Obr.10 Mesačný objem dane z pridanej hodnoty (DPH)

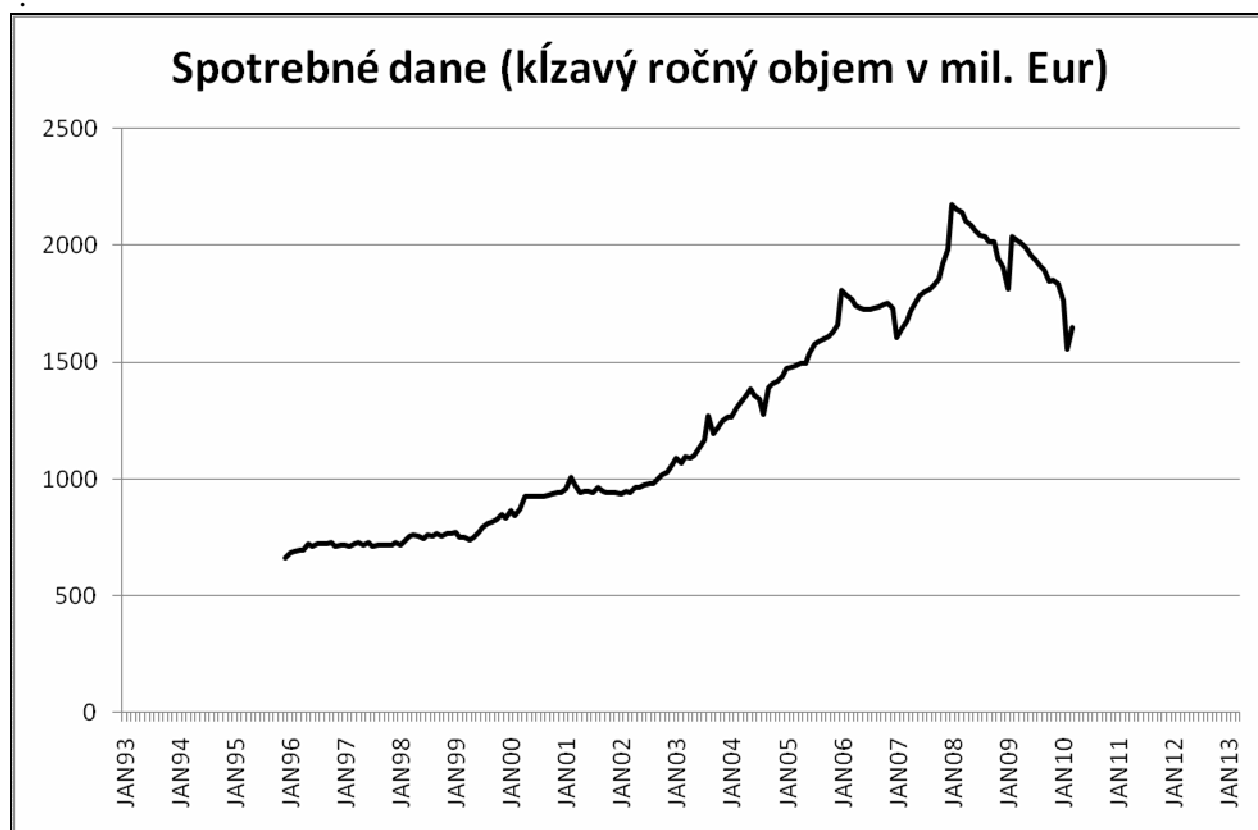
Obr. 11 Kľzavý ročný objem dane z pridanej hodnoty (v mld. €)

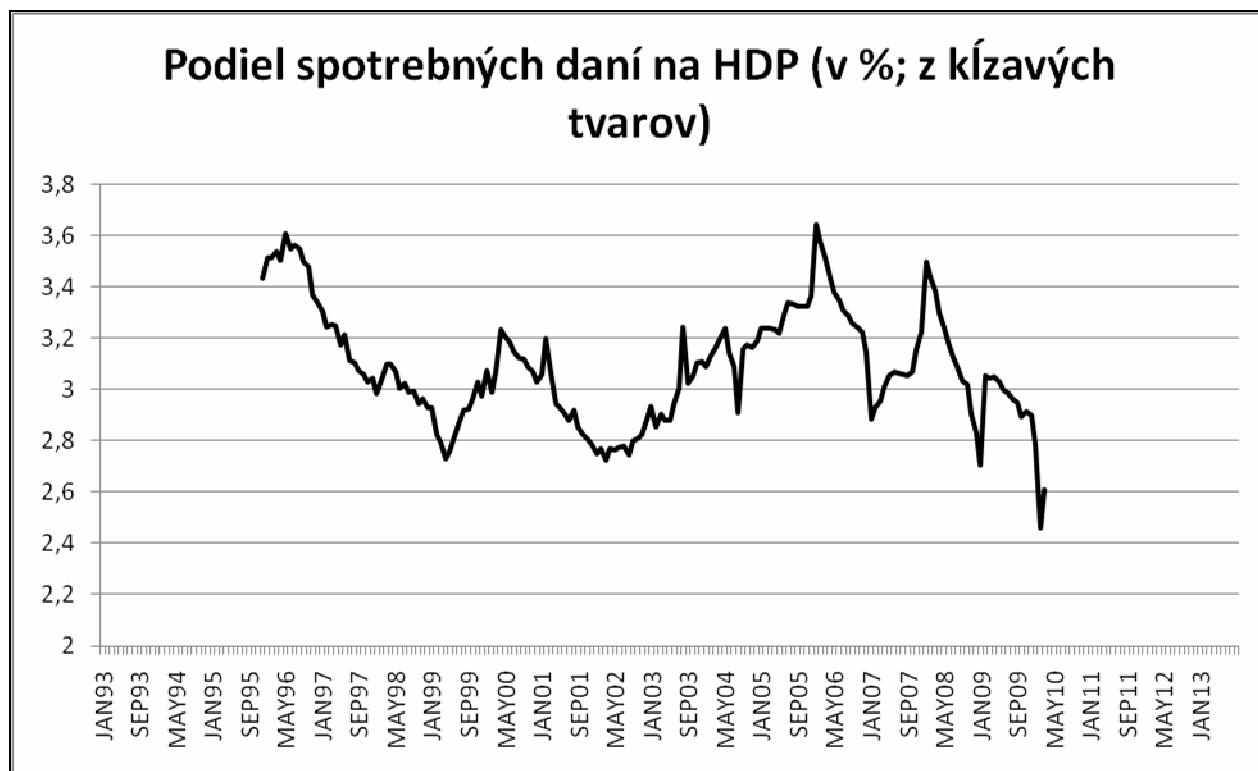
Obr. 12 Percentuálny podiel dane z pridanej hodnoty na HDP

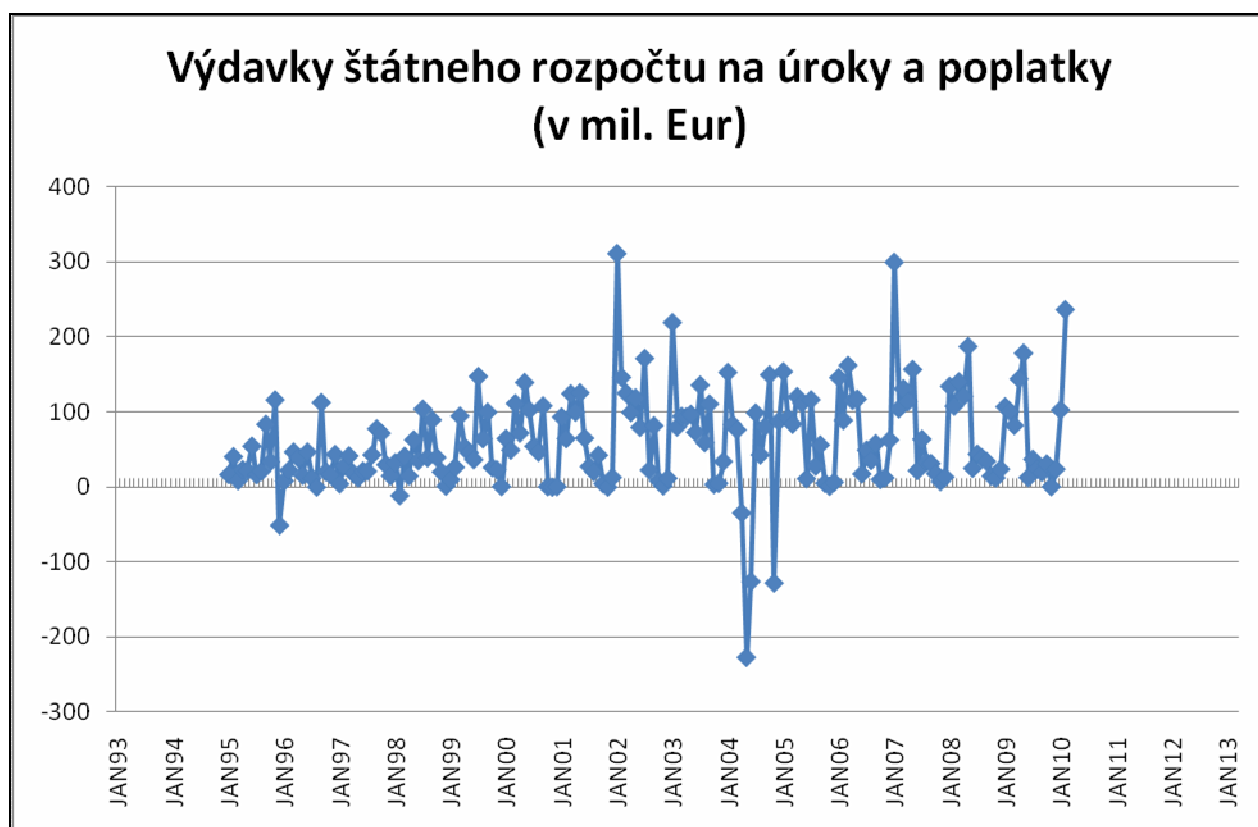
Obr 13 Mesačný objem spotrebných daní

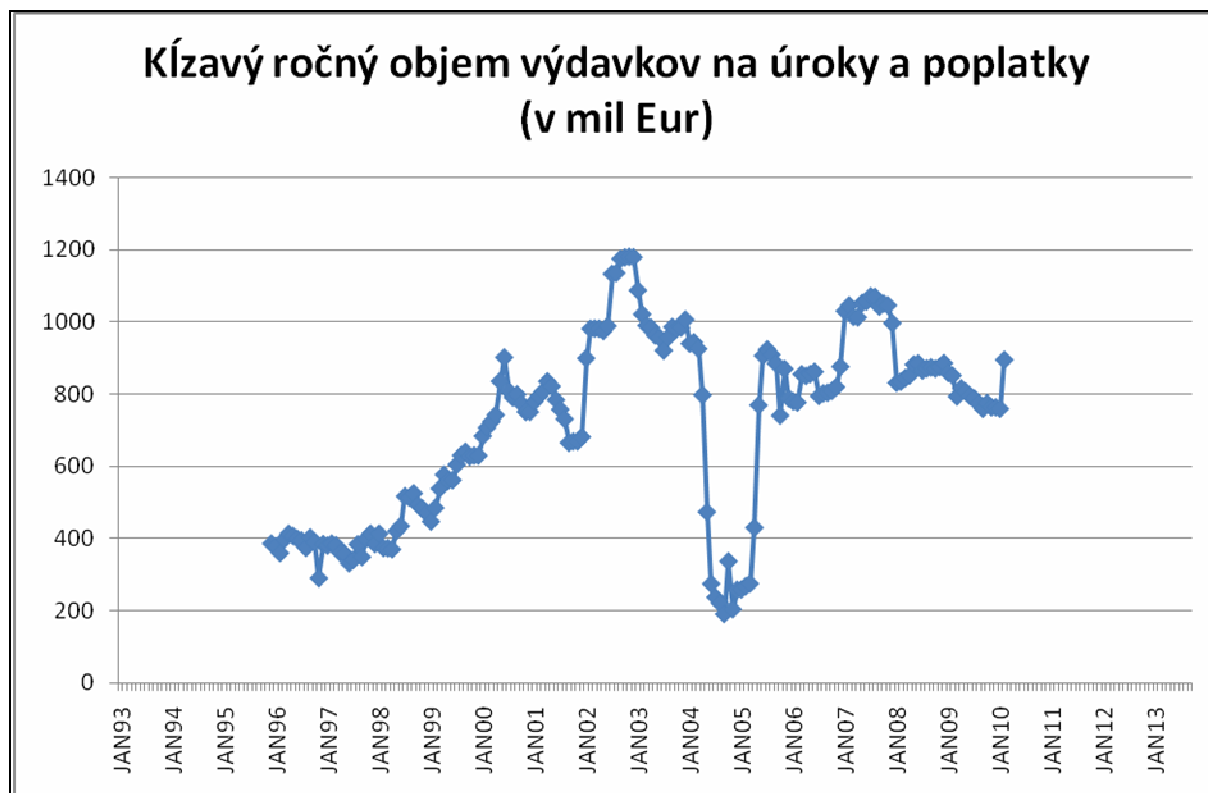
Obr. 14 Kľzavý ročný objem spotrebných daní (v mil. Eur)

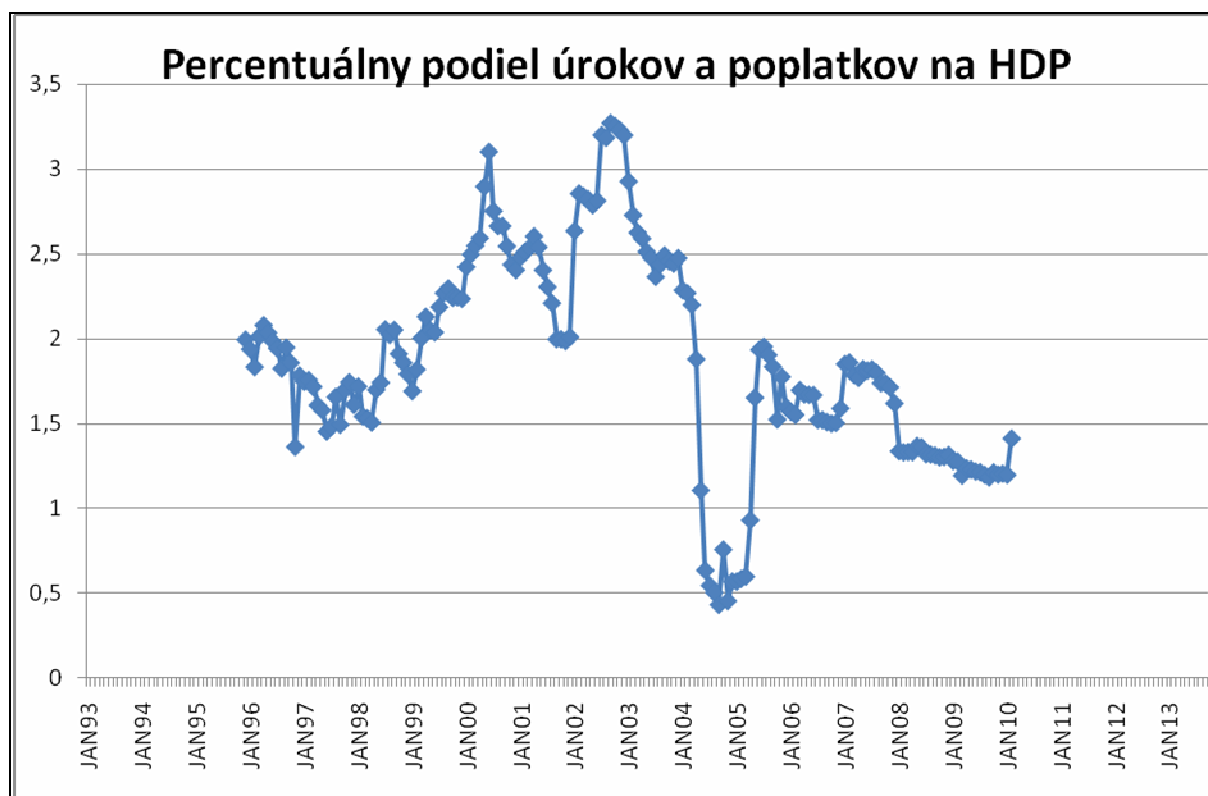
Obr 15 Percentuálny podiel dane z pridanej hodnoty na HDP

Obr. 16 Výdavky štátneho rozpočtu na úroky a poplatky (v mil. Eur)

Obr. 17 Kľzavý ročný objem výdavkov štátneho rozpočtu na úroky a poplatky (v mil. Eur)

Obr. 18 Podiel výdavkov štátneho rozpočtu na úroky a poplatky na HDP (%)

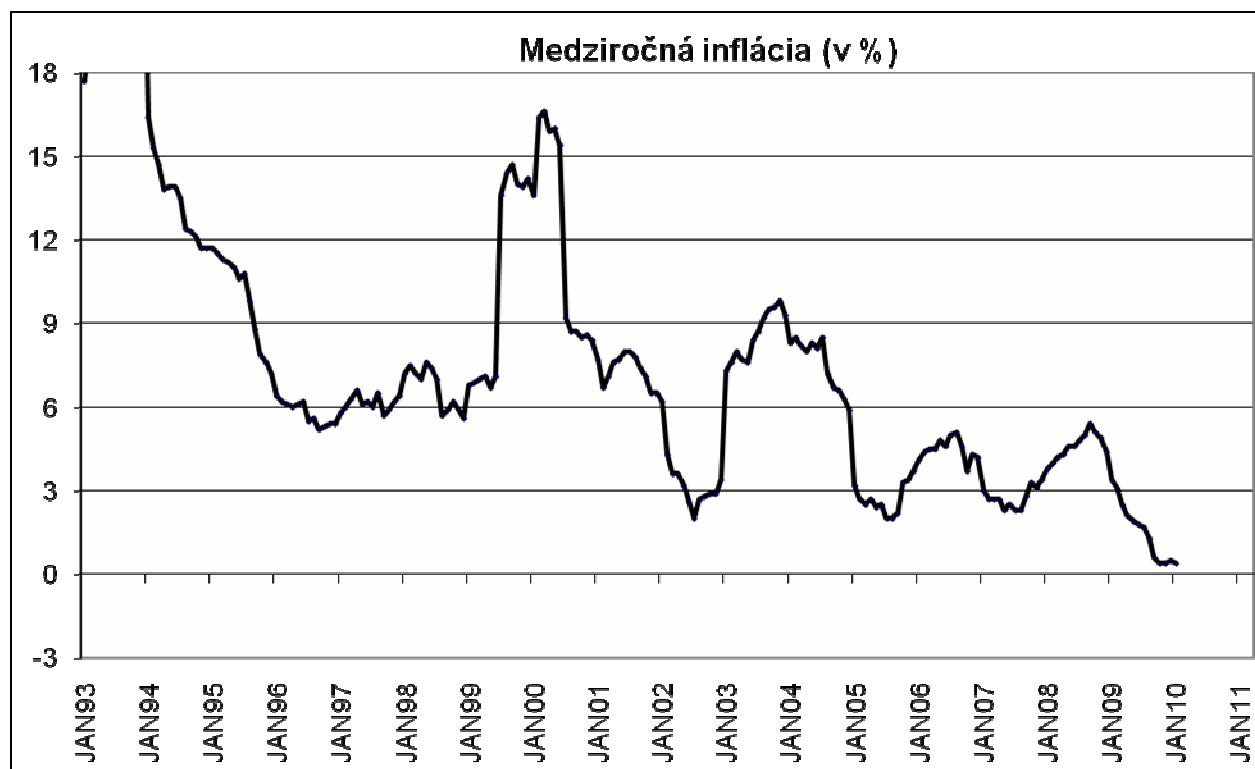

Obr. 19 Mesačné a kľuzové ročné saldo zahraničného obchodu (v mil. Sk)

Obr. 20 Podiel kľuzového ročného salda zahraničného obchodu na HDP (v %)

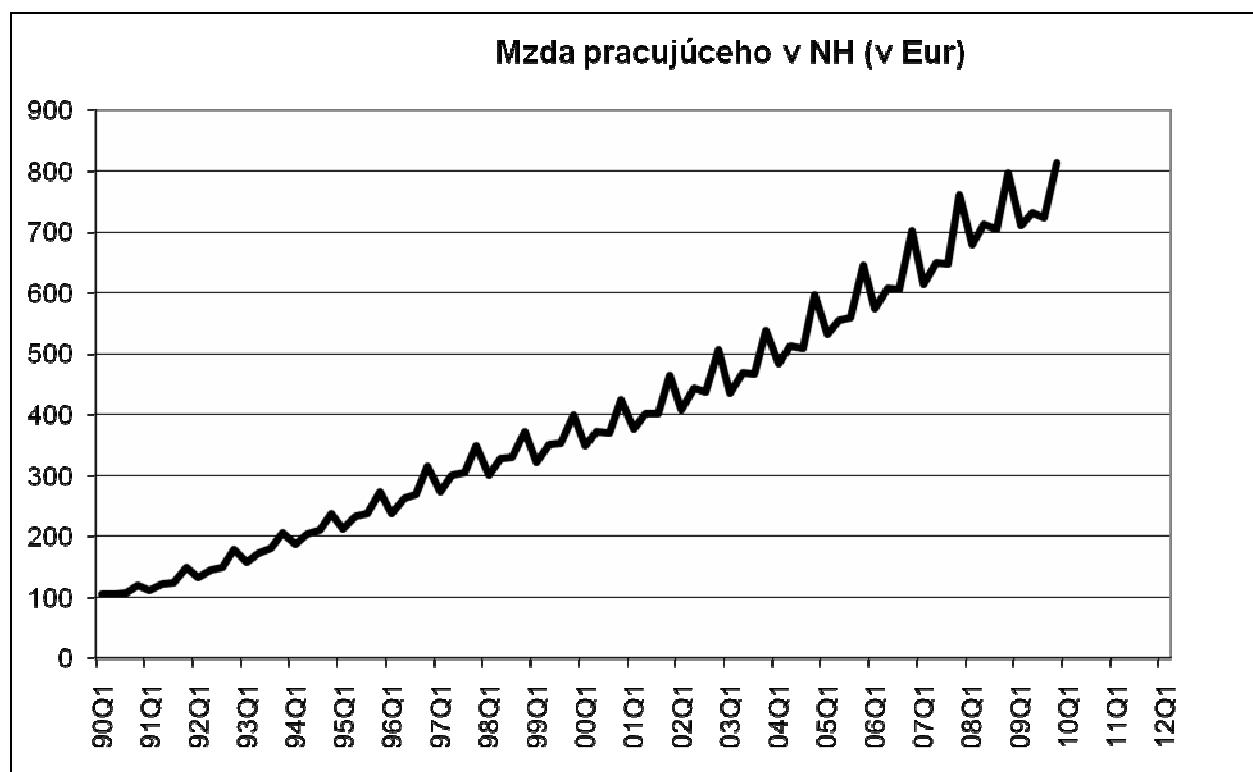

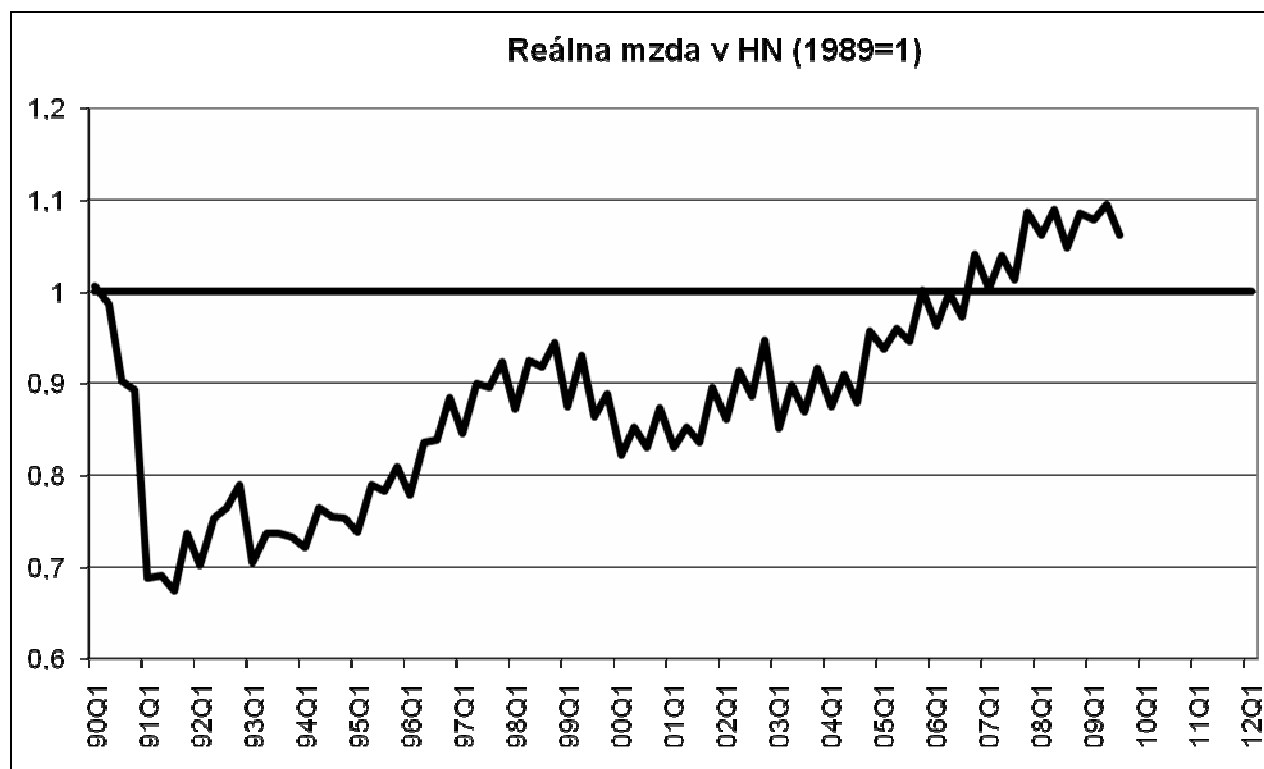
Obr. 21 Medziročná inflácia (v %)

Obr. 22 Kurz českej koruny (od JAN2009 prepočet konverzným kurzom)

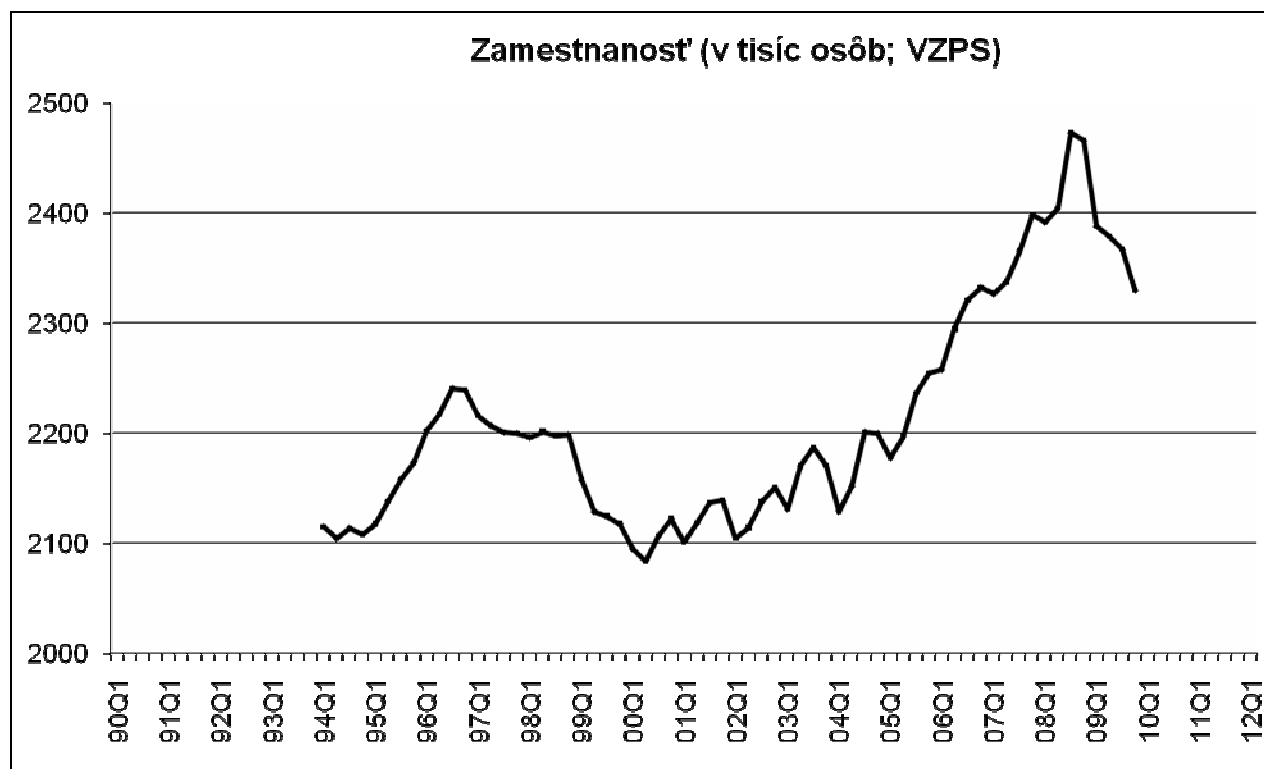

Obr. 23 Priemerná mesačná mzda pracujúceho v národnom hospodárstve

Obr. 24 Bázický index reálnej mzdy pracujúceho v národnom hospodárstve
(štvrťroky 1989 sa rovnajú 1)

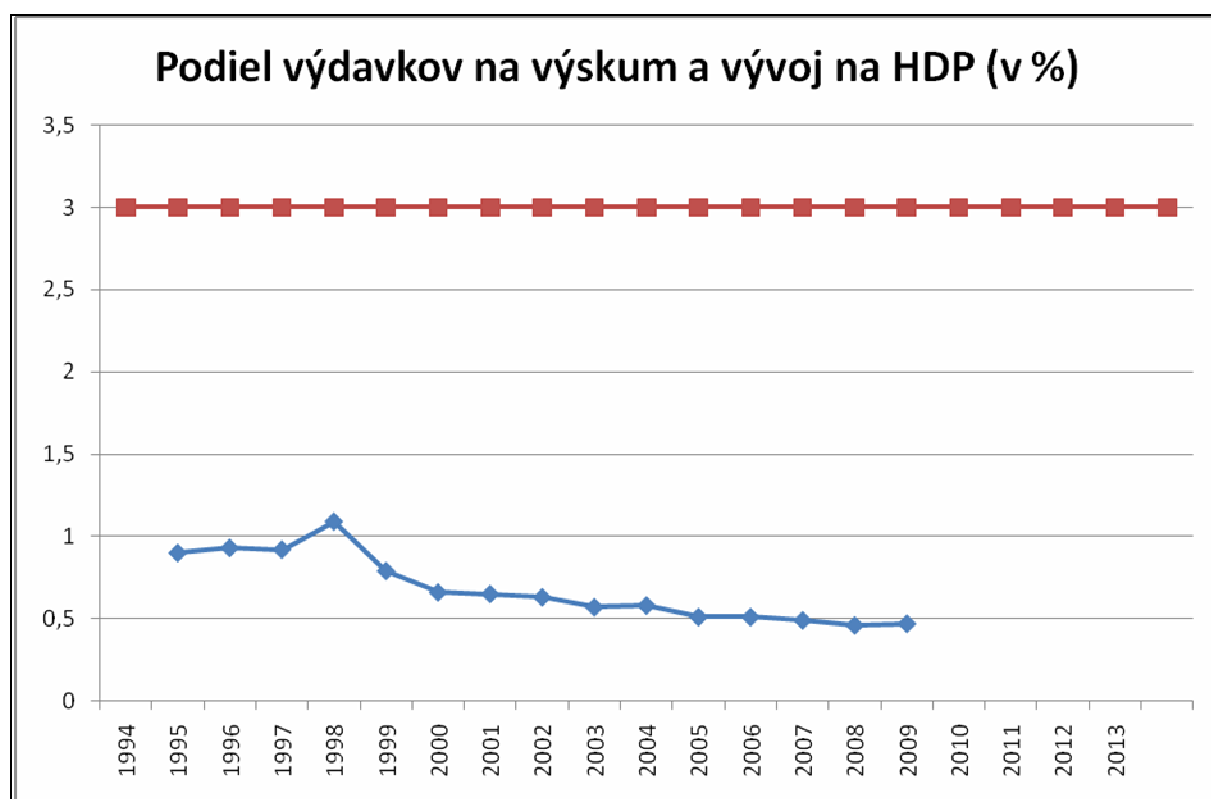
Obr. 25 Celkový počet nezamestnaných

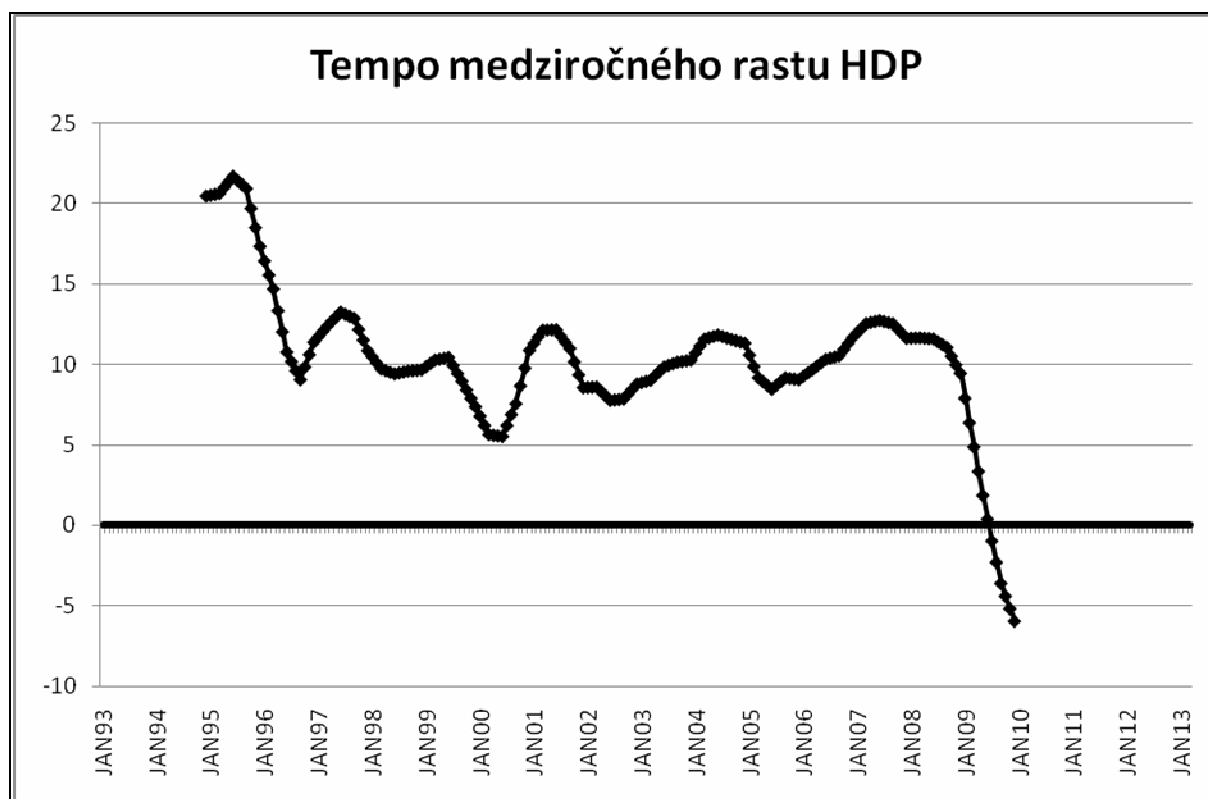
Obr.26 Počet zamestnaných (v tisíc osôb; podľa VZPS)

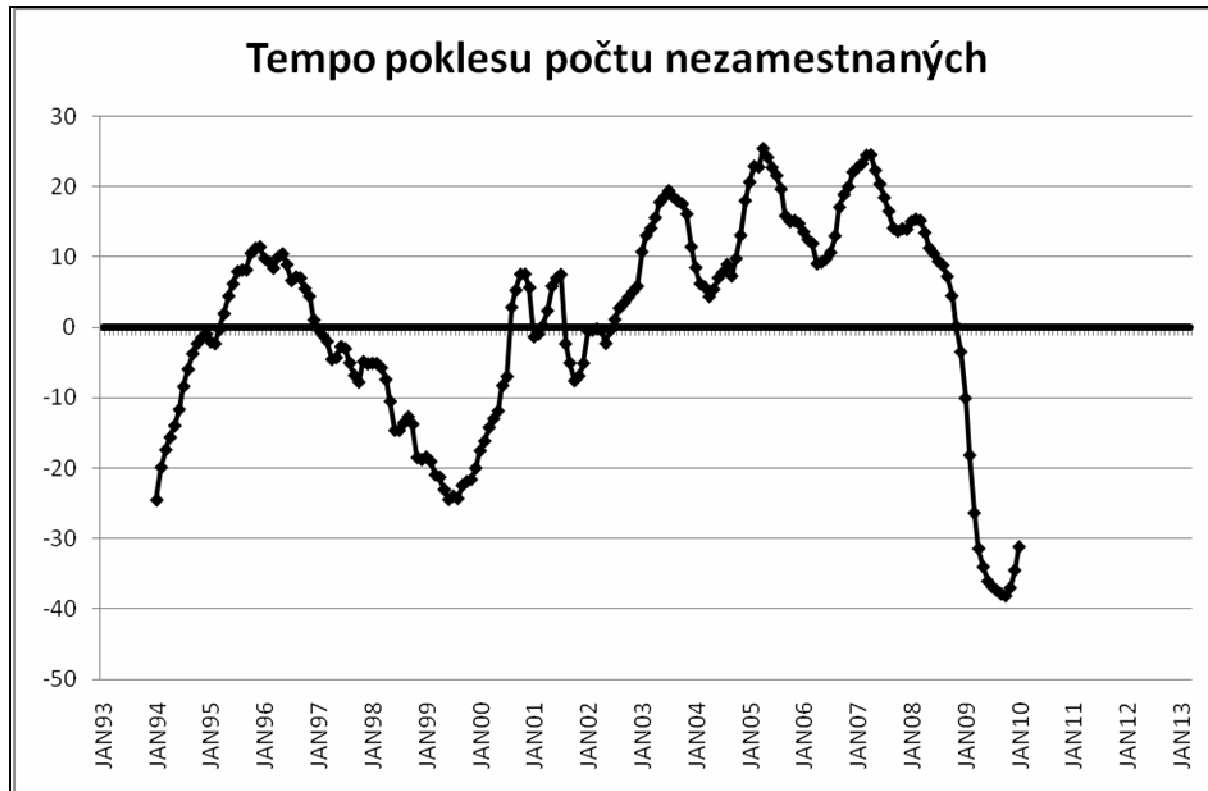
Obr. 27 Ročné výdavky na výskum a vývoj (v mil. Eur)

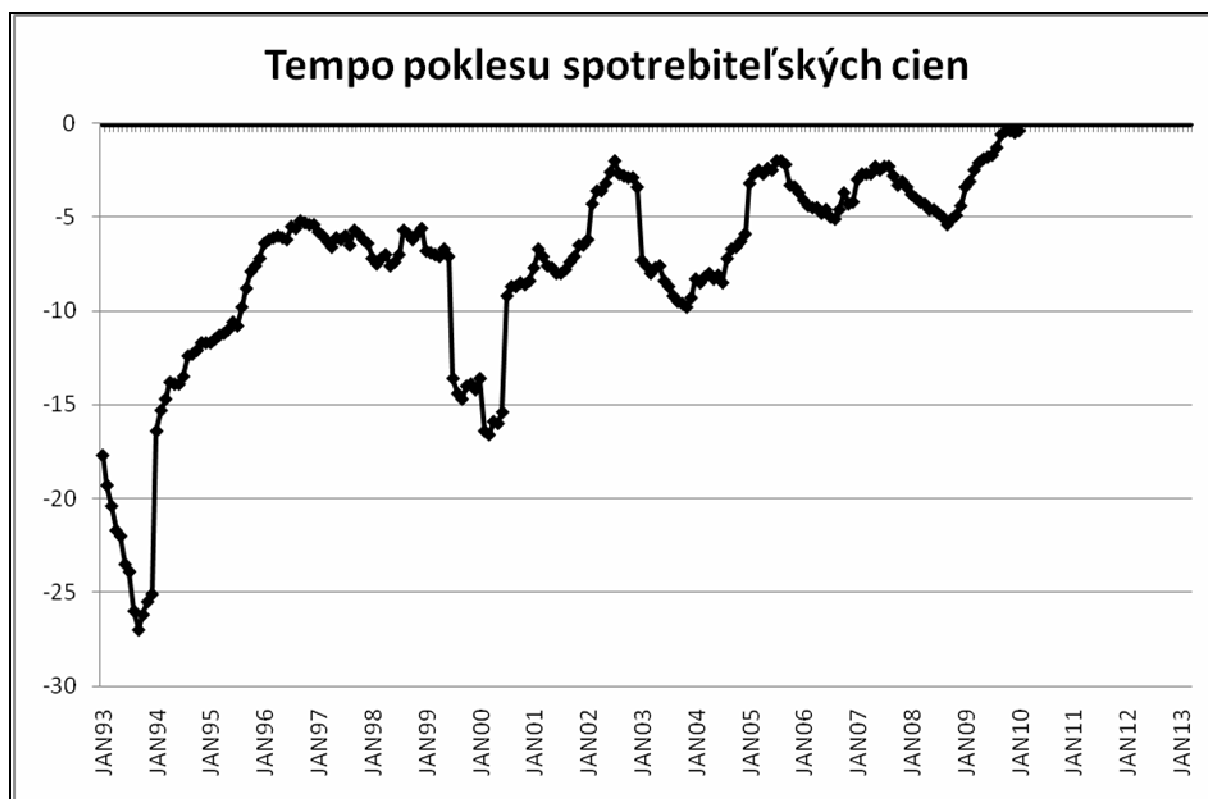
Obr. 28 Percentuálny podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP (v %)

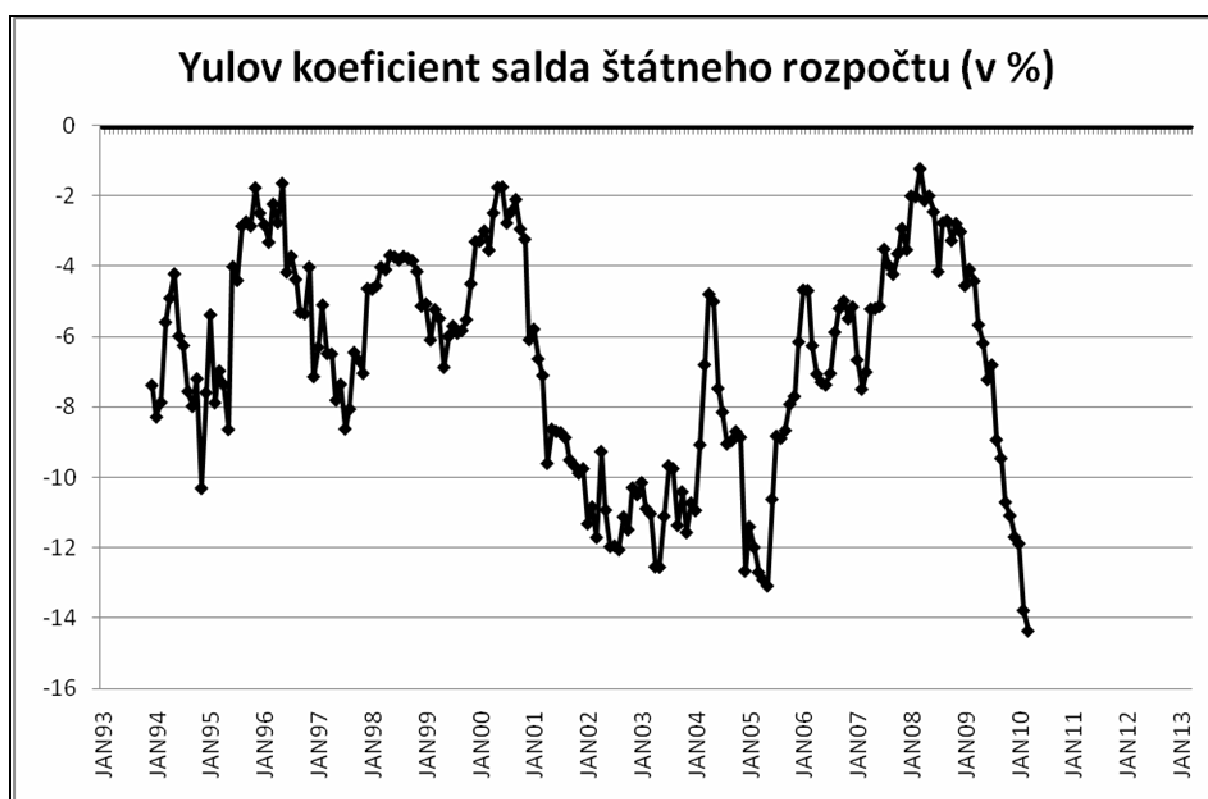
Obr. 29 Tempo medziročného vývoja HDP (časť KMV)

Obr. 30 Tempo poklesu počtu nezamestnaných (časť KMV)

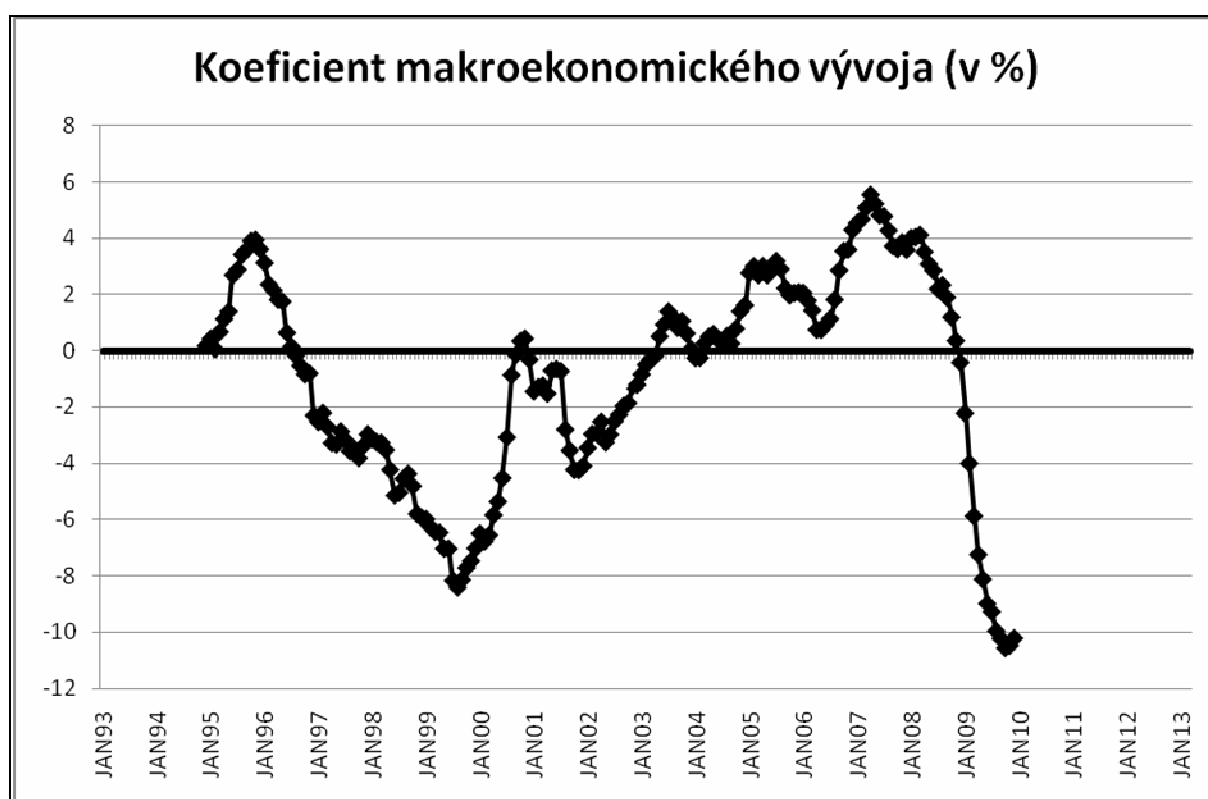
Obr. 31 Tempo poklesu spotrebiteľských cien (časť KMV)

Obr. 32 Yulov koeficient salda štátneho rozpočtu prepočítaný na % (časť KMV)

Obr. 33 Yulov koeficient salda zahraničného obchodu prepočítaný na % (časť KMV)

Obr. 34 KMV - Koeficient makroekonomického vývoja (v %)

Na záver na obr. 29 až obr. 34 je zobrazený mesačný vývoj koeficienta makroekonomického vývoja a piatich zložiek z ktorých sa skladá. Na obr. 29 vidíme silný pokles tempa medziročného rastu HDP a na obr. 30 tempa poklesu počtu nezamestnaných). Vývoj inflácie (tempo poklesu spotrebiteľských cien) na obr. 31 smeruje k nule. Saldo štátneho rozpočtu (obr. 32) a saldo zahraničného obchodu (obr. 33) majú protichodný vývoj – štátny rozpočet sa zhoršuje (v marci 2010 podľa Yulovho koeficientu najhorší výsledok za dostupnú existenciu údajov) a zahraničný obchod zlepšuje (od októbra 1995 sme opäť v kladných a rastúcich číslach). Na obr.34 je priemer hodnôt týchto ukazovateľov vyjadrený v podobe koeficienta makroekonomického vývoja (KMV). Vrchol sme dosiahli v apríli 2007, ďalšie len lokálne maximum v januári 2008 a od toho momentu sa makrovývoj meraný KMV výrazne zhoršuje až do októbra 2009. Posledné dve hodnoty naznačujú otočenie vývoja, problémom je, že sme dosť hlboko (10,5 percentný pokles je dosť výrazný pokles).

Literatúra

Haluška Ján a kol.: Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2008 a odhad jej vývoja v roku 2009. In. Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, Bratislava, SŠDS 2009, ISBN 978- 80-88946-48-9.

Tóth Ján: Prognóza rastu ekonomiky v najbližších rokoch. In . Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, Bratislava, SŠDS 2009, ISBN 978- 80-88946-48-9.

Kvetan Vladimír, Radvanský Marek, Páleník Viliam: Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2009 – 2015. In . Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, Bratislava, SŠDS 2009, ISBN 978- 80-88946-48-9.

Ševčovic Peter: Vývoj ekonomiky SR v roku 2008. In . Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, ISBN 978- 80-88946-48-9

Chajdiak Jozef: Makroekonomický vývoj SR do marca 2009. In . Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, Bratislava, SŠDS 2009, ISBN 978- 80-88946-48-9.

Zdroj údajov:

EIS Slovensko, Statis, Bratislava

www.statistics.sk

www.nbs.sk

www.finance.gov.sk

www.upsvar.sk

Kontakt na autora: chajdiak@statis.biz

Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti

Valéria Bezáková

1. Úvod

Spotrebiteľský barometer je prieskumom verejnej mienky, v ktorom sa sledujú spotrebiteľské nálady občanov starších ako 16 rokov. Toto zisťovanie je súčasťou medzinárodného programu, v rámci ktorého sa skúmajú názory investorov, výrobcov, obchodníkov, poskytovateľov služieb a spotrebiteľov. Tie vo svojom súhrne slúžia ako podklad na predpoveď ekonomického vývoja jednotlivých krajín i väčších územných celkov. Do programu je zapojených 27 členských štátov EÚ. Prieskumy sú koordinované a podporované Generálnym riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie.

Zisťovania u spotrebiteľov začal ŠÚ SR pravidelne uskutočňovať v apríli 1999 najprv so štvrtročnou, neskôr s mesačnou periodicitou. Prostredníctvom 15 indikátorov sa sledujú názory obyvateľov na finančnú situáciu v domácnosti, úmysly investovať, ale aj mienka o súčasnom dianí v ekonomike a očakávania jej ďalšieho vývoja. Počas prvej marcovej dekády 2010 na otázky odpovedalo 1157 občanov SR reprezentujúcich populáciu Slovenska od 16 rokov vyššie v znakoch: pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, veľkosť bydliska a kraj. V centre pozornosti tejto informácie bude tá časť Spotrebiteľského barometra, v ktorej verejnosť posudzuje zmeny celkovej ekonomickej situácie na Slovensku za posledných 12 mesiacov a odhaduje jej vývoj v nasledujúcom období. Výsledky v grafoch sú uvedené v prepočítanej podobe koeficienta, ktorý nadobúda hodnoty z intervalu od -100 (v prípade, ak sú všetky výroky oslovených osôb maximálne nepriaznivé) do +100 (v opačnom prípade, ak sú všetky výroky maximálne priaznivé).

2. Hodnotenie doterajšej hospodárskej situácie na Slovensku

Pri sledovaní indikátora, v ktorom obyvatelia hodnotili uplynulý vývoj ekonomiky SR, najkritickejšie názory boli zaznamenané v októbri 1999. Vtedy o zlepšení ekonomickej situácie na Slovensku hovorili 3 % oslovených, nezmenený stav deklarovalo 10 % odpovedajúcich a zhoršenie spomínalo 85 % opýtaných. Ako ukazuje graf č.1, po viacerých vlnách vzostupov a pádov sa táto situácia takmer zopakovala v apríli 2009, kedy o zlepšení slovenského hospodárstva hovorili opäť 3 % oslovených, aj nezmenený stav deklarovalo ako predtým 10 % odpovedajúcich, zhoršenie však spomínalo o jeden percentuálny bod menej opýtaných – 84 %. V relatívne krátkom období (od januára 2009 do apríla 2009) podiel nepriaznivých hodnotení vývoja ekonomiky stúpol o 45 percentuálnych bodov, pričom

zastúpenie priaznivých kleslo o 23 percentuálnych bodov a neutrálnych o 22 percentuálnych bodov. Apríl 2009 znamenal dosiahnutie dna pri nazeraní na uplynulý vývoj ekonomiky Slovenska. V druhej polovici roku 2009 a na začiatku roku 2010 badať mierne zlepšovanie situácie, aktuálne v marci 2010 hodnotilo doterajší vývoj hospodárskej situácie na Slovensku ako zlepšenie 6 % (oproti situácii pred rokom pokles o 1 percentuálny bod), ako zhoršenie 68 % (pokles oproti marcu 2009 o 10 percentuálnych bodov) a neutrálne 23 % respondentov (za rok nárast o 10 percentuálnych bodov). Príslušný koeficient mal v marci 2010 hodnotu -42,0 a v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka napätie obyvateľov pri sezónne neupravovanom indikátore kleslo o 7,4 bodu.

Graf č. 1: Názory respondentov na vývoj hospodárskej situácie v SR za posledných 12 mesiacov (sezónne neupravované)

V tabuľke č. 1 vidno rozpätia vyskytujúcich sa hodnôt a priemery za príslušný rok.

Tabuľka č.1: Charakteristiky indikátora doterajšieho vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

koeficient	Doterajší ekonomický vývoj v SR (v bodoch)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Min	-52,5	-47,8	-24,8	-22,6	-7,5	-12,7	-57,8	-48,5*
Max	-31,6	-17,3	-12,9	10,0	17,2	4,3	-10,1	-42,0*
priemer	-44,0	-32,6	-17,3	-11,7	7,1	-1,4	-49,6	-44,2*

* za prvé tri mesiace

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt za celé sledované obdobie sa oproti minulému roku nezmenilo, je to stále 84,2 bodu (od -67,0 do +17,2), rok 2009 nebol veľmi stabilizovaný (rozpätie 47,7 bodu), výsledky za posledných 12 mesiacov sa pohybovali „len“ v rozmedzí 15,8 bodu (od -57,8 do -42,0). Pri pohľade na priemerné hodnoty za celý rok je

zrejmy prepád hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky na Slovensku v roku 2009, (rozdiel oproti priemeru za predchádzajúci rok predstavuje pokles o 48,2 bodu), vývoj v prvých troch mesiacoch roku 2010 naznačuje priaznivý vývoj percepcie ekonomiky .

Tabuľka č. 2 poskytuje medzinárodné porovnanie sezónne upravených hodnôt vnímania doterajšieho ekonomického vývoja vo vlastnej krajine. Vyplýva z nej, že pri poslednom hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky počas marca 2010, podobne ako pred rokom, vo všetkých krajinách, čo poskytli údaje, prevládal pesimizmus nad optimizmom. Interval vyskytujúcich sa hodnôt sa oproti stavu pred rokom mierne rozšíril. Kým v marci 2009 tvorili mantinely čísla od -78 do -33, aktuálne to bolo od -76 do -1. Komparácia aktuálneho výsledku so situáciou pred rokom indikovala zhoršenie v 8 štátoch a zlepšenie v ostatných (18) krajinách. K najprudšiemu zlepšeniu došlo vo Švédsku (o 64 bodov), prím v opačnom smere hralo Rumunsko, kde sa situácia za rok zhoršila o 17 bodov. Podľa sezónne očistených údajov sa pri hodnotení minulého vývoja ekonomiky na Slovensku aktuálna hodnota líšila od minuloročnej v nižšej miere (sezónne upravené údaje indikovali zlepšenie o 2 body). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka celkový európsky pesimizmus klesol o 21 bodov z -67 na -46.

3.Očakávaný vývoj ekonomiky na Slovensku

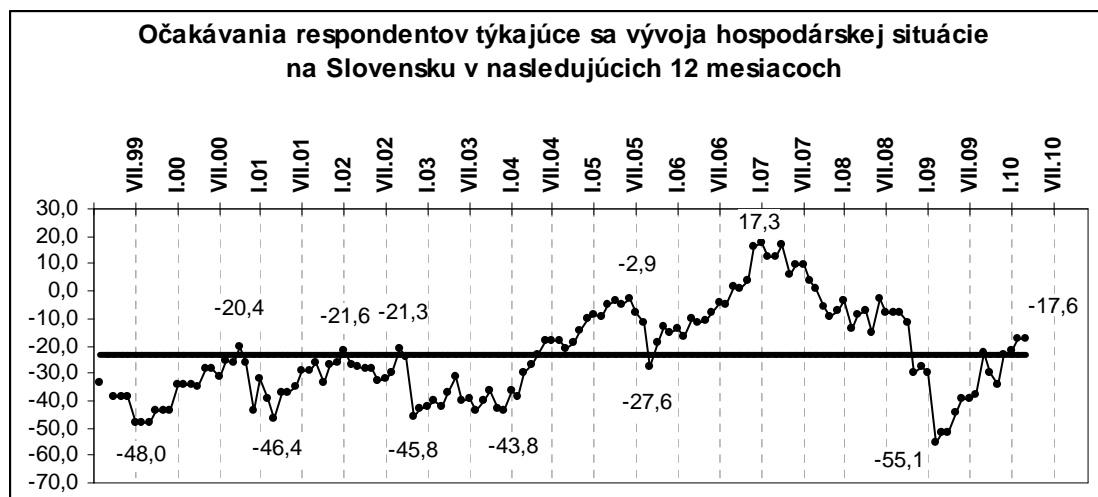
Kým pri hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky začiatok roka 2009 znamenal priblíženie sa k historicky najnepriaznivejšej hodnote, očakávania ďalšieho ekonomického vývoja v prvom štvrťroku 2009 dovtedajšie medzné hodnoty s prehľadom prekonalí. Vo februári 2009 (a potom ešte i v apríli 2009) bol nameraný historicky najnižší podiel optimistov na úrovni 5 %, historicky najnižšia hladina neutrálnych odpovedí (12 %) a historicky najvyššie zastúpenie pesimistov 79 %. Február 2009 znamenal nové dno pre očakávania ekonomického vývoja na Slovensku. Od marca 2009 pesimizmus spotrebiteľov začal klesať a v marci 2010 sa pesimisticky prejavilo už „len“ 41 % opýtaných, čo znamenalo pokles voči februáru 2009 o 38 percentuálnych bodov. Oproti tomuto mesiacu sa rozšírila skupina optimistov o 12 percentuálnych bodov na aktuálnych 17 % a počet neutrálnych odpovedí tiež stúpol (o 22 percentuálnych bodov) na 34 %. Inou podobou nameraného výsledku je koeficient -17,6, ktorý naznačuje pokles obáv obyvateľov o 34,5 bodu v komparácii so stavom pred rokom Graf č. 2 poskytuje prehľad údajov za celé sledované obdobie.

Tabuľka č.2: Indikátor doterajšieho vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa vyvíjala hospodárska situácia v štáte v uplynulých 12 mesiacoch							
Obdobie	marec 2003	marec 2004	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009	marec 2010
Belgicko	-51	-22	-11	-25	-8	-42	-75	-35
Bulharsko	-32	-26	-18	-32	-23	-39	-48	-60
Česko	-10	-29	-7	+3	-2	-9	-51	-47
Dánsko	-14	-4	+19	+26	+23	-3	-54	-24
Nemecko	-58	-43	-39	-24	+14	+6	-57	-44
Estónsko	+16	+9	+12	+26	+30	-17	-68	-55
Írsko	-50	-22	+7	-1	-13	-41	:	:
Grécko	-41	-28	-30	-36	-29	-45	-71	-76
Španielsko	-27	-15	-16	-19	-17	-33	-69	-75
Francúzsko	-45	-43	-37	-44	-36	-51	-73	-46
Taliansko	-51	-54	-47	-45	-32	-66	-67	-45
Cyprus	-21	-31	-32	-23	-20	-19	-46	-61
Lotyšsko	-1	-1	-7	-9	-2	-35	-77	-69
Litovsko	-6	-2	+2	+4	+18	-11	-58	-68
Luxembursko	-35	-29	-20	-25	-8	-15	-52	-40
Maďarsko	-10	-39	-22	-14	-51	-56	-78	-59
Malta	-10	-35	-34	-34	-28	+2	-44	-57
Holandsko	-73	-52	-35	-20	+14	-13	-67	-37
Rakúsko	-41	-27	-25	-18	+7	-2	-59	-39
Poľsko	-44	-45	-19	+2	0	+12	-33	-16
Portugalsko	-59	-51	-49	-47	-37	-56	-74	-55
Rumunsko	-19	-16	-12	-20	-9	-20	-44	-61
Slovinsko	-30	-32	-22	-20	-10	-26	-60	-68
<i>Slovensko</i>	<i>-47</i>	<i>-41</i>	<i>-11</i>	<i>-15</i>	<i>+13</i>	<i>+2</i>	<i>-46</i>	<i>-44</i>
Fínsko	-11	+1	+7	0	+8	-6	-59	-11
Švédsko	-24	-14	-4	+5	+11	-3	-65	-1
Veľká Británia	-33	-18	-13	-28	-31	-39	-77	-48
Európska Únia spolu	-45**	-35**	-29**	-28**	-15	-30	-67	-46

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

: v čase publikovania výsledkov nebol k dispozícii

Graf č. 2: Očakávania respondentov týkajúce sa vývoja hospodárskej situácie na Slovensku v nasledujúcich 12 mesiacoch (sezónne neupravované)

Nasledujúca tabuľka prináša rozpätia vyskytujúcich sa hodnôt a priemery za príslušný rok.

Tabuľka č.3: Charakteristiky indikátora očakávaného vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

koeficient	Očakávaný ekonomický vývoj v SR (v bodoch)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Min	-44.0	-38.7	-27.6	-16.4	-9.3	-29.6	-55,1	-22,1*
Max	-31.6	-10.0	-2.9	16.2	17.3	-3.1	-22,4	-17,4*
priemer	-40.0	-22.8	-10.7	-4.9	5.5	-12.0	-38,3	-19,0*

* za prvé tri mesiace

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt v SR za celé obdobie sa oproti situácii pred rokom nezmenilo, ostalo na hladine 72,4 bodu (od -55,1 do +17,3), posledných 12 mesiacov sa výsledky pohybovali v rozpätí 34,3 bodu (od -51,7 do -17,4). Očakávania respondentov zohľadnené v celoročnom priemere sa v minulom roku oproti roku 2008 prepadli o 26,3 bodu na hodnotu -38,3 a výsledky za prvé tri mesiace roku 2010, ako aj táto stredná hodnota za posledných 12 mesiacov naznačuje aj v prípade očakávaní ústup pesimizmu.

Medzinárodný prehľad výsledkov poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č.4: Indikátor očakávaného vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa bude vyvíjať hospodárska situácia v štáte v nasledujúcich 12 mesiacoch							
Obdobie	marec 2003	marec 2004	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009	marec 2010
Belgicko	-27	+5	+2	-8	-3	-15	-24	+4
Bulharsko	-14	-10	-1	-20	-12	-25	-37	-29
Česko	-2	-25	+2	+7	+3	-6	-21	-9
Dánsko	-11	+5	+13	+9	+5	-10	-2	+16
Nemecko	-29	-20	-23	-7	+7	-4	-52	-10
Estónsko	+25	-6	+11	+22	+21	-10	-38	0
Írsko	-31	-8	+6	-6	-20	-33	:	:
Grécko	-34	-6	-19	-30	-21	-40	-64	-44
Španielsko	-18	-4	-5	-12	-8	-17	-47	-17
Francúzsko	-31	-13	-10	-25	-10	-24	-47	-17
Taliansko	-17	-15	-12	-8	-8	-24	-27	-9
Cyprus	-18	-31	-33	-20	-24	-18	-48	-40
Lotyšsko	+9	-6	+8	+8	+8	-13	-47	-22
Litovsko	+11	0	+8	+2	+16	-8	-52	-28
Luxembursko	-24	-5	-4	-18	+2	-10	-42	-8
Maďarsko	0	-23	-8	+7	-37	-41	-65	-23
Malta	+2	-23	-26	-26	-21	-3	-29	-22
Holandsko	-35	-9	-4	+6	+10	-20	-51	+7
Rakúsko	-11	+1	-4	0	+10	-7	-38	+1
Poľsko	-22	-33	-7	+6	-1	+9	-30	-5
Portugalsko	-51	-28	-18	-29	-30	-45	-59	-33
Rumunsko	-4	-2	+5	-8	+2	-6	-33	-33
Slovinsko	-10	-17	-4	-9	0	-8	-39	-14
<i>Slovensko</i>	-39	-28	-3	-12	+11	-10	-51	-16
Fínsko	-5	+7	-8	-2	+1	-12	-17	+25
Švédsko	-6	-2	-1	+3	+2	-10	-8	+27
Veľká Británia	-29	-9	-2	-17	-19	-28	-33	+5
Európska Únia spolu	-26**	-13**	-10**	-11**	-6	-18	-40	-7

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

: v čase publikovania výsledok nebol k dispozícii

Tabuľka č. 4 napovedá, že vo väčšine (18) štátov EÚ, ktoré poskytli výsledky, sa na budúcnosť ekonomiky díva viac občanov pesimisticky ako optimisticky (najväčšmi v Grécku -44). Optimizmus prevažuje v 8 krajinách, najviac vo Švédsku (+27). Vyskytujúce sa hodnoty sa pri ekonomických očakávaníach posunuli smerom k optimistickejšímu názoru (pred rokom od -65 po -2, teraz od -44 do +27). Oproti marcu 2009 sa vyhliadky do budúcnosti zlepšili s výnimkou Rumunska (kde sa situácia zopakovala) vo všetkých krajinách, ktoré poskytli údaje, najviac v Holandsku o 58 bodov. Slovensko sa podľa sezónne upraveného

výsledku posunulo za rok o 35 bodov a v marci 2010 dosiahlo hodnotu, ktorá je o 9 bodov nepriaznivejšia ako priemer EÚ. Európska únia ako celok vykazovala za rok zníženie pesimizmu o 33 bodov, keď hodnota príslušného indikátora stúpila z -40 na -7.

4. Záver

Začiatok roku 2009 znamenal dosiahnutie názorového dna pri oboch indikátoroch týkajúcich sa ekonomiky: pri percepcii ekonomického diania na Slovensku za posledný rok v apríli 2009, pri laických prognózach vývoja ekonomiky vo februári 2009. Zvyšok roka 2009 a začiatok roka 2010 sa niesli v znamení priaznivej tendencie zlepšovania nálady spotrebiteľov u oboch ukazovateľov. Kým pri vnímaní doterajšieho ekonomického vývoja v SR aktuálna hodnota napriek postupnému zlepšovaniu ešte nedosahovala hodnotu dlhodobého priemeru, pri perspektívach vývoja ekonomiky SR aktuálny údaj už prevyšoval hodnotu dlhodobého priemeru, avšak v porovnaní s priemerom EÚ boli obyvatelia SR v marci 2010 pesimistickejší ako vo vnímaní minulosti, tak aj pri prognózach budúcnosti ekonomiky vo vlastnej krajine.

5. Literatúra

- [1] ŠÚ SR, 2010. Dotazník, datový súbor a výsledky z prieskumu 7/2010 Spotrebiteľský barometer, marec 2010
- [2] ŠÚ SR, 1997-2010. Vlastný archív výsledkov prieskumu Spotrebiteľský barometer autora.
- [3] European Commission DG ECFIN, March 2010. Business and Consumer survey results.

Adresa autora:

Valéria Bezáková
Miletičova 3
824 67 Bratislava 26

ŠTATISTICKÁ SPRÁVA
O ZÁKLADNÝCH VÝVOJOVÝCH TENDENCIÁCH V HOSPODÁRSTVE SR
V ROKU 2009 ⁽¹⁾

1. ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ TENDENCIE

1.1 Súhrnné hodnotenie

Dlhodobý trend medziročného rastu výkonnosti slovenskej ekonomiky sa v roku 2009 prerušil. V porovnaní s rokom 2008 klesol objem vytvoreného **hrubého domáceho produktu** (HDP) ⁽²⁾ v stálych cenách o 4,7 % na 63 331,6 mil. Eur (v bežných cenách bol nižší o 5,8 %). Z hľadiska jednotlivých štvrťrokov sa reálny pokles postupne zmierňoval až na 2,6 % v 4. štvrťroku (v bežných cenách klesol o 2,9 %). Po sezónnom očistení sa hrubý domáci produkt v 4. štvrťroku 2009 oproti 3. štvrťroku 2009 zvýšil v stálych cenách o 2 %.

Hrubý domáci produkt v roku 2009 medziročne reálne klesol o 4,7 %.

Hospodárska recesia súvisela so znížením zahraničného aj domáceho dopytu. Reálne klesla každá zložka HDP okrem konečnej spotreby verejnej správy. Za rok 2009 sa domáci dopyt znížil o 5,8 % v dôsledku výrazného poklesu kapitálových výdavkov. Tvorba hrubého kapitálu sa znížila o 21,4 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu o 10,5 %). Konečná spotreba domácností bola medziročne nižšia o 0,7 % (v 4. štvrťroku o 1,9 %). Konečná spotreba verejnej správy vzrástla o 2,8 % (v 4. štvrťroku o 2,9 %). Objem celkového vývozu výrobkov a služieb klesol v porovnaní s rokom 2008 o 16,5 %. Znížila sa aj hodnota celkového dovozu výrobkov a služieb o 17,6 %. Tempo ich medziročného poklesu sa v jednotlivých štvrťrokoch postupne zmierňovalo.

Objem hrubej produkcie vytvorenej v roku 2009 medziročne klesol o 10,8 % na 138 670,2 mil. Eur. Vývoj ovplyvnilo zníženie medzispotreby o 14,8 % na 81 122,5 mil. Eur a pridanej hodnoty o 4,6 % na 57 547,7 mil. Eur. Čisté dane z produktov sa znížili o 5,6 % na 5 783,9 mil. Eur. Podiel medzispotreby na hrubej produkcii klesol o 2,7 p. b. na 58,5 %, podiel pridanej hodnoty na hrubej produkcii vzrástol o 2,7 p. b. na 41,5 %.

Pridaná hodnota medziročne klesla v obchode, hoteloch a reštauráciách, doprave o 13,1 %, priemysle o 8,3 % a v stavebníctve o 1,8 %. Naopak, vzrástla v pôdohospodárstve, rybolove a chove rýb o 10,2 %, vo finančnom sprostredkovaní a nehnuteľnostiach o 3,8 %, vo verejnej správe, školstve, zdravotníctve a v ostatných službách o 2,9 %.

So znížením výkonnosti ekonomiky súvisel aj pokles produktivity práce (podľa metodiky národných účtov). Produktivita práce sa oproti roku 2008 znížila o 0,5 % (v bežných cenách o 1,7 %). ⁽³⁾

Zníženie domáceho dopytu v priebehu roka 2009 bolo primárne spôsobené poklesom tvorby hrubého kapitálu. Najväčší prepad bol zaznamenaný v 2. štvrťroku (o 27,9 %). V ďalších dvoch štvrťrokoch sa dynamika poklesu zmierňovala. V priemere za rok 2009 sa vytvoril hrubý kapitál v objeme 13 044,8 mil. Eur, čo bolo o 21,4 % menej ako v predchádzajúcom roku.

Investičný dopyt meraný tvorbou hrubého fixného kapitálu sa v roku 2009 znížil o 10,5 % na 14 943,2 mil. Eur. Klesol najmä nákup nových fixných aktív o 11,7 % na 15 417,4 mil. Eur. Nižší bol aj objem nadobudnutého použitého dlhodobého majetku o 49,4 % a úbytok použitého dlhodobého majetku klesol o 43,8 %.

Tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne klesla o 10,5 %.

Najväčší objem kapitálových výdavkov smeroval do sektora nefinančných korporácií (10 082,8 mil. Eur). Finančné prostriedky investované do sektora domácností dosiahli 3 394 mil. Eur, verejnej správy 1 241,6 mil. Eur, finančných korporácií 179,9 mil. Eur a do sektora neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam 44,9 mil. Eur. Investičná aktivita sa znížila vo finančných korporáciách o 36,5 %, v neziskových inštitúciách slúžiacich domácnostiam o 23,8 %, v nefinančných korporáciách o 12,4 %, vo verejnej správe o 5,3 % a v domácnostiach o 3,9 %.

Hodnota stavebných investícií sa medziročne znížila o 22,3 % na 6 578,9 mil. Eur. Do ostatných stavieb sa investovalo 5 099,2 mil. Eur (pokles o 25,9 %) a do budov na bývanie 1 479,8 mil. Eur (pokles o 6,6 %). Kapitálové výdavky do strojov sa zvýšili o 3,9 % na 7 211,2 mil. Eur. Do ostatných strojov a zariadení sa investovalo 5 510,5 mil. Eur (rast o 6,9 %) a do dopravných prostriedkov 1 700,8 mil. Eur (pokles o 4,6 %). Na získanie nehmotných fixných aktív sa vynaložilo 767,2 mil. Eur (pokles o 9,1 %) a na obstaranie kultivovaných aktív 385,9 mil. Eur (pokles o 19,4 %).⁽⁴⁾

Výrazný pokles zaznamenali **zásoby**. Ich stav sa k 31. decembru oproti stavu na začiatku roka 2009 znížil o 1 898,4 mil. Eur. Vo vývoji v bežných cenách sa premietol pokles stavu hotových výrobkov a zvierat o 10,2 %, materiálu o 14,8 %, tovaru o 13,1 % a zásob nedokončenej výroby o 11,5 %.

Konečná spotreba domácností vzrástla o 0,3 %.

Výdavky domácností na konečnú spotrebu medziročne vzrástli v bežných cenách o 0,3 % na 37 674,1 mil. Eur. Spomalenie dynamiky rastu spotreby domácností (v roku 2008 bol medziročný rast v bežných cenách o 10,9 %) súviselo s negatívnym vývojom na trhu práce, hlavne s poklesom zamestnanosti a so spomalením rastu miezd.

Vývoj z hľadiska jednotlivých skupín spotrebných výdavkov ovplyvnili najmä vyššie platby na zdravie o 6,8 %, pošty a telekomunikácie o 4,1 %, potraviny o 3,7 % a dopravu o 2,7 %. Najväčšiu časť spotreby tvorili výdavky na bývanie (26 %). Významný bol aj podiel výdavkov na nákupy potravinárskeho tovaru (18,3 %), rekreáciu a kultúru (9,5 %), rozličné tovary a služby (9 %) a dopravu (8,3 %).

Konečná spotreba verejnej správy sa zvýšila o 6,2 %.

V porovnaní s rokom 2008 sa konečná spotreba verejnej správy zvýšila v bežných cenách o 6,2 %, t. j. o 720,8 mil. Eur. V rámci nej sa výdavky na medzispotrebu (tvoria ju hlavne spotreba materiálu a energie, spotreba služieb) zvýšili o 6,2 % na 3 571,6 mil. Eur. Spotreba materiálu a energie zaznamenala v 4. štvrťroku na rozdiel od prvých troch štvrťrokov medziročný pokles (o 6 %). V priemere za rok 2009 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla spotreba materiálu a energie o 2,1 %. Výdavky za nakúpené služby sa medziročne zvýšili o 9,3 %.

V celkovej štruktúre spotreby verejnej správy dosiahli výdavky na odmeny zamestnancov podiel 38,3 %, výdavky na medzispotrebu 28,8 % a naturálne sociálne dávky 25,6 %. Z celkových výdavkov smerovalo na kolektívnu spotrebu 55,4 % a na individuálnu spotrebu 44,6 %.

Saldo zahraničného obchodu s tovarmi bolo v roku 2009 aktívne v objeme 1,2 mld. Eur.

Hospodárenie **zahraničného obchodu s tovarmi**⁽⁵⁾ skončilo v roku 2009 aktívnym saldom v objeme 1 186,8 mil. Eur. Kým v 1. štvrťroku bol výsledok obchodnej bilancie v deficite, v ďalších troch štvrťrokoch dosahoval vysoké prebytky. Súviselo to s postupným zmierňovaním dynamiky medziročného poklesu celkového vývozu aj celkového ~~tovarov~~ **tovarov**. Rozhodujúca bola však skutočnosť, že zmierňovanie poklesu bolo výraznejšie vo vývoze ako v dovoze.

V roku 2009 dosiahli bežné príjmy domácností hodnotu 54 835,8 mil. Eur. Nominálne sa medziročne zvýšili o 0,9 % (o 9,6 p. b. nižší rast ako v roku 2008). Najväčšiu položku v bežných príjmoch domácností tvorili odmeny zamestnancov vo výške 25 562,9 mil. Eur. Hrubý zmiešaný dôchodok dosiahol 16 661,6 mil. Eur, sociálne dávky 8 614,4 mil. Eur, ostatné bežné transfery 2 077,3 mil. Eur a dôchodky z majetku 1 919,7 mil. Eur.

Bežné príjmy domácností sa nominálne medziročne zvýšili o 0,9 %

V oblasti dôchodkov podnikateľských sektorov sa zisk **nefinančných korporácií** medziročne znížil o 30,9 % na 6 585,6 mil. Eur. ⁽⁶⁾ Celkovú ziskovosť najvýznamnejšie ovplyvnil kladný hospodársky výsledok v dodávke elektriny a plynu 1 629,4 mil. Eur, obchode 1 580,8 mil. Eur, v priemyselnej výrobe 1 026,1 mil. Eur a v službách v oblasti nehnuteľností, v odborných, vedeckých a technických činnostiach 984,5 mil. Eur. So stratou hospodárili podnikateľské subjekty v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (105,7 mil. Eur), v ubytovacích a stravovacích službách (23,6 mil. Eur) a vo vzdelávaní (11,3 mil. Eur). Medziročný pokles zisku ovplyvnilo v rozhodujúcej miere zníženie zisku v priemyselnej výrobe o 1 305,5 mil. Eur a v obchode o 1 122,7 mil. Eur. Prírastok zisku bol v odvetviach dodávka elektriny a plynu (o 147,1 mil. Eur), služby v oblasti nehnuteľností, odborné, vedecké a technické činnosti (o 121,8 mil. Eur).

Korporácie nefinančného sektora vytvorili podľa predbežných výsledkov zisk v hodnote 6,6 mld. Eur, korporácie finančného sektora 0,8 mld. Eur

Finančné korporácie dosiahli v roku 2009 zisk v objeme 767,3 mil. Eur (v roku 2008 bola strata 563,3 mil. Eur). Kladný hospodársky výsledok vytvorený v peňažných finančných inštitúciách predstavoval 437 mil. Eur, v poisťovacích korporáciách a penzijných fondoch 265,3 mil. Eur a u ostatných finančných sprostredkovateľov 65 mil. Eur. Vývoj ovplyvnila zmena hospodárskeho výsledku finančných inštitúcií (v roku 2008 mali stratu 515,9 mil. Eur) a ostatných finančných sprostredkovateľov (vlani bola strata 62 mil. Eur). Zisk v poisťovacích korporáciách a penzijných fondoch sa medziročne zvýšil o 250,7 mil. Eur.

Rozpočtové hospodárenie Slovenskej republiky ⁽⁷⁾ skončilo k 31. decembru 2009 schodkom 2 791,3 mil. Eur.

V rozpočtovom hospodárení SR sa ku koncu decembra 2009 dosiahol schodok 2,8 mld. Eur.

Celkové príjmy štátneho rozpočtu za rok 2009 oproti roku 2008 klesli o 811,6 mil. Eur (o 7,1 %) na 10 540,8 mil. Eur. V štruktúre dosiahnutých príjmov tvorili daňové príjmy 76,1 %, granty a transfery 16 % a nedaňové príjmy 7,9 %. Medziročne bol nižší výber daňových príjmov o 998 mil. Eur (z toho výnos dane z pridanej hodnoty klesol o 786,1 mil. Eur) a nedaňových príjmov o 45,7 mil. Eur. Objem grantov a transferov sa zvýšil o 232,1 mil. Eur.

Celkové výdavky štátneho rozpočtu v objeme 13 332 mil. Eur boli vyššie ako v roku 2008 o 10,6 %. Ich zvýšenie o 1 275,5 mil. Eur súviselo s vyššími bežnými výdavkami o 723,5 mil. Eur (o 6,9 %) a s prírastkom kapitálových výdavkov 551,8 mil. Eur (34,3 %).

Vývoj **inflácie** počas roka 2009 najviac ovplyvňoval medziročný pokles cien potravín a pohonných látok. Priemerná miera inflácie vyjadrená medziročným prírastkom indexu spotrebiteľských cien v roku 2009 bola 1,6 %. Bola to od roku 1990 najnižšia ročná miera inflácie. Najnižšiu hodnotu dosiahla aj jadrová inflácia (0,5 %) a čistá inflácia (1,4 %). V porovnaní s rokom 2008 bola nižšia úhrnná inflácia o 3 p. b., jadrová inflácia o 4,1 p. b. a čistá inflácia o 2,4 p. b. K poklesu inflácie prispelo aj spomalenie rastu regulovaných cien na 4,2 % (o 0,3 p. b.).

Medziročný rast inflácie sa spomalil na 1,6 %.

Miera inflácia (meraná harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien) dosiahla v priemere za rok 2009 na Slovensku hodnotu 0,9 %. V Českej republike bola 0,6 %, v Maďarsku a Poľsku zhodne 4 % a v priemere za 27 členských krajín EÚ dosiahla 1 %.

Celkový prírastok obyvateľstva bol vyšší ako v roku 2008.

Podľa predbežných **demografických** údajov sa v roku 2009 v Slovenskej republike narodilo 61 217 živých detí (o 3 857 viac ako v roku 2008) a zomrelo 52 913 osôb (o 251 menej). Pokračoval trend zvyšovania prirodzeného prírastku obyvateľstva. Prirodzený prírastok obyvateľstva medziročne vzrástol o 4 108 na 8 304 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 4 367 osôb (pristahovalo sa 6 346 a vystaňovalo 1 979 osôb). Celkový prírastok obyvateľstva sa zvýšil o 1 415 na 12 671 osôb.

K 31. decembru 2009 mala Slovenská republika 5 424 925 obyvateľov. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril 51,4 %.

Zamestnanosť v hospodárstve SR počas celého roka klesala.

V roku 2009 sa zmenil trend vývoja **zamestnanosti** (podľa výberového zisťovania pracovných síl).⁽⁸⁾ Intenzita jej poklesu sa v jednotlivých štvrťrokoch prehlbovala. Priemerný počet pracujúcich sa v 4. štvrťroku 2009 v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roku znížil o 136,4 tis. (o 5,5 %) na 2 329,6 tis. osôb. Ide o historicky najvyšší pokles na medziročnej báze. Po očistení o sezónne vplyvy klesla celková zamestnanosť v 4. štvrťroku 2009 oproti 3. štvrťroku 2009 o 1,5 %.

V roku 2009 dosiahla celková zamestnanosť 2 365,8 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2008 sa znížila o 68 tis. osôb (o 2,8 %). Z hľadiska štruktúry pracujúcich bol vývoj ovplyvnený poklesom počtu zamestnancov o 99,5 tis. (o 4,8 %) na 1 994,7 tis. osôb. Počet podnikateľov sa zvýšil o 35,4 tis. (o 10,7 %) na 367,5 tis., z toho podnikateľov bez zamestnancov o 32,2 tis. (o 12,7 %) na 286,5 tisíc. Vzrástol aj počet podnikateľov so zamestnancami o 3,1 tis. (o 4 %) na 81 tis. a vypomáhajúcich členov domácnosti podnikateľa o 0,3 tis. (o 10 %) na 3,3 tis. osôb.

Nepriaznivú situáciu na trhu práce najviac ovplyvnil pokles počtu pracujúcich v jednotlivých odvetviach priemyslu. V úhrne za celý priemysel sa zamestnanosť znížila o 78,8 tis. osôb (o 11 %), z toho najmä v priemyselnej výrobe o 74,7 tis. (o 11,7 %). Pracujúcich osôb pribudlo hlavne v odvetviach služieb o 22,7 tis. (o 1,7 %), z toho najviac v obchode o 20,4 tis. (o 7 %).

Rovnaký trend vývoja ako pri celkovej zamestnanosti bol aj v prípade slovenských občanov pracujúcich v zahraničí. Počet osôb pracujúcich v zahraničí bol v jednotlivých štvrťrokoch medziročne nižší pri najväčšom poklese v 1. štvrťroku (o 27,1 %). V 4. štvrťroku oproti 1. štvrťroku sa ich počet zvýšil o 2,9 tis. na 131,7 tis. osôb. V medziročnom porovnaní za celý rok 2009 klesol počet pracovníkov v zahraničí o 38,6 tis. (o 23 %) na 129 tis. osôb. Najvyšší úbytok bol v Českej republike (o 20,3 tis. osôb) a vo Veľkej Británii (o 6,1 tis. osôb). Podstatná časť pracovnej migrácie smerovala do Českej republiky (38,7 %) a Rakúska (15,4 %). Z hľadiska odvetvovej štruktúry sa najviac zamestnaných osôb v zahraničí uplatnilo v stavebníctve (31,2 %) a v priemyselnych odvetviach (26,6 %). Výraznejší medziročný pokles podielu zaznamenal priemysel (o 5,6 p. b.) a ubytovacie a stravovacie služby (o 2,3 p. b.).

Z regionálneho hľadiska najviac osôb pracujúcich mimo územia SR pochádzalo z Prešovského, Nitrianskeho, Žilinského a Košického kraja (spolu 75,3 %). Počet pracujúcich osôb v zahraničí sa znížil vo všetkých krajoch. Najvýraznejšie klesol v Prešovskom kraji o 14 tis. (o 29,4 %).

Medziročný pokles zamestnanosti sa prejavil aj v nižšej miere zamestnanosti osôb vo veku 15 - 64 rokov.⁽⁹⁾ V porovnaní s rokom 2008 klesla o 2,2 p. b. na 60,1 %. Miera zamestnanosti mužov sa znížila na 67,6 % a žien na 52,8 %.

V dôsledku hospodárskej krízy sa výrazne znížila aj ponuka **voľných pracovných miest**.⁽¹⁰⁾ Priemerný počet voľných pracovných miest sa v jednotlivých štvrtrokoch postupne znižoval. Najnižšiu úroveň dosiahol v 4. štvrtroku (14 100 miest). V priemere za rok 2009 medziročne klesol o 7 488 (o 30,2 %) na 17 310 miest. Vo väčšine odvetví bolo k dispozícii menej voľných pracovných miest ako v roku 2008. Relatívne najviac klesla ponuka práce v činnostiach v oblasti nehnuteľností, priemyselnej výroby, administratívnych službách, v ťažbe a dobývaní. Ponuka miest sa zvýšila len v odvetviach dodávka vody; zdravotníctvo a sociálna pomoc; vzdelávanie; informačné a komunikačné činnosti; dodávka elektriny a plynu.

Úroveň **nezamestnanosti** (podľa výberového zisťovania pracovných síl)⁽¹¹⁾ po štvorročnom poklese v roku 2009 znovu vzrástla. V porovnaní s rokom 2008 sa zvýšil počet nezamestnaných o 66,7 tis. (o 25,9 %) na 324,2 tis. osôb. Vývoj nezamestnanosti mal od začiatku roka neustále stúpajúcu tendenciu. V 4. štvrtroku sa jej dynamika medziročného rastu zvýšila až na 59,8 %. V medzikvartálnom porovnaní (4. štvrtrok 2009 oproti 3. štvrtroku 2009) vzrástla sezónne očistená nezamestnanosť o 12,3 %.

Miera nezamestnanosti sa v priemere za rok zvýšila o 2,5 p. b. na 12,1 %. V priebehu roka sa postupne zvyšovala až na 13,9 % v 4. štvrtroku (čo bola najvyššia úroveň od 1. štvrtroku 2006, kedy dosiahla 14,9 %).

Nezamestnanosť najviac zvyšovali osoby, ktoré naposledy pracovali v administratívnych službách (2,2-násobne), doprave a skladovaní (2-násobne), priemysle (o 92,3 %) a v stavebníctve (o 66,4 %). Počet nezamestnaných sa najvýraznejšie znížil v umení, zábave a rekreácii (o 31,8 %).

Priemerná nominálna mesačná **mzda**⁽¹²⁾ zamestnanca hospodárstva v roku 2009 dosiahla 744,50 Eur. Jej medziročný rast o 3 % bol najnižší od roku 1989. Reálna mzda sa zvýšila o 1,4 %. Tempo rastu sa oproti roku 2008 v nominálnom vyjadrení spomalilo o 5,1 p. b. a v reálnom vyjadrení o 1,9 p. b. Sezónne očistená mzda sa v 4. štvrtroku 2009 oproti 3. štvrtroku 2009 zvýšila nominálne o 0,4 %.

Najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v informačných a komunikačných činnostiach (1 413,05 Eur), vo finančných a poisťovacích činnostiach (1 396 Eur), v dodávke elektriny a plynu (1 186,98 Eur). Najnižšia mzda bola v odvetviach ubytovacie a stravovacie služby (480,30 Eur), stavebníctvo (558,76 Eur), poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (585,14 Eur).

Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila v prevažujúcej časti odvetví. Relatívne najrýchlejšie rástla v administratívnych službách (o 9 %), vo vzdelávaní (o 7,3 %), v dodávke vody (o 7 %), v umení, zábave a rekreácii (o 6,4 %). Klesla v ubytovacích a stravovacích službách (o 7,3 %), dodávke elektriny a plynu (o 3,3 %), službách v oblasti nehnuteľností (o 3 %) a v obchode (o 1,1 %).

Podľa právnej formy subjektov vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v príspevkových organizáciách o 8,3 % na 679,70 Eur, v rozpočtových organizáciách o 6,6 % na 772,34 Eur, v malých podnikoch do 19 zamestnancov o 6,1 % na 664,48 Eur a v podnikateľskej sfére (podniky s 20 a viac zamestnancami) o 1,3 % na 831,52 Eur.

Počet nezamestnaných vzrástol o 25,9 %, miera nezamestnanosti sa zvýšila na 12,1 %.

Priemerná mesačná mzda vzrástla reálne o 1,4 %.

Vysvetlivky:

⁽¹⁾ Údaje podľa odvetvovej štruktúry sú od januára 2009 analyzované na základe Štatistickej klasifikácie ekono-

mických činností SK NACE Rev. 2. Prípadné odchýlky na poslednom mieste v súčtoch a podieloch vznikajú zaokrúhľovaním údajov. Počet pracovných dní bol v roku 2009 zhodný s rokom 2008.

⁽²⁾ Údaje o HDP sú podľa metodiky Európskeho systému národných účtov (ESNÚ 95) v znení neskorších úprav podľa nariadení ES. Pre údaje z hľadiska produkcie, spotreby a tvorby dôchodkov pokiaľ nie je uvedené inak, platí, že absolútne hodnoty a štruktúra sú v bežných cenách, údaje o medziročnom vývoji sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2000.

⁽³⁾ Produktivita práce z HDP je vypočítaná ako podiel HDP a počtu zamestnancov v ekonomike podľa domáceho konceptu ESNÚ 95. Zamestnanosť podľa metodiky ESNÚ 95 - zamestnanosť vyjadrená počtom osôb (zamestnancov a samozamestnávateľov), ktorí sú zapojení do výrobných činností v zmysle systému národných účtov. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa vychádza z definícií ILO a metodiky ESNÚ 95.

⁽⁴⁾ Na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1392/2007 a nového členenia tvorby hrubého fixného kapitálu podľa klasifikácie produkcie.

⁽⁵⁾ Odmeny zamestnancov (rezidentov aj nerezidentov) vyplatené rezidentskými zamestnávateľmi.

⁽⁶⁾ Podľa podnikovej metódy. Absolútne hodnoty aj indexy sú v bežných cenách. Korporácie sú podniky vo vlastníctve skupiny subjektov. Výsledok hospodárenia je pred zdanením.

⁽⁷⁾ Predbežné údaje Ministerstva financií SR zostavené podľa zákona NR SR č. 448 z 27. októbra 2009, ktorým sa zmenil a doplnil zákon č. 596/2008 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2009 z 28. novembra 2008.

⁽⁸⁾ Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami ILO a Eurostatu; vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke, profesionálnych príslušníkov ozbrojených zložiek a pracujúcich v zahraničí.

⁽⁹⁾ V percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich vo veku 15-64 rokov z obyvateľstva v rovnakom veku.

⁽¹⁰⁾ Počet voľných pracovných miest - uvádza sa počet novovytvorených, neobsadených alebo uvoľnených pracovných miest v priemere za obdobie, pri ktorých zamestnávateľ podniká aktívne kroky nájsť vhodného kandidáta mimo podniku a je pripravený podniknúť ďalšie kroky, aby voľné miesto obsadil bezprostredne alebo v priebehu 3 mesiacov. Voľným pracovným miestom je tiež pracovné miesto, ktoré sa uvoľní z dôvodu dlhodobej absencie (materská, rodičovská dovolenka) a dlhodobej práceneschopnosti (viac ako 4 týždne). V prípade rezervovania voľného pracovného miesta pre konkrétneho kandidáta, ktorý nastúpi do zamestnania neskôr, toto pracovné miesto prestane byť voľným pracovným miestom. Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane odhadu za živnostníkov.

⁽¹¹⁾ Definícia nezamestnanosti je v súlade s Nariadením komisie (ES) č. 1897/2000.

⁽¹²⁾ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje sú upravené o štatistický odhad neevidovanej mzdy.

p. b. - percentuálny bod

HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT A DAŇ Z PRIDANEJ HODNOTY (rok 2004, rok 2005, rok 2006, rok 2007, rok 2008 a rok 2009¹)

Jozef Chajdiak

Štatistický úrad²: Hrubý domáci produkt SR v roku 2004 bol **45.200 mld. €**
 v roku 2005 bol **49,303 mld. €**
 v roku 2006 bol **55,088 mld. €**
 v roku 2007 bol **61,468 mld. €**
 v roku 2008 bol **67,331 mld. €**
 v roku 2009 bol **63,332 mld. €**

Ministerstvo financií: Príjmy štátneho rozpočtu z dane z pridanej hodnoty v SR³
 za rok 2004 boli **3,305 mld. €**
 za rok 2005 boli **4,064 mld. €**
 za rok 2006 boli **4,264 mld. €**
 za rok 2007 boli **4,514 mld. €**
 za rok 2008 boli **4,632 mld. €**
 za rok 2009 boli **3,846 mld. €**

Teória ekonomickej štatistiky: Hrubý domáci produkt predstavuje súčet
 individuálnych pridaných hodnôt a dane z pridanej hodnoty.

Výpočet⁴:

rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009
+ 17 mld	+ 21 mld	+ 22 mld	+ 24 mld	+ 24 mld	+ 20 mld PH pridanej hodnoty
+ 3,3 mld	+ 4,1 mld	+ 4,3 ml	+ 4,5 mld	+ 4,6 mld	+ 3,8 dane z pridanej hodnoty
+ 24 mld	+ 24 mld	+ 28 mld	+ 33 mld	+ 38 mld	+ 39 mld nezdanený zvyšok
= 45 mld	= 49 mld	= 55 mld	= 61 mld	= 67 mld	= 63 mld HDP

Nemenovaný filozof: „Pochybujem – teda myslím, ...“

Pieseň populárnej hudby: „Sme také aké sme, ...“

Ale ... rok 2005: „O 0,6 mld. € sme sa zlepšili.“

Ale ... rok 2006: „O 4,5 mld. € sme sa zhoršili.“

Ale ... rok 2007: „O ďalších 4,8 mld. € sme sa zhoršili.“

Ale ... rok 2008: „O ďalších 5,1 mld. € sme sa zhoršili.“

Ale ... rok 2009: „O ďalších 0,9 mld. € sme sa zhoršili.“

Nuž čo:

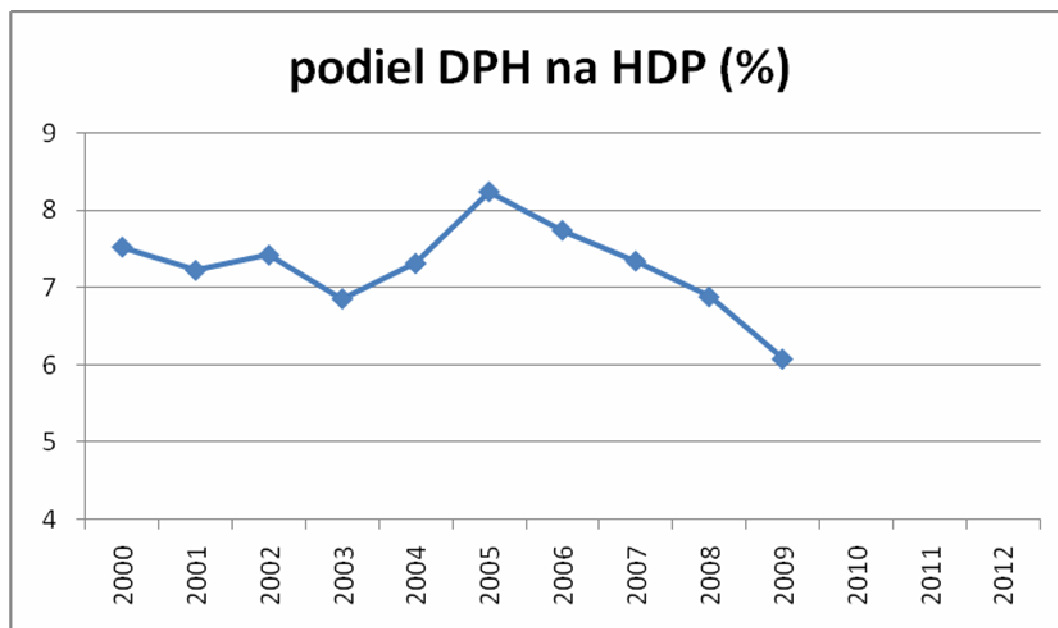
„Z pohľadu **HDP rastieme, či klesáme, ale dane z pridanej hodnoty nepribúda!**“

¹ Rok 2009 v mld. €, ostatné hodnoty prepäť z Sk na € konverzným kurzom 30,126

² Slovstat, 30.3.2010

³ www.finance.gov.sk, 30.3.20109

⁴ Pri výpočte sa použila sadzba dane z pridanej hodnoty 19 %.

Obr. Percentuálny podiel dane z pridanej hodnoty na hrubom domácom produkte

Pri pohľade na vývoj podielu na obr. sa natíska otázka:

„Je Smer-SD pravicová strana?“

Príčiny súčasnej hospodárskej krízy

Jozef Chajdiak¹

Najprv potrebujeme ústrednú postavu. Asi je to pán Boh, pretože stvoril Svet, stvoril Človeka (na svoj obraz). Preto tu máme krízu od pána Boha, lebo ako stvoriteľ (Sveta aj Človeka, t.j. všetkého) nesie zodpovednosť za to čo stvoril. Čiže: príčinou súčasnej hospodárskej krízy je pán Boh.

Proti tomuto zásadnému konštatovaniu povstanú dva zásadné tábory odporcov. Bratia „teisti“ budú namietat', že pán Boh je všemocný a vševedúci a pri týchto atribútoch svojej veľkosti nemôže byť zodpovedný za vznik hospodárskej krízy. Asi budú na vine „pekelné sily“. Bratia „ateisti“ by zodpovednosť pána Boha za vznik krízy asi aj s radosťou prijali, ich problémom je, že by tým potvrdili existenciu pána Boha, t.j. keďže pán Boh neexistuje – nemôže byť príčinou vzniku súčasnej hospodárskej krízy. A keďže „pekelné sily“ sú pánom Bohom nestvorené, otvára sa priestor pre konštatovanie, že súčasnú hospodársku krízu spôsobili/spôsobujú „pekelné sily“. Máme nový záver: príčinou súčasnej hospodárskej krízy sú „pekelné sily“.

Praktický záver: Voľte Jozef Chajdiaka – chce byť členom Nebeského/Pekelného parlamentu a svojou poctivou a usilovnou poslaneckou prácou prispievať k odstraňovaniu následkov hospodárskej krízy a zabráňovať vzniku nových hospodárskych kríz.

Skúsme sa na problém pozrieť aj inak.

Majme občana Adama 1. (možno je to len obyčajný Človečík, ktorý má do občana poriadne platiaceho dane dosť ďaleko). Občan Adam 1. má svoje potreby (jesť, piť, bývať, rozmnožovať sa, iné) a uspokojuje ich len výsledkami svojej práce. Majme občana Adama 2. (možno je to opäť len obyčajný Človečík, ktorý má do občana poriadne platiaceho dane dosť ďaleko). Občan Adam 2. má tiež svoje potreby (jesť, piť, bývať, rozmnožovať sa, iné) a uspokojuje ich tiež len výsledkami svojej práce. Civilizačným krokom dopredu bolo pochopenie, že občan Adam I. nemusí svoje potreby uspokojovať len produktmi svojej práce, ale môže využiť aj produkty práce iných občanov Adamov. Sprievodným javom je špecializácia výroby, rast objemu produkcie, na ktorú sa občan Adam I. špecializuje, jeho vyššia produktivita práce. Umožňuje to občanovi Adamovi I. vymieňať svoje vyššie objemy produkcie za iné produkty a tým uspokojovať svoje ďalšie potreby. Na svete je výmenný naturálny obchod.

Potreba zvyšovanie efektívnosti uspokojovania potrieb zaviedla medzi výmenu i-teho produktu a j-teho produktu všeobecný ekvivalent v podobe drahých kovov, neskôr peňazí z drahých kovov, neskôr papierových peňazí krytých drahými kovmi. Všeobecný ekvivalent (peniaze) medzi výmenou dvoch produktov proces výmeny značne zjednodušil. Ďalším faktom je, že následne umožňuje šetriť produkt práce na neskoršie získanie iného drahšieho

---

¹ Vypracované v rámci riešenia úlohy VEGA č.1/0536/10 „Inovácia ako strategický základ zvyšovania konkurenčnej schopnosti SR“

produktu, či umožňuje požičať si na skoršie získanie tohto drahšieho produktu. Vo všeobecných ekvivalentoch (v peniazoch) môžeme mať, nielen producent, uložené nespotrebované produkty svojej práce.

„Pekelným“ civilizačným výdobytkom ľudstva, je zrušenie krytia papierových či elektronických peňazí drahými kovmi, či inými ekvivalentmi. Pri americkom doláre (USD) ako ústrednej a prakticky jedinej svetovej mene sa v druhej polovici 20. storočia zrušila jeho vymeniteľnosť za zlato. Americké rotačky ale chrlia americké doláre ďalej, diktátori Ázie, či Ameriky chrlia doláre ďalej, mafiáni chrlia doláre ďalej. Doláre, ktoré sú uznávaným platidlom, doláre, ktoré sú v bankových rezervách krajín celého sveta, doláre, ktoré sú na elektronických účtoch terminovaných vkladov rôznych pracantov, či zbohatlíkov – nie sú zameniteľné za zlato. A na petroučtoch, či účtoch oficiálnych rezerv, na všelijakých účtoch je ich dosť. Dosť, aby kryli vysokú životnú roveň krajiny tlačiacej doláre, dosť aby bolo na financovanie drahých vojen, dosť, aby armáda bola špičkovy technicky vybavená, dosť, aby sa osvojoval kozmos, dosť, aby bolo na krytie schodku federálneho rozpočtu.

Problémom je, že časť tých dolárov je neamerická, ale spotrebovávaná je oficiálnymi majiteľmi dolárov (USA) a nie tvoritelia hodnôt, ktorí majú svoje hodnoty (prebytky svojej produkcie určené na výmenu) v nich uložené. Vyostrovanie tohto protirečenia je hlavnou príčinou súčasnej hospodárskej krízy.

Svojou troškou prispel aj vznik a uvedenie do života novej silnej meny – Eura. Producent Adam sa môže rozhodnúť, či svoje prebytky produkcie určené na výmenu a následne uspokojenie svojich potrieb nemusí mať síce v zlatom nekrytom, ale stále vo všeobecnom ekvivalente zvanom americký dolár (USD), ale môže ich mať aj v inom všeobecnom ekvivalente zvanom euro (EUR), či inom ekvivalente.

Podmienka použiteľnosti papierových amerických dolárov ich producentmi na jednej strane v možnosti ich krytia z reálne voľných úspor v dolároch v papierovej alebo elektronickej podobe v trezoroch či pamätiach počítačov celého sveta na druhej strane, sa prestala plniť a tak k nám pricestovala najprv finančná a neskôr hospodárska svetová kríza. A krízu prehľbuje aj fakt, že „pekelný“ civilizačný výdobytok ľudstva, v podobe zrušenie krytia papierových či elektronických peňazí drahými kovmi, či inými ekvivalentmi si osvojili aj ďalšie krajiny.

Riešenie krízy znamená odstránenie nadbytočných nekrytých, ale reálne v papierovej alebo elektronickej podobe, fungujúcich dolárov z procesu výmeny produktov formou nadprodukcie producentov celého sveta. Koľko to bude stáť? Odpoveď je jednoduchá – „astronomická ročenka“.

Kríza je užitočná vec – pri odstraňovaní krízového trendu nerovnovážneho vývoja sa nastoľuje vyššia miera rovnovážnosti vo vývoji. Tak poďme odstraňovať prítomnú nerovnováhu a „pekelné“ civilizačné výdobytky.

VÝVOJ PREDVOLEBNÝCH PREFERENCIÍ 2010

Jozef Chajdiak – Ján Luha

Motto: René Descartes - „*Dubito ergo cogito, cogito ergo sum.*“ - *Pochybujem, teda myslím, myslím, teda som.*“

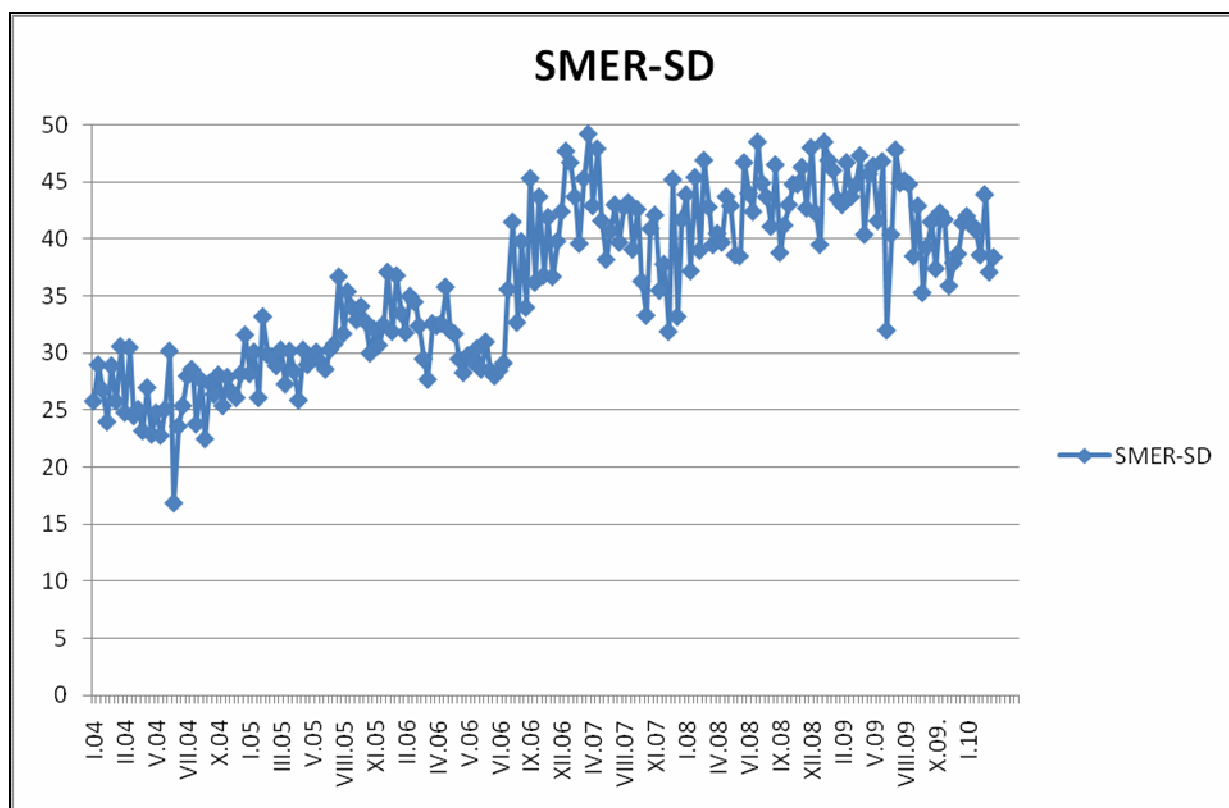
Vývoj na politickej scéne Slovenskej republiky je pomerne nejednoznačný. Tri strany (Smer-SD, SDKÚ-DS a KDH) asi nebudú mať problémy dostať sa do novej NR SR, pri SNS je to pomerne vysoko pravdepodobné, u SMK-MKP a HZDS-ĽS sú otázky podstatne väčšie a pribudli dve strany (SaS a Most-Híd), ktoré hranicu 5% snád' aj preskočia.

Predvolebné a volebné preferencie môžu pomiešať rozširujúce sa „zápachy“ z potenciálnych výbuchov nejakých „garáží“, ktoré možno očakávať všdy a všade, ale vo vyššej miere v druhej polovici mája pred 12.6.2010.

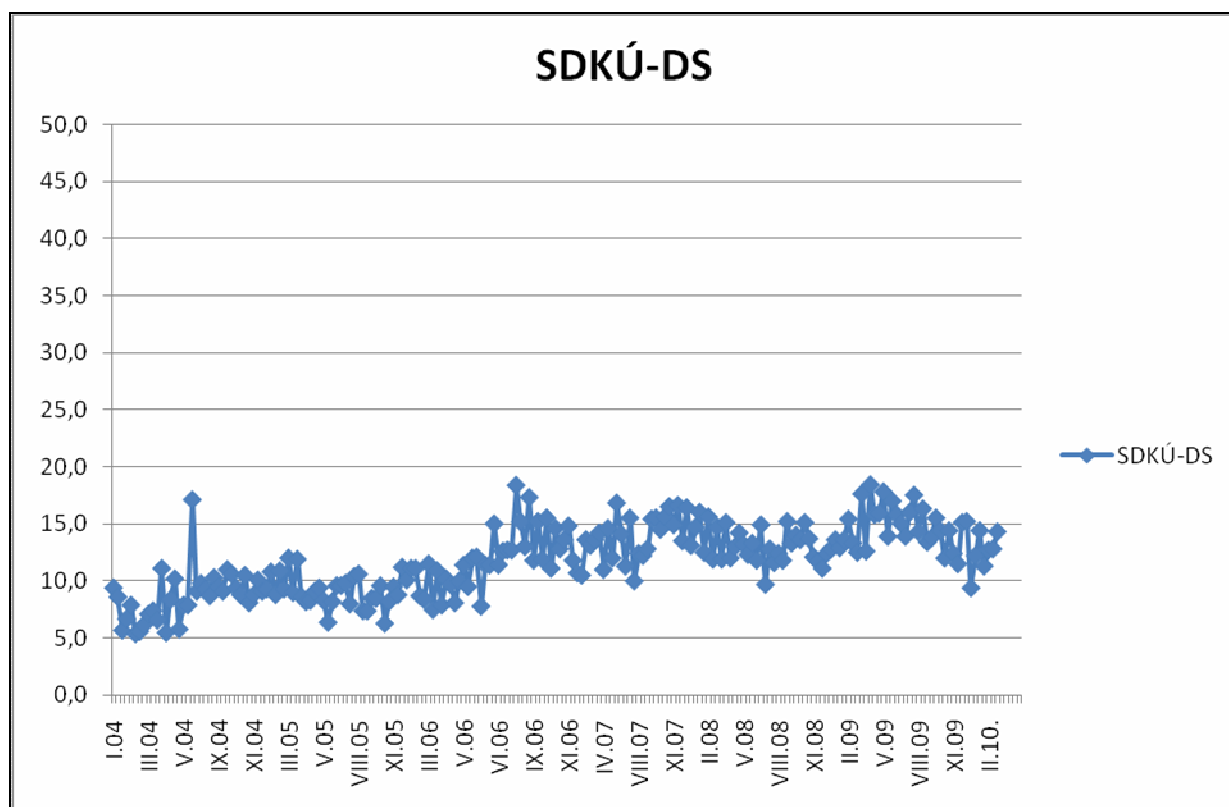
Na zostavenie novej vlády možno zostaviť rôzne verzie od troch až 8 potenciálnych parlamentných strán. Tajničku, kto s kým resp. proti komu možno špecifikovať:

- 1) Určite nebudú vo vláde spolu SNS a SMK-MKP.
- 2) Vysoko pravdepodobné je, že vo vláde nebudú spolu Smer-SD a SDKÚ-DS.
- 3) Smer-SD môže byť vo vláde s každým, okrem SDKÚ-DS a SMK-MKP.
- 4) SDKÚ-DS môže byť vo vláde s každým okrem Smer-SD a dosť pravdepodobne aj SNS.
- 5) KDH môže byť vo vláde s hocikým.
- 6) SNS je potenciálnym partnerom pre Smer-SD, pre KDH, pre HZDS-ĽS a s menšou pravdepodobnosťou pre Most a SaS.
- 7) HZDS-ĽS môže byť dnes v koalícii s hocikým, otázkou je, či sa dostane do parlamentu; už pred dvoma rokmi sme vyslovili hypotézu, že HZDS-ĽS vo voľbách 2010 neprekročí 5 % hranicu.
- 8) U SMK-MKP, okrem malej pravdepodobnosti, že sa spojí so SNS alebo Smer-SD, je tiež otázna možnosť spojenia s Most. Vznikom druhej maďarskej strany seriózne stojí pred SMK-MKP problém 5 %.
- 9) Most môže byť vo vláde s hocikým, snád' s výnimkou SMK-MKP.
- 10) SaS má potenciál sa dostať do novej NR SR a v historicky krátkej budúcnosti možno predpovedať jeho spojenie s SDKÚ-DS do jednej strany.

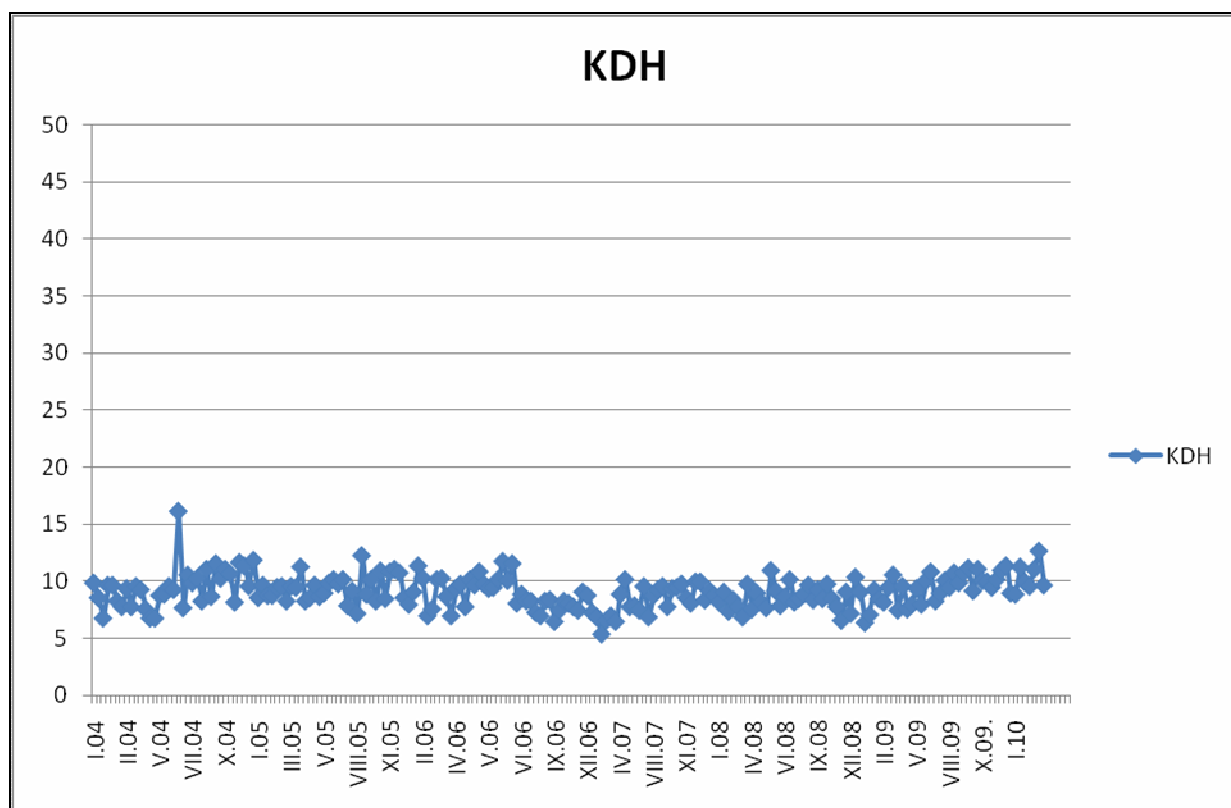
Na obr. 1 až obr. 8 grafické zobrazenie chronologicky usporiadaných predvolebných preferencií podľa autorom dostupných údajov z prieskumov realizovaných všetkými agentúrami (Focus, MVK, Median, Polis, ÚVVM, Dicio, Abakis, OMV Sro, MMS, voľby do EP a NR SR, Markant). Aj keď v prezentovaných údajoch je určitá neurčitost' v čase (sú mesiace s viacerými aj menej zisťovaniami), čísla boli brané tak, ako ich agentúry prezentovali (v niektorých prípadoch sa zdá, že aj s chybami resp. inou metodikou počítané) pomerne jasno naznačujú výšku a tendencie preferencií voliča.

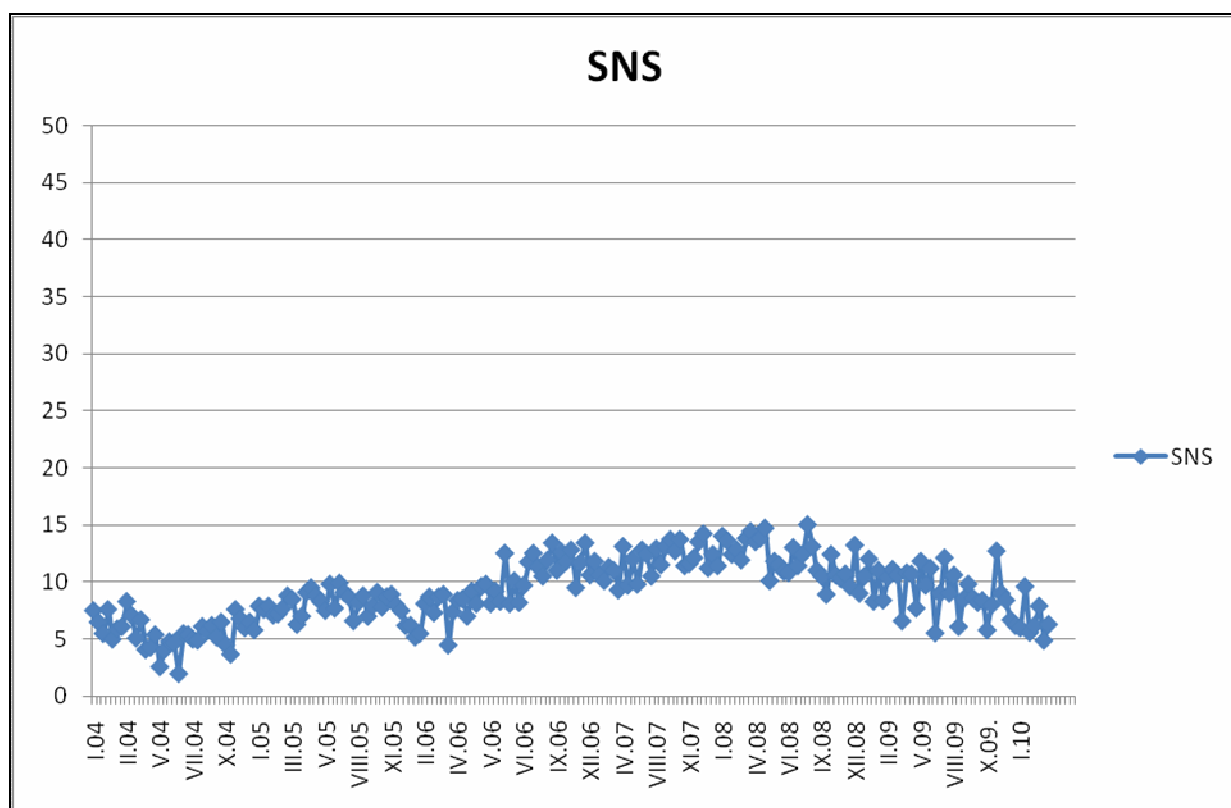
Obr. 1 Smer-SD

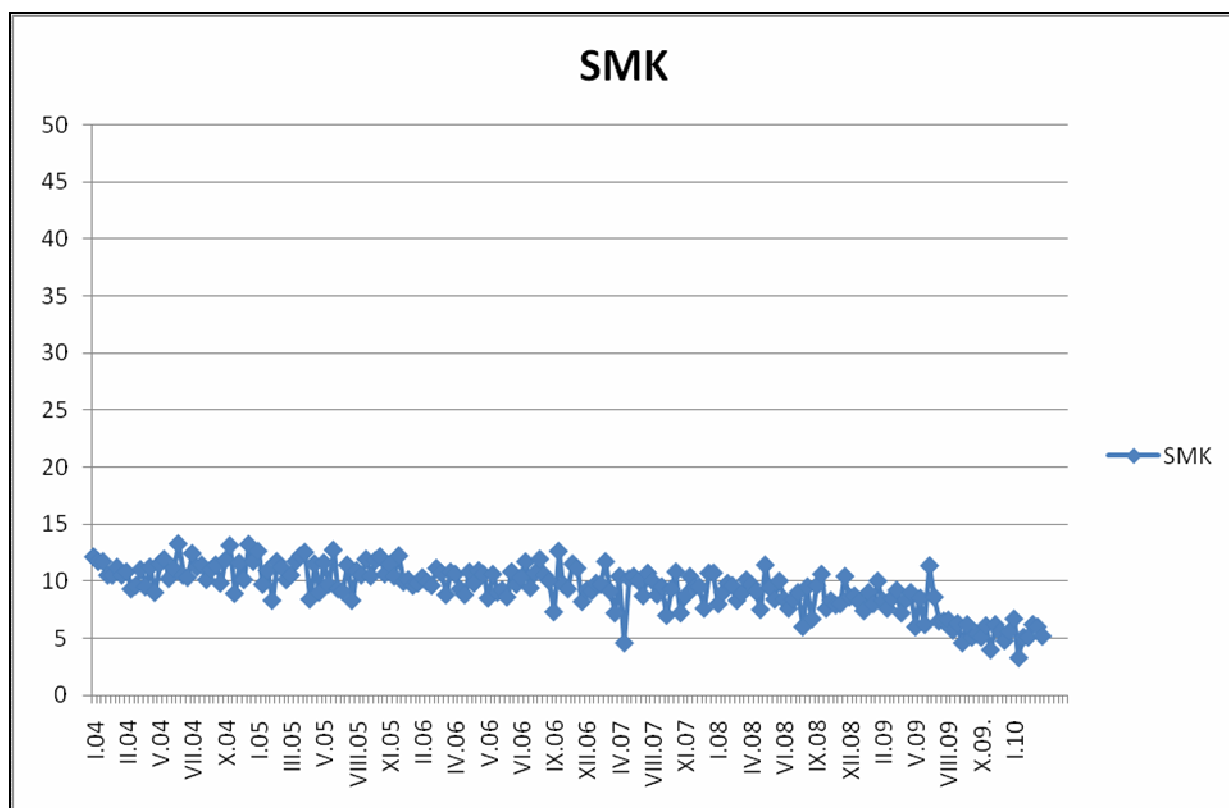
Obr. 2 SDKU-DS

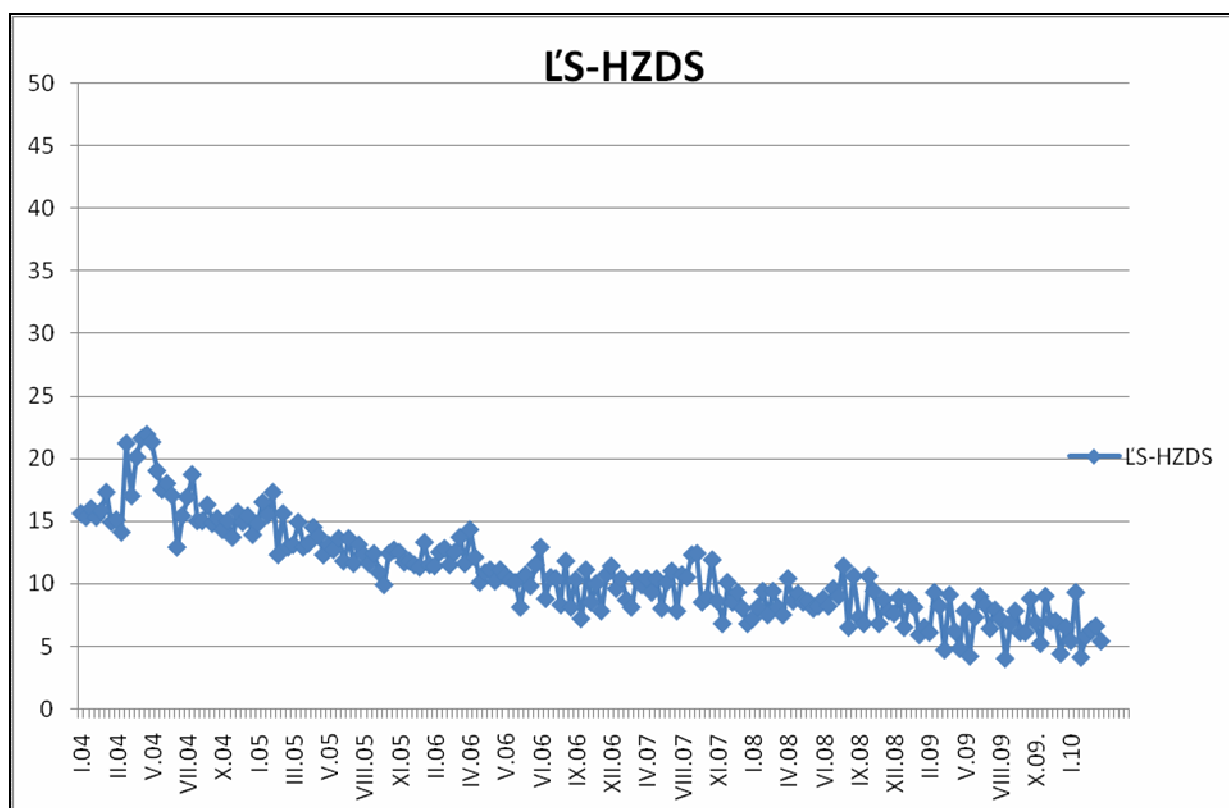
Obr. 3 KDH

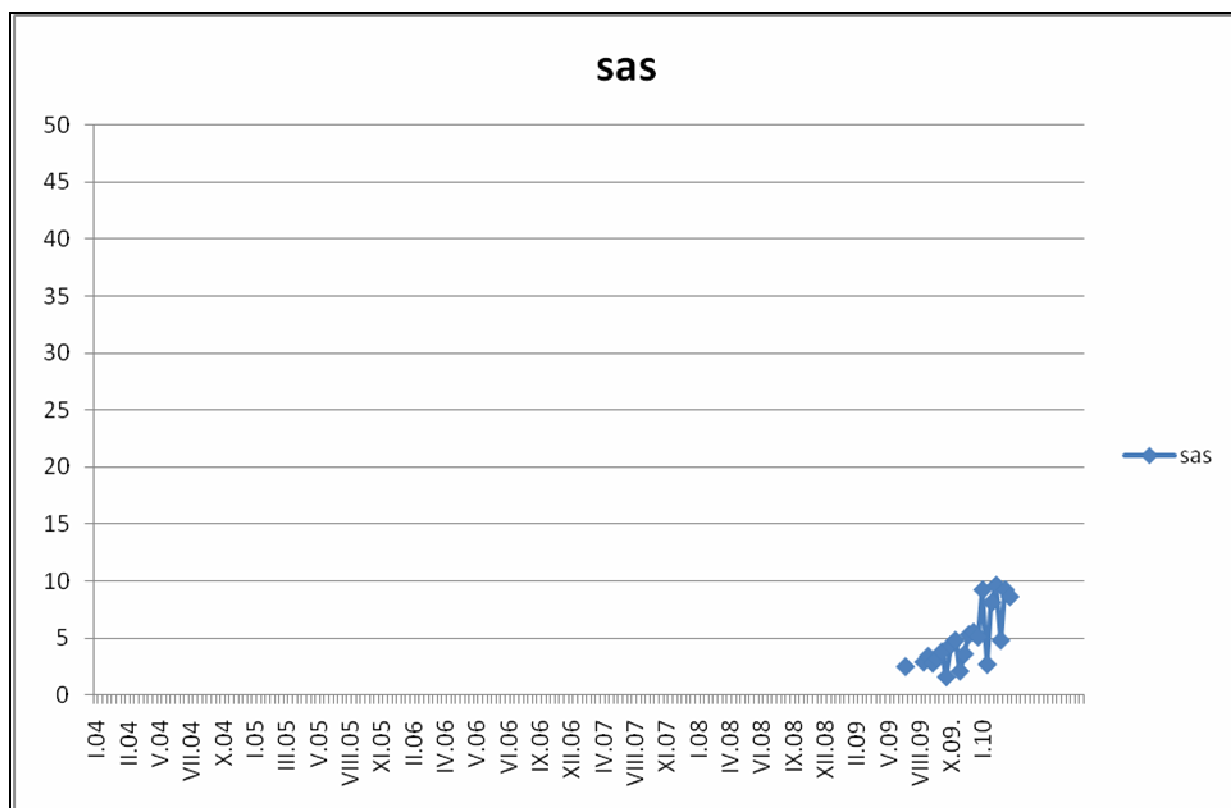
Obr. 4 SNS

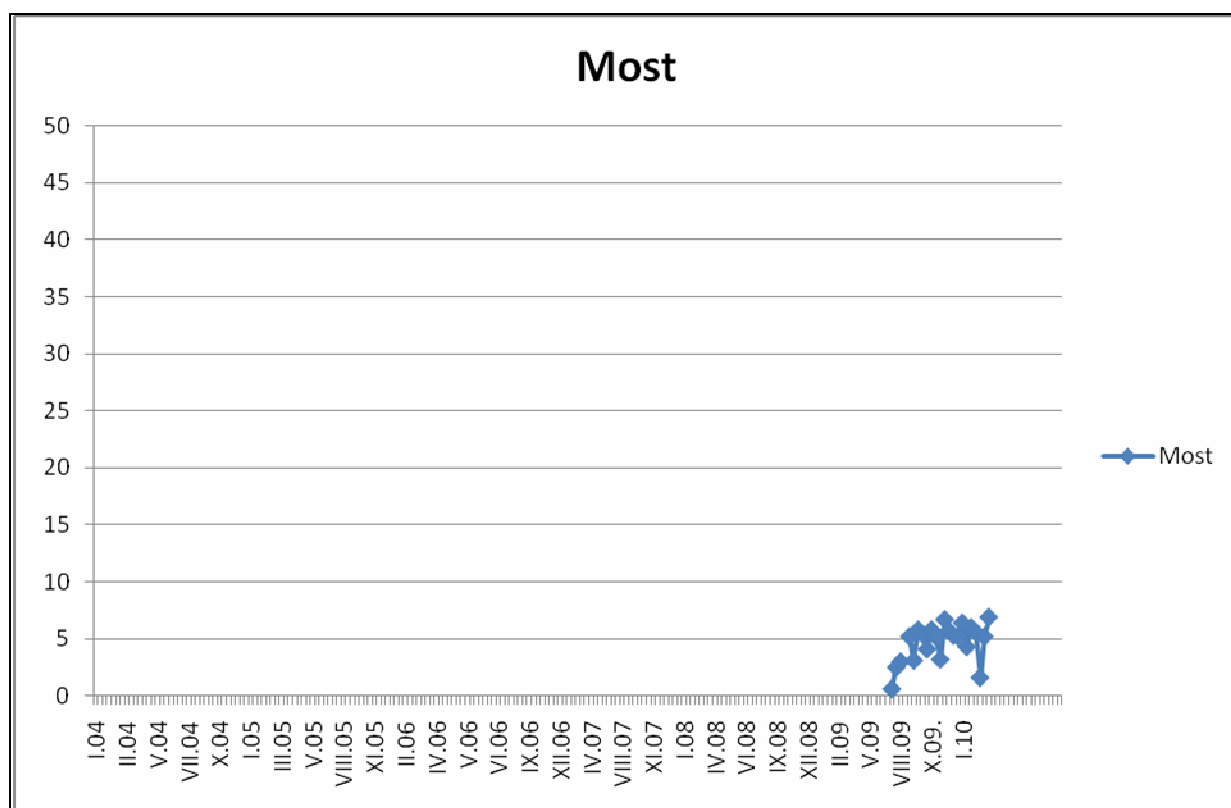
Obr.5 SMK-MKP

Obr. 6 HZDS-ĽS

Obr. 7 SaS

Obr. 8 Most-Híd

Vo voľbách možno predpokladať víťazstvo Smeru-SD (obr.1). Súčasné preferencie sú ustálené okolo 40 %. Otázkou je aký intenzívny bude faktor Smerového V – odhady sú od 5 do 10 percentuálnych bodov poklesu.

Na druhom mieste pravdepodobne skončí SDKÚ-DS. Odchod M. Dzurindu z pozície volebného lídra, nahradenie „štvorosobových“ reklamných plagátov „jednoosobovým“ (I. Radičová) zastavilo pokles preferencií a pani Radičová môže vytiahnuť preferencie aj na 20%.

Od jesene 2008 možno pozorovať jemný trend rastu preferencií KDH (obr. 3). Prekročenie úrovne 10 % sa zdá pravdepodobné. Problémom KDH je, že skôr vie, čo nechce (nezaujímavé pre voliča) a čo vie, čo chce sa stretáva s pasívnym odporom aj u kresťanských voličoch (budú voliť niekoho iného).

Preferencie SNS (obr. 4) idú od začiatku roka 2008 dole. Vyššie spomínané „zápachy“ a „garáže“ sú často spájané so SNS (svoj podiel na nich má, ale určite nie 100%). Napriek tomu je dosť pravdepodobné, že vo voľbách prekonajú hranicu 5%.

Preferencie SMK-MKP (obr. 5) majú klesajúcu príčinu z dvoch príčin (víťazstvo silne maďarského Durayovského jadra a neskôr vznik novej výrazne mierumilovnejšej maďarskej alternatívy Most-Híd). SMK-MKP bude veľmi intenzívne zápasť s hranicou 5% – voličov môže získať len z občanov Slovenskej republiky maďarskej národnosti.

Preferencie HZDS-ĽS (obr. 6) sa pohybujú okolo 5 %. Verní voliči vymierajú. Mladé kádre strany sú absolútne neznáme, známejšie tváre menia pôsobisko.

SaS (obr. 7) je nová strana. Časti verejnosti je známe meno pána Sulíka ako autora vcelku vydarenej daňovej reformy. Pri biede našej pravej strany politického spektra by to mohlo stačiť na prekonanie 5 %.

Most-Híd (obr.8) predstavuje mierumilovnejšiu alternatívu maďarskej politiky na Slovensku. Poistka, že v nej pôsobia aj občania SR slovenskej národnosti, zvyšuje šancu, že prekročí hranicu 5 %.

Záver

Momentálne najpravdepodobnejšia sa zdá koalícia **Smer-SD a KDH** a v prípade potreby plus Most-Híd alebo SNS. **Smer-SD a HZDS-ĽS** podmieňujú čísla 76 a 5%.

Alternatívou je široká **protismerová** koalícia: SDKÚ-DS, SaS, KDH, Most-Híd, SMK-MKP a HZDS-ĽS, v postupnosti, ako je uvedené.

Zdá sa jasné, že **rozhodnutie KDH** bude pre zostavenie novej vlády kľúčové. Alebo možno všetko bude inak – volič nám to 12.6.2010 povie.

Zdroje údajov – výsledky agentúr:

Focus, MVK, Median, Polis, ÚVVM, Dicio, Abakis, OMV Sro, MMS, voľby do EP a NR SR, Markant – od 2.1.2004 po 9.3.2010

Vývoj ekonomiky SR v roku 2009 a strednodobá predikcia NBS

Ján Beka

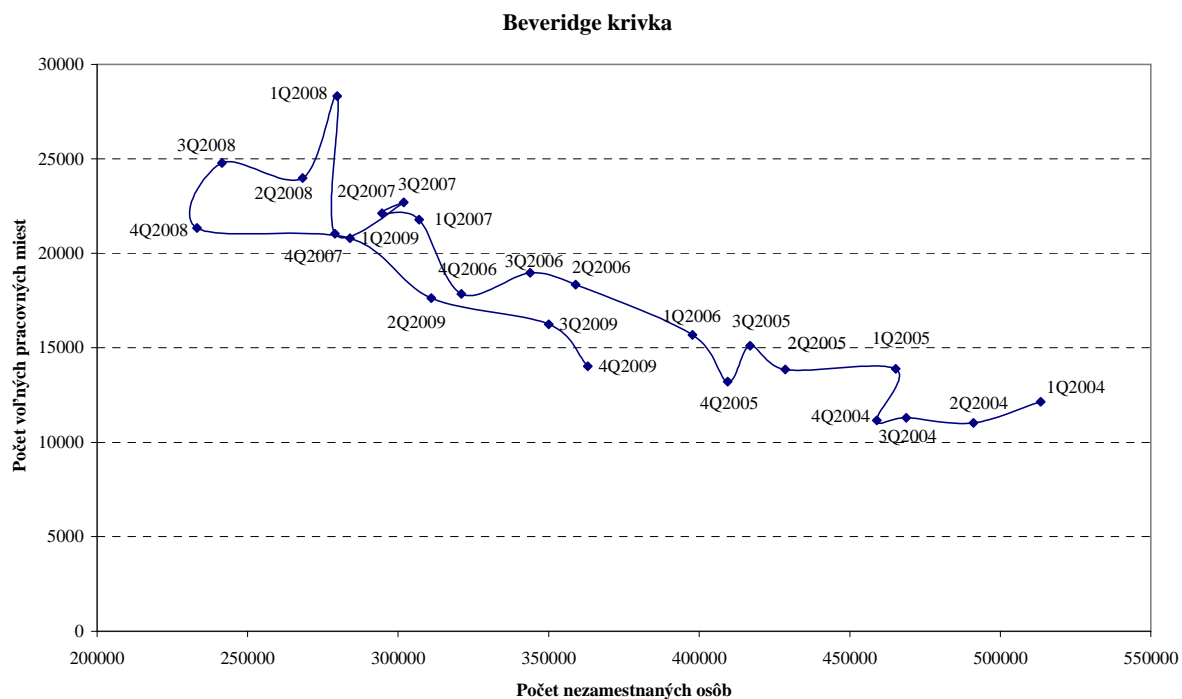
Slovenská ekonomika zažila v poslednom období prvú vážnejšiu ekonomickú krízu, ktorá odzrkadľovala najmä vývoj v zahraničí. V roku 2009 sa naplno prejavila ekonomická a finančná kríza v rozvinutých a rýchlo rastúcich ekonomikách. Koncom roku 2008 sa v globálnom meradle takmer zastavil medzibankový trh a významne vzrástla neistota a vnímanie rizika. Finančná kríza sa v ďalšom období začala výraznejšie prejavovať aj v reálnej ekonomike. V prvom momente to bola neochota bánk poskytovať úvery. Cez efekt bohatstva, z ktorého domácnostiam ukrojili straty na finančných trhoch a klesajúce ceny nehnuteľností, a neistotu týkajúcu sa budúceho vývoja na trhu práce sa prepadla konečná spotreba. Firmy zaznamenali pokles objednávok a využívanie výrobných kapacít sa významne znížilo. To determinovalo vývoj investícií. Vlády a centrálné banky prijali viacero opatrení na zastavenie a odvrátenie vážnej ekonomickej krízy, zatiaľ však so zanedbateľným úspechom. V takomto prostredí sa finančná a ekonomická kríza nevyhla ani slovenskej ekonomike, ktorá je malou a veľmi otvorenou ekonomickou závislou predovšetkým na zahraničnom dopyte.

V roku 2009 zaznamenala slovenská ekonomika pokles o 4,7 %. Predstavovalo to výrazné zhoršenie oproti roku 2008, keď slovenské hospodárstvo vzrástlo o 6,2 %. Hlavným faktorom negatívneho ekonomického vývoja na Slovensku bol výrazný prepád zahraničného dopytu, čo sa prejavilo v poklese vývozov. Medziročne sa znížil export v roku 2009 o 16,5 %. Následne sa zvýraznil pokles domáceho dopytu a dovozov. V dôsledku straty spotrebiteľskej dôvery a nevyužitých výrobných kapacít sa prepadla súkromná spotreba a investície. V priebehu roku 2009 poklesla konečná spotreba domácností vrátane neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 0,7 %. Tento relatívne nízky pokles spotreby domácností bol do určitej miery ovplyvnený zavedením šrotovného, pôsobením automatických stabilizátorov a pokračujúcim čerpaním úverových prostriedkov, ktorého dynamika sa však počas celého roku 2009 spomaľovala. Horšia dostupnosť úverov, zvýšené požiadavky na vlastné zdroje a pokles zahraničného dopytu spôsobili medziročný prepád investícií o 10,5 %. V ekonomike prebiehalo znižovanie stavu zásob. Prorastový vplyv mala iba vládna spotreba, ktorá sa zvýšila medziročne o 2,8 %, a čistý export. Kladný čistý export vyplýval predovšetkým z výrazného poklesu importov, čo odzrkadľovalo znížený domáci dopyt.

Zníženie ekonomickej aktivity bolo sprevádzané zhoršovaním na trhu práce. Po dlhšom období rastu zamestnanosti sa v roku 2009 vývoj otočil a zamestnanosť sa znížila o 2,4 %. Vyústilo to do postupne rastúcej miery nezamestnanosti, ktorá dosiahla v decembri 2009 úroveň 13,9 %. Vzhľadom na prebytok výrobných kapacít nepribúdali žiadne nové pracovné miesta a počet voľných pracovných miest sa zmenšoval. Negatívny vývoj na trhu práce názorne dokumentuje graf č.1.

Graf 1

Zdroj: Eurostat.

Beveridge krivka predstavuje jeden z možných indikátorov, ktorý ilustruje vývoj ekonomického cyklu. Z grafu je zrejmé, že ekonomika sa nachádza v poklese, keď sa zvyšuje počet nezamestnaných ľudí a zároveň klesá počet voľných pracovných miest.

Celkový negatívny ekonomický vývoj v roku 2009, ktorý dokumentuje vývoj na trhu práce, prepady tržieb a produkcie a následne zhoršenie hospodárenia podnikov, vplýval aj na mzdový vývoj. Nominálne kompenzácie na zamestnanca vzrástli o 4,7 %, čo však predstavovalo spomalenie oproti roku 2008. Celkový rast kompenzácií bol ťahaný predovšetkým verejným sektorom a vyplateným odstupným pri hromadných prepúšťaniach. Súkromný sektor reagoval na ekonomickú krízu flexibilne a znížené výkony sa prejavili aj v postupnom znižovaní dynamiky kompenzácií na zamestnanca.

Pokles celosvetového obchodu v roku 2009 sa prejavil vo výrazne nižšom toku tovarov a služieb v nominálnom vyjadrení. V dôsledku záporného cenového vývoja a nízkeho domáceho dopytu sa zlepšilo saldo bežného účtu platobnej bilancie v porovnaní s rokom 2008. Prebytok v bilancii tovarov bol viac ako kompenzovaný deficitmi v bilanciách služieb, bežných transferov a výnosov. Mierny deficit na bežnom účte znamená, že aj v roku 2009 ekonomika potrebovala viac zdrojov zo zahraničia (prebytok na kapitálovom a finančnom účte), aby sa vykryl rozdiel medzi investíciami a úsporami.

Inflácia sa spomaľovala počas celého hodnoteného obdobia a najnižšiu hodnotu dosiahla v októbri 2009 (medziročný pokles o 0,1 %). Vývoj inflácie bol ovplyvnený predovšetkým poklesom cien komodít s následným dopadom do cien energií a potravín. Negatívny príspevok dosahovali koncom roka 2009 aj ceny priemyselných tovarov, čo bol dôsledok ekonomickej krízy a zníženého spotrebiteľského dopytu. Rovnaký faktor vplýval aj na ceny služieb, ktoré spomaľovali medziročnú dynamiku počas celého roku 2009. Medziročné

poklesy cien zaznamenali aj výrobcovia (priemyselní aj v stavebníctve), keď museli reagovať na nižší dopyt po výrobkoch a službách. Najvýraznejšie sa však prepadli ceny nehnuteľností. Tie sa znížili v roku 2009 o viac ako 11 %. Reagovali tak na slabší dopyt na trhu nehnuteľností a pravdepodobne sa udiala aj korekcia z predchádzajúceho obdobia. Opačný, avšak tiež negatívny, vývoj bol zaznamenaný pri jednotkových nákladoch práce (ULC). Tie sa v dôsledku výrazného prepadu produktivity práce v prvom štvrtroku 2009 a súbežného rastu kompenzácií na zamestnanca významne zvýšili. V ďalšom období už ULC spomaľovali svoju medziročnú dynamiku, keďže sa mierne zvýšil rast produktivity práce. Za celý rok dosiahol rast ULC hodnotu 7,2 %, čo predstavovalo zrýchlenie v porovnaní s rokom 2008 o 4,7 percentuálneho bodu. Očakáva sa však, že tento vývoj bol len dočasný a spôsobený krízou a v strednodobom horizonte neohrozí konkurencieschopnosť Slovenska.

Strednodobá predikcia NBS PIQ-2010

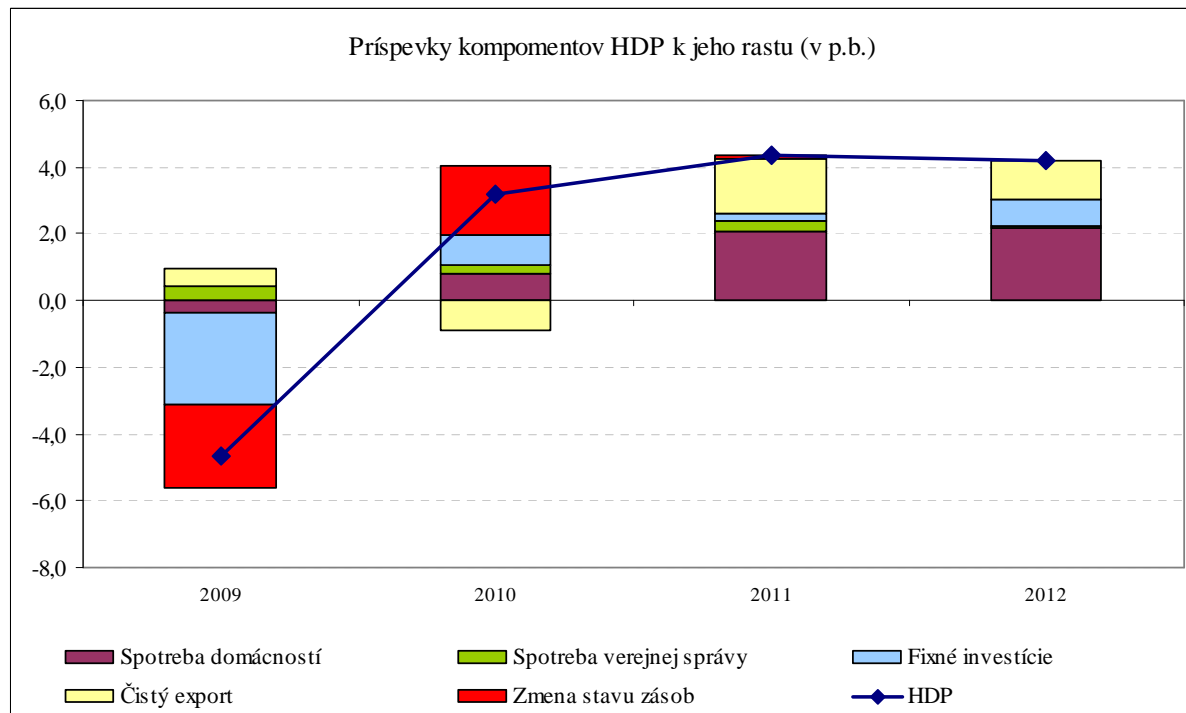
Najnovšia predikcia NBS je založená na predpokladoch Európskej centrálnej banky o externom prostredí pre Slovensko a vychádza z posledných zverejnených údajov o aktuálnom vývoji našej ekonomiky.

V prípade komodít prognóza predpokladá, že priemerné ceny ropy za barel dosiahnu v roku 2010 úroveň 75,1 USD a v roku 2011 úroveň 79,8 USD. Ceny neenergetických komodít v amerických dolároch by mali v roku 2010 výrazne vzrásť (18,4 %), v roku 2011 by mal byť ich rast mierny (2,7 %). Bilaterálny výmenný kurz EUR/USD je stanovený priemerom za dvojtýždňové obdobie do termínu uzávierky a dosahuje úroveň 1,38 pre obdobie počas celého horizontu prognózy. Na celom horizonte prognózy sa predpokladajú nižšie úrovne cien ropy a nižšie rasty cien neenergetických komodít v porovnaní s decembrovou predikciou ECB. Predpoklady o vývoji ekonomiky u našich hlavných obchodných partnerov naznačujú výrazné zlepšenie v roku 2010 a mierne v ďalších rokoch na horizonte prognózy.

Predikcia NBS vychádza z posledných zverejnených údajov o stave ekonomiky a tiež z aktuálnych predstihových indikátorov. Údaje o vývoji hrubého domáceho produktu (sezónne očistené medzištvrtročné rasty) v priebehu roku 2009 naznačujú, že po výraznom prepade v prvom štvrtroku sa ekonomika pomaly s postupne mierne rastúcim zahraničným dopytom zotavuje, keď bol zaznamenaný rast v ďalších troch nasledujúcich štvrtrokoch. Tento pozitívny vývoj bol predovšetkým dôsledkom vládnych stimulov v Európe a uvoľnenej menovej politiky vo forme nízkych úrokových sadzieb a dostatku likvidity v bankovom sektore. K medzištvrtročným rastom prispelo najmä zvýšenie exportu a mierny rast spotreby domácností. Mesačné údaje o priemyselnej a stavebnej produkcii a predstihové indikátory o nových objednávkach v priemysle, o ekonomickom sentimente a spotrebiteľskej dôvere naznačujú postupné oživovanie ekonomiky. Centrálna banka zobrala do úvahy aj vplyv nových priamych zahraničných investícií (najmä v automobilovom priemysle) a rovnako aj budovanie infraštruktúry vo forme PPP projektov (s výnimkou tretieho balíka, ktorého financovanie nie je zatiaľ doriešené). Tieto faktory zvyšujú rast fixných investícií najmä v roku 2010. Na celom horizonte by sa mal zrýchľovať rast disponibilného príjmu domácností, čo by sa malo premietnuť do akcelerujúcej dynamiky spotreby. Obidva tieto faktory by mali kladne prispievať k rastu HDP v prognózovanom období, pričom domáci dopyt by mal postupne akcelerovať. Rast HDP by mal byť podporovaný najmä oživením v zahraničí, čo by sa následne malo prejaviť aj rastom domáceho dopytu. Vládna spotreba by mala v nasledujúcom období síce medziročne rásť, avšak vzhľadom na nutnosť konsolidácie sa tento rast spomaľuje. Negatívny príspevok čistého exportu v roku 2010 vychádza

z predpokladu o dovoznej náročnosti investícií, zvýšení spotrebiteľského dopytu a obnove cyklu zásob.

Graf 2

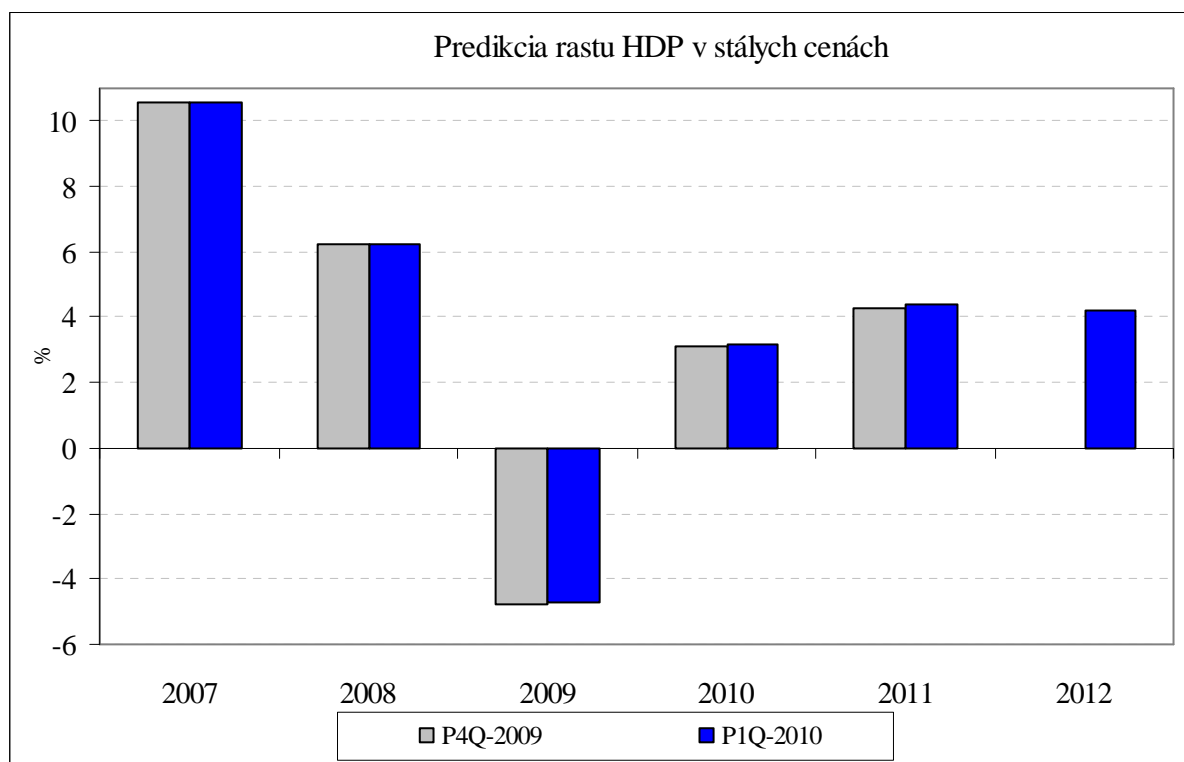
Zdroj: prepočty NBS z údajov ŠÚ SR.

Postupné mierne oživovanie ekonomiky v prognózovanom období sa prejaví na trhu práce s určitým oneskorením. Aj v roku 2010 budú prevládať na trhu práce negatívne tendencie z roku 2009, keď sa predpokladá ďalší, avšak už len mierny pokles zamestnanosti. Pri opätovnom naštartovaní ekonomiky sa najprv budú využívať dostupné ľudské zdroje, pričom by mal rásť počet odpracovaných hodín v ekonomike. Až v ďalšom období so zvyšovaním ekonomickej aktivity sa predpokladá aj rast zamestnanosti s následným poklesom miery nezamestnanosti. Vzhľadom na zatiaľ krehké oživenie a neistoty spojené s vývojom svetovej a slovenskej ekonomiky by sa mala situácia na trhu práce zlepšovať len veľmi postupne. V oblasti mzdového vývoja sa očakáva v súlade so zlepšujúcimi sa hospodárskymi výsledkami firiem akcelerujúci trend rastu reálnych kompenzácií na zamestnanca na celom prognózovanom horizonte.

Miera inflácie v roku 2010 by mala dosiahnuť ešte nižšiu priemernú hodnotu ako v roku 2009. Súvisí to s aktuálnym vývojom, keď miera inflácie v prvých dvoch mesiacoch dosiahla záporné hodnoty. Prejavil sa efekt zníženia regulovaných cien a pokles spotrebnej dane z motorovej nafty. Taktiež ceny priemyselných tovarov bez energií medziročne poklesli. Na druhej strane akcelerovali ceny spracovaných aj nespracovaných potravín. V nasledujúcich mesiacoch by mal podobný vývoj pokračovať. Na jednej strane sa predpokladá len mierny rast cien služieb, spomaľovanie rastu cien potravín a umiernený rast cien priemyselných tovarov bez energií. V ďalších rokoch boli v rámci predikcie inflácie zapracované predpoklady o raste cien energetických a neenergetických surovín, ktoré budú pôsobiť prorastovo. Po odznení tlmiacich efektov z roku 2010 sa v ďalších rokoch predpokladá postupné zvyšovanie inflácie k 3 %, čo bude súvisieť s oživovaním ekonomiky.

V porovnaní s predchádzajúcou predikciou z decembra 2009 sa predpokladá na roky 2010 a 2011 mierne vyšší rast HDP (o 0,1 percentuálneho bodu), čo by malo odzrkadľovať priaznivejší vývoj najmä zahraničného dopytu, ktorý by sa mal premietnuť aj do rastu domáceho dopytu. Vyšší zahraničný dopyt by mal pozitívne pôsobiť na exportnú výkonnosť slovenskej ekonomiky. V rámci štruktúry HDP najvýraznejšia zmena v roku 2010 nastala pri predpokladoch o raste exportu a importu, ktoré by mali zaznamenať vyššie dynamiky ako v predchádzajúcej predikcii s negatívnym dopadom na rast HDP. Vývoj na trhu práce by mal zostať v porovnaní s decembrovou predikciou rovnako negatívny na celom horizonte prognózy.

Graf 3

Zdroj: NBS

V oblasti cenového vývoja sa v porovnaní s decembrovou predikciou očakáva na roky 2010 a 2011 nižšia priemerná inflácia. V roku 2010 by to malo byť ovplyvnené pomalšou ako očakávanou infláciou v posledných mesiacoch (v cenách služieb a priemyselných tovarov bez energií), výraznejším ako očakávaným poklesom regulovaných cien energií a znížením spotrebnej dane z nafty (ktoré sa v predchádzajúcej predikcii nečakalo). Na druhej strane bol zaznamenaný aktuálny vyšší rast v cenách potravín. Predikcia na rok 2011 predpokladá v porovnaní s P4Q-2009 mierne zníženie priemerného medziročného tempa rastu HICP predovšetkým v dôsledku očakávanej pomalšej dynamiky cien služieb.

Riziká v reálnej ekonomike aj v cenovom vývoji v strednodobej predikcii P1Q-2010 sú viacmenej vybilancované. Riziko smerom nahor predstavuje zrýchlená výstavba v oblasti infraštruktúry, nové investičné projekty a vyšší ako očakávaný rast kompenzácií na zamestnanca s dopadom na akcelerujúcu konečnú spotrebu. Riziká smerom nadol zahŕňajú skončenie vládnych stimulov a konsolidácia verejných financií. Iný ako predpokladaný vývoj zahraničného dopytu predstavuje riziko na obidve strany.

Tabuľka 1

Strednodobá predikcia (P1Q-2010) základných makroekonomických ukazovateľov							
Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011
	Skutočnosť	Prognóza			Rozdiel v porovnaní s P4Q-2009		
Ceny (medziročná dynamika)							
Inflácia meraná HICP (priemer)	0,9	0,7	2,4	2,9	0,0	-0,5	-0,1
Inflácia meraná CPI (priemer)	1,6	1,0	2,2	3,3	-0,1	-0,9	-0,9
ULC (kompen. na zamestnanca v b.c./prod. práce ESA 95 v s.c.)	7,2	-2,1	1,4	2,7	-0,2	0,2	-0,6
Produktivita práce ESA 95 (HDP s.c./zamestnanosť ESA 95)	-2,4	4,5	4,0	3,8	0,0	0,1	0,2
Kompen. na zamestnanca v b.c.	4,7	2,3	5,4	6,6	-0,1	0,3	-0,4
Ekonomická aktivita (medziročná dynamika, ak nie je uvedené inak)							
HDP reálny	-4,7	3,2	4,4	4,2	0,1	0,1	0,1
Konečná spotreba domácností	-0,7	1,4	3,8	4,1	0,4	1,3	0,0
Konečná spotreba verejnej správy	2,8	1,6	2,0	0,2	-2,1	-1,4	-0,7
Tvorba hrubého fixného kapitálu	-10,5	3,6	0,7	3,5	-0,1	0,6	-1,0
Vývoz tovarov a služieb	-16,5	14,2	6,5	6,8	-0,3	7,5	0,0
Dovoz tovarov a služieb	-17,6	16,0	4,8	5,8	0,9	7,6	0,4
Hrubý disponibil. dôchodok domácností reálny	-0,2	2,2	3,4	4,0	-1,2	1,3	-0,4
Output gap (% z potenciálneho produktu)	-7,7	-6,4	-5,7	-5,8	-0,1	0,0	0,0
Trh práce							
Zamestnanosť podľa ESA 95 (medziročná dynamika)	-2,4	-1,3	0,4	0,4	0,0	-0,1	-0,1
Miera nezamestnanosti podľa VZPS (%)	12,1	14,0	13,6	13,3	0,6	1,4	1,1
Platobná bilancia							
Otvorenosť ekonomiky (% HDP)	139,8	154,0	154,9	157,1	2,2	13,3	14,3
Obchodná bilancia (% HDP)	1,9	1,2	2,2	2,6	0,3	1,5	1,0
Bilancia služieb (% HDP)	-2,0	-1,6	-1,3	-1,1	-0,2	-0,1	0,0
Bežný účet (% HDP)	-3,2	-3,2	-1,6	-0,7	0,6	1,2	0,6
Bežný a kapitálový účet (% HDP)	-2,5	-1,6	0,3	1,1	0,4	0,5	0,3

Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2009 a odhad jej vývoja v roku 2010

*Ján Haluška a kolektív
INFOSTAT Bratislava*

V príspevku je analyzovaný vývoj vybraných makroekonomických ukazovateľov reálneho sektora slovenskej ekonomiky v roku 2009. Okrem stručnej analýzy ich vývoja je v ňom prezentovaný a interpretovaný aj odhad vývoja makroeconomickej výkonnosti (meranej vývojom tvorby reálneho HDP) ekonomiky SR v roku 2010, a to spolu s odhadom vývoja inflácie, miezd a situácie na trhu práce. Prezentované odhady zohľadňujú skutočný vývoj základných makroekonomických proporcií slovenskej ekonomiky v roku 2009 a prihlasujú aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí.

Hrubý domáci produkt

Vplyvom globálnej hospodárskej krízy zaznamenala slovenská ekonomika v minulom roku pomerne výrazný pokles makroeconomickej výkonnosti. Z predbežných údajov vyplýva, že tvorba HDP bola oproti roku 2008 nižšia - reálne o 4.7%, nominálne o 5.8%. Pokles tvorby HDP v bežných cenách však súvisel nielen s nižšou výkonnosťou ekonomiky, ale aj s poklesom úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (vyjadrenej deflátorom HDP) o 1.2% oproti roku 2008.

K hospodárskej recesii došlo primárne vplyvom poklesu agregátneho dopytu o vyše 11%, ktorý bol dôsledkom poklesu domáceho dopytu aj vonkajšieho dopytu. Pokles agregátneho dopytu sa však z kvartálu na kvartál zmierňoval, a preto sa zároveň zmierňoval aj pokles tvorby HDP, pokiaľ ide o porovnanie na medziročnej báze. Avšak z hľadiska porovnania na medzikvartálnej báze sa tvorba sezónne očisteného reálneho HDP počnúc od 2. štvrťroka 2009 sústavne zvyšovala.

Nevyhnutným dôsledkom poklesu agregátneho dopytu bol pokles produkcie. Jej objem vytvorený v celom hospodárstve sa znížil oproti roku 2008 takmer o 11%, čo zodpovedá poklesu agregátneho dopytu. K najväčšiemu poklesu produkcie došlo vlni už v 1. štvrťroku (cca o 14%), v ktorom sa okrem vplyvu globálnej krízy prejavil aj vplyv plynovej krízy. Následne sa pokles produkcie tiež zmierňoval a vo 4. štvrťroku predstavoval zhruba 6%.

Dvojciferný pokles agregátneho dopytu ide predovšetkým na vrub prepadu vonkajšieho dopytu o vyše 16%, ale nemalou mierou k nemu prispel aj domáci dopyt, ktorý sa znížil o viac ako 6%. Zatiaľ čo vonkajší dopyt zaznamenal v minulom roku najhlbší pokles už v 1. štvrťroku (o vyše 25%), pokles domáceho dopytu kulminoval v 2. štvrťroku (o vyše 7%). Pokles týchto dvoch agregátov však pokračoval aj v 2. polroku 2009, za zmienku však stojí, že vo 4. štvrťroku 2009 bol už pokles vonkajšieho dopytu menší ako pokles domáceho dopytu.

Hlavnou príčinou poklesu domáceho dopytu bol pokles investičného dopytu o vyše 10%, jeho pokles však kulminoval už v 2. štvrťroku (o vyše 17%). K poklesu domáceho dopytu čiastočne prispel aj spotrebiteľský dopyt, ktorý bol vlni nižší cca o 1%, ale najväčší pokles zaznamenal až vo 4. štvrťroku (cca o 2%). Prehlbovanie poklesu spotrebiteľského dopytu pramenilo z kúpnej sily obyvateľstva, ktorá sa v priebehu minulého roka znižovala nielen vplyvom spomaľovania rastu miezd, ale najmä v dôsledku poklesu zamestnanosti a rastu nezamestnanosti. Tretia hlavná

zložka domáceho dopytu, ktorou je konečná spotreba verejnej správy, zaznamenala vlni reálny rast o necelé 3%, čím pokles domáceho dopytu zmiernila.

Je do určitej miery paradoxom, že obchodná bilancia dosiahla prebytok prvýkrát v histórii až v krízovom roku. Jedná sa o prebytok 1.187 mld €, čo predstavuje 1.9% HDP v bežných cenách. Keďže bilancia služieb zaznamenala naopak historicky najvyšší deficit 1.246 mld €, ktorý je v absolútnej hodnote dokonca vyšší ako prebytok obchodnej bilancie, skončila celková bilancia obchodu s tovarmi a službami s deficitom cca 0.059 mld €. Jedná sa však o deficit rádovo nižší ako 1.245 mld € (2.3% HDP v b. c.), ktorý zaznamenala v roku 2008, a preto možno konštatovať, že čistý vývoz bol faktorom, ktorý vlni prispel k zmierneniu poklesu HDP, pretože významne zredukoval vplyv poklesu domáceho dopytu.

Odhad vývoja makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky v roku 2010 je založený na predpoklade, že sa obnoví rast agregátneho dopytu. K obnoveniu jeho rastu by mal prispieť domáci i vonkajší dopyt¹, ich oživenie však nebude s veľkou pravdepodobnosťou prameniť z prekonania dôsledkov hospodárskej krízy, ale skôr z veľmi nízkej základne pre medziročné porovnávanie. Odhadujeme, že tvorba HDP stúpne v roku 2010 reálne o 2.9%, nominálne o 3.5%. Úhrnná cenová úroveň vyjadrená deflátorom HDP by teda mala byť oproti minulému roku vyššia o 0.6%. Riziko, že rast výkonnosti ekonomiky môže byť nižší, nemožno vylúčiť. Veľkosť tohto rizika závisí od miery splnenia/nesplnenia dnešných očakávaní, ktoré poukazujú na možnosť, že oživenie ekonomického vývoja v Nemecku, ktoré je hlavným obchodným partnerom SR, bude mať tvar W.

Spotrebiteľské ceny

Reálny pokles makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky bol v minulom roku sprevádzaný výrazným spomalením dynamiky rastu cien na spotrebiteľskom trhu. Kým v roku 2008 stúpila ich úhrnná hladina v priemere o 4.6%, vlni sa zvýšila len o 1.6%, čo predstavuje jej historické minimum². Pokles celkovej inflácie bol v rozhodujúcej miere spôsobený výrazným poklesom jadrovej inflácie, ale čiastočne k nemu prispelo aj spomalenie dynamiky rastu regulovaných cien. Jadrová inflácia sa totiž znížila zo 4.6% v roku 2008 na 0.5% v roku 2009 (v priemere), k čomu prispel predovšetkým reálny pokles cien potravín a nealkoholických nápojov a cien v doprave (vplyv nižších cien ropy na svetových trhoch).

Regulované ceny sa vlni zvýšili v priemere o 4.2% a v porovnaní s celkovou infláciou i jadrovou infláciou teda stúpili podstatne viac. K ich rastu prispel opäť relatívne najviac nárast cien súvisiacich s bývaním a cien v zdravotníctve, ktoré medziročne stúpili zhodne o 6.6% (v priemere). Zatiaľ čo nárast cien súvisiacich s bývaním bol v porovnaní s rokom 2008 mierne nižší, nárast cien v zdravotníctve bol naopak mierne vyšší.

Celková inflácia mala vlni výrazne klesajúci trend, keďže úhrnná hladina spotrebiteľských cien počas celého minulého roka viac-menej stagnovala. V decembri 2009 sa inflácia znížila až na 0.5%, teda výrazne pod jej priemernú úroveň v minulom roku (1.6%). Hlavnou príčinou poklesu celkovej inflácie na historické minimum bola globálna hospodárska kríza, v dôsledku ktorej neexistoval výraznejší tlak na rast spotrebiteľských cien ani zo strany nákladových a ani dopytových faktorov. Netreba

¹ Mierne oživenie vonkajšieho aj domáceho dopytu signalizujú štatistické údaje o nových objednávkach v priemysle - tak zo zahraničia, ako aj z tuzemska - v januári tohto roka.

² Pokles inflácie o 3 percentuálne body - z 3.9% v roku 2008 na 0.9% v roku 2009 v priemere - vyplýva aj z jej merania pomocou HICP.

však zabúdať ani na euro, ktorého zavedenie tiež tlmilo rast cien a tým prispievalo k poklesu inflácie. Ešte názornejšie to dokumentuje vývoj jadrovej inflácie, ktorá od augusta do decembra 2009 dosahovala dokonca záporné hodnoty, čím fakticky poukazovala na hrozbu deflácie v slovenskej ekonomike³.

Úhrnná cenová hladina vykazovala znaky stagnácie aj v prvých dvoch mesiacoch tohto roka. V januári 2009 síce stúpila oproti decembru 2008 o 0.2%, v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka to však predstavuje len polovičný prírastok, pričom ide zároveň o jej historicky najnižší medzimesačný prírastok v januári. Vo februári sa jej rast zastavil, keďže oproti januáru zaznamenala nulový prírastok. V dôsledku toho klesla medziročná miera celkovej inflácie v januári a februári tohto roka na 0.4%, čím vyrovnala jej doterajšie historické minimum z októbra resp. novembra 2009⁴.

Očakávaný vývoj relevantných faktorov nasvedčuje skôr tomu, že súčasný charakter vývoja cien na spotrebiteľskom trhu sa v krátkodobom horizonte príliš nemení. Tlak na ich rast by mal byť naďalej výrazne tlmený zo strany nákladových aj dopytových faktorov. Ceny priemyselných výrobcov zaznamenali totiž pokles aj v januári tohto roka (medziročne o 5.4%), a tak ich pokles trvá už 10 mesiacov. Na druhej strane, kúpna sila obyvateľstva je oslabená pomalším rastom miezd a stále rastúcou nezamestnanosťou.

Napriek tomu je veľmi pravdepodobné, že vplyvom bázičného efektu bude medziročná inflácia postupne mierne rásť, ale hranicu 1% by mala prekročiť až v 2. polroku tohto roka. Priemerná miera inflácie by mala tohto roku dosiahnuť 1.2%, čo by znamenalo jej nové historické minimum. Riziko pre možný vyšší nárast inflácie predstavuje cena ropy na svetových trhoch, ktorá vlní postupne rástla a nemožno vylúčiť, že jej rast bude pokračovať aj tohto roku.

Trh práce a mzdy

Vývojové tendencie na trhu práce boli v minulom roku vplyvom globálnej hospodárskej krízy veľmi nepriaznivé. Výrazný pokles dopytu zasiahol aj trh práce a viedol k opätovnému prehĺbeniu nerovnováhy na ňom, o čom svedčí vývoj zamestnanosti aj nezamestnanosti. Pokles dopytu na trhu práce je zreteľný aj z makroekonomického hľadiska, pretože celková zamestnanosť v hospodárstve klesla oproti roku 2008 v priemere o 4.5% (podľa štatistického výkazníctva), resp. o 2.8% (podľa metódy VZPS). Navyše, pokles dopytu na trhu práce sa vlní z kvartálu na kvartál prehľboval, pretože vo 4. štvrťroku 2009 zaznamenala celková zamestnanosť pokles o 5.6% (podľa štatistického výkazníctva), resp. o 5.5% (podľa metódy VZPS). Počet nezamestnaných sa tým vo 4. štvrťroku 2009 zvýšil na 374.6 tisíc osôb (v metodike VZPS), čo je medziročne viac takmer o 60%, resp. o 140 tisíc osôb. Miera nezamestnanosti stúpila na 13.9% (podľa VZPS), kým vo 4. štvrťroku 2008 predstavovala 8.7%.

Keďže pokles makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky bol vlní relatívne vyšší ako pokles celkovej zamestnanosti, je zrejmé, že na makroúrovni došlo k poklesu produktivity práce. Produktivita práce zaznamenala oproti roku 2008 pokles v stálych i bežných cenách, čo sa zákonite muselo prejavíť aj vo vývoji miezd.

³ Deflácia bola zaznamenaná len v októbri 2009, a to pri meraní vývoja cien na spotrebiteľskom trhu pomocou HICP. Úhrnná hladina spotrebiteľských cien bola totiž medziročne nižšia o 0.1%, k čomu došlo prvýkrát v našej doterajšej histórii.

⁴ Pri meraní vývoja cien na spotrebiteľskom trhu pomocou HICP však bola úhrnná hladina spotrebiteľských cien v januári a februári 2010 medziročne nižšia o 0.2%, čo poukazuje na riziko deflácie.

Mzda na makroúrovni sa síce neznížila, ale dynamika jej rastu sa viditeľne spomalila. Priemerná mesačná nominálna mzda sa v celom hospodárstve zvýšila o 3%, resp. o 22 € a dosiahla 744.5 €. V porovnaní s rokom 2008 sa jej rast spomalil o vyše 5 percentuálnych bodov. Vďaka vyššie spomínanému poklesu celkovej inflácie na historické minimum si v minulom roku udržala rast aj reálna mzda, ktorá sa v celom hospodárstve zvýšila o 1.4%.

Domnievame sa, že očakávané obnovenie rastu slovenskej ekonomiky v roku 2010 bude znamenať len vytvorenie nevyhnutných predpokladov, aby sa situácia na trhu práce mohla začať postupne stabilizovať. Preto je veľmi pravdepodobné, že pokles dopytu na trhu práce bude tohto roku ešte pokračovať, ale pokles celkovej zamestnanosti sa zmierni. Odhadujeme, že zamestnanosť v celom hospodárstve tohto roku klesne o 1.1% (zhodne podľa obidvoch metodík). V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných osôb v roku 2010 vzrásť cca na 393 tisíc (v priemere), čomu by mal zodpovedať nárast miery nezamestnanosti na 14.4% (podľa VZPS). Počet nezamestnaných osôb by bol medziročne vyšší zhruba o 70 tisíc osôb a miera nezamestnanosti o 2.3 percentuálneho bodu.

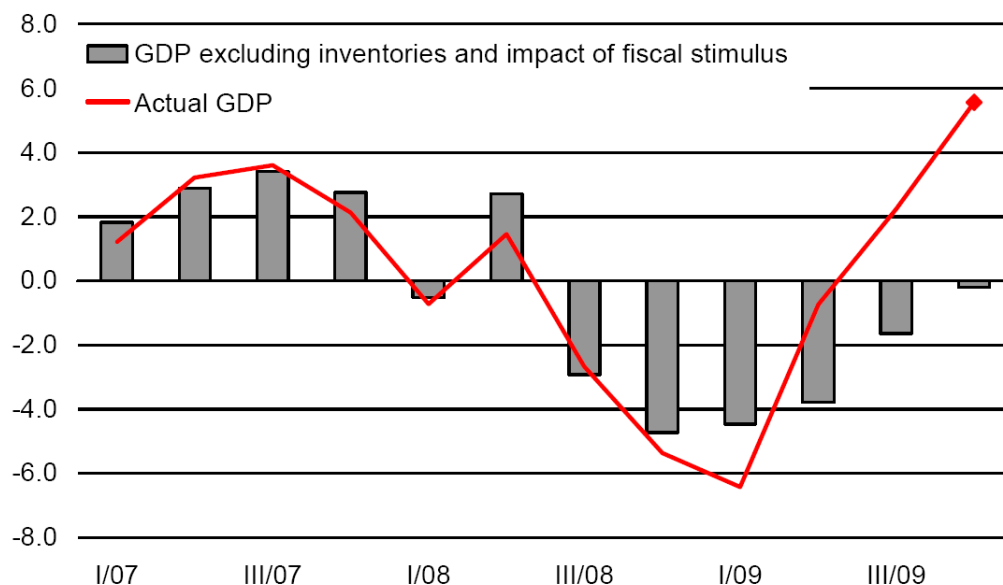
Očakávané obnovenie rastu slovenskej ekonomiky v tomto roku by malo byť založené najmä na raste produktivity práce. Pre rast priemernej mzdy na makroúrovni sa tým síce vytvoria priaznivejšie možnosti ako vlani, ale vzhľadom na výraznú nerovnováhu na trhu práce možno skôr očakávať, že dynamika jej rastu sa spomalí aj v tomto roku a - na rozdiel od minulého roka - zaostane za rastom produktivity práce. Odhadujeme, že v roku 2010 sa nominálna mzda v celom hospodárstve zvýši o 2.6%, čo pri predpokladanej úrovni priemernej inflácie (1.2%) vedie k rastu reálnej mzdy o 1.4%.

Prognóza rastu ekonomiky v najbližších rokoch

Ján Tóth

Pre výpočet prognózy rastu sme použili posledný predpoklad UniCredit o odhade ekonomického vývoja v eurozóne. Ako naši kolegovia, aj v prípade Slovenska sme zohľadnili fakt, že časť fiskálnych stimulov vyprší a teda existuje riziko oživenia v tvare „W“.

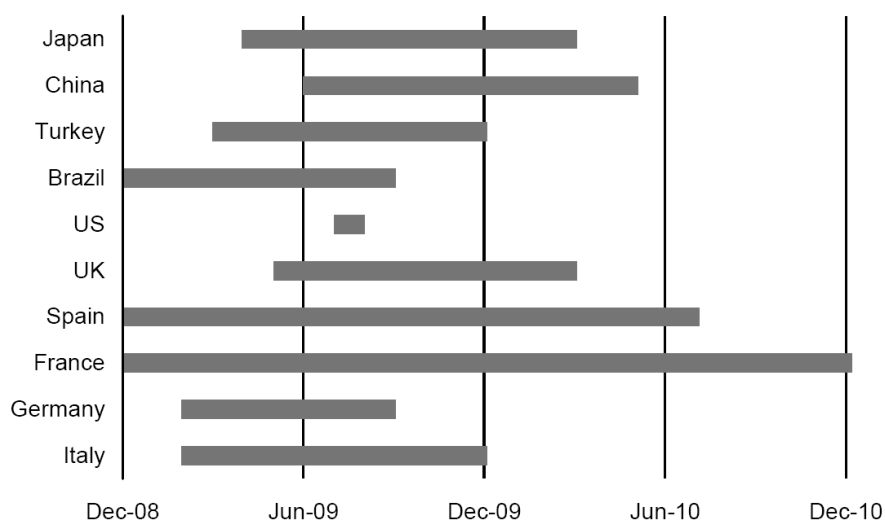
Graf 1: Rast HDP v USA bez fiskálnych impulzov

Zdroj: UniCredit Bank

Napríklad – pre Slovensko veľmi dôležitý program šrotovného – sa skončí vo väčšine krajín do leta 2010.

Graf 2: Program „šrotovného“ v najväčších ekonomikách

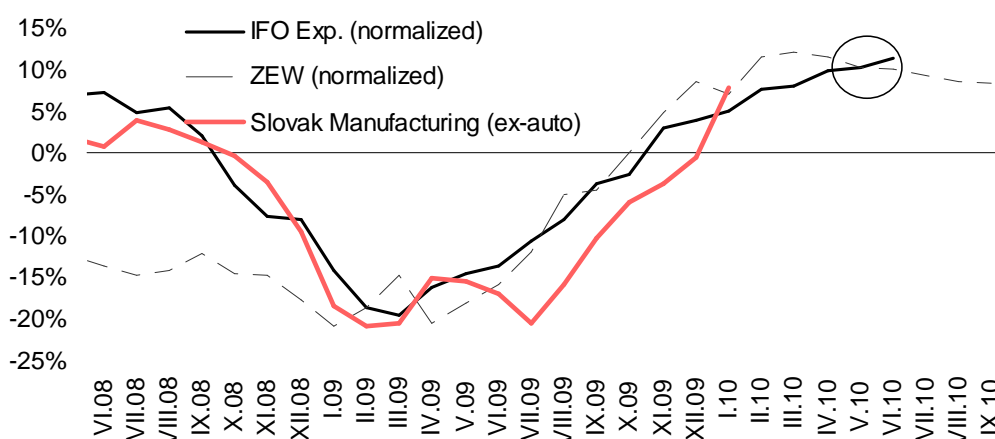

Zdroj: UniCredit Bank

V prípade Slovenska však treba zohľadniť rozbiehajúce sa projekty PPP vo forme výstavby diaľničnej siete, ako aj zvyšovanie kapacity v automobilovom priemysle (VW) a elektrotechnickom priemysle (AU Optronics, Samsung). Tieto investície predstavujú spolu objem 5 mld EUR, resp. 9% HDP v najbližších 5 rokoch.

Na základe prieskumov v priemysle (nemecké IFO, ZEW a európsky PMI) predpokladáme silný rast v priemysle v prvom polroku, zatiaľ čo spotreba domácností bude veľmi slabá a stavebníctvo (najmä výstavba budovy) dosiahne svoje dno len v tomto roku.

Graf 3: Rast SK priemyslu vs. nemecké prieskumy IFO a ZEW

Zdroj: UniCredit Bank

Od začiatku krízy sa nezamestnanosť zvýšila na Slovensku o výrazných 5,5%, najvyšší nárast v rámci V4. Sektor služieb bude teda naďalej trpieť v tomto roku. Inflácia mierne vzrastie vplyvom exogénnych faktorov (komodity a potraviny). V druhej polovici roka predpokladáme zníženie dynamiky medzi-štvrtročnému rastu HDP aj v prípade priemyslu. Tento rok však bude extrémne ovplyvnený bázickým efektom. Preto prognózuujeme rast HDP o vyše 3%, napriek tomu, že tento rast nebude znamenať zďaleka také silné medzištvrtročné rasty. A preto vidíme riziká skôr na hornej strane odhadu.

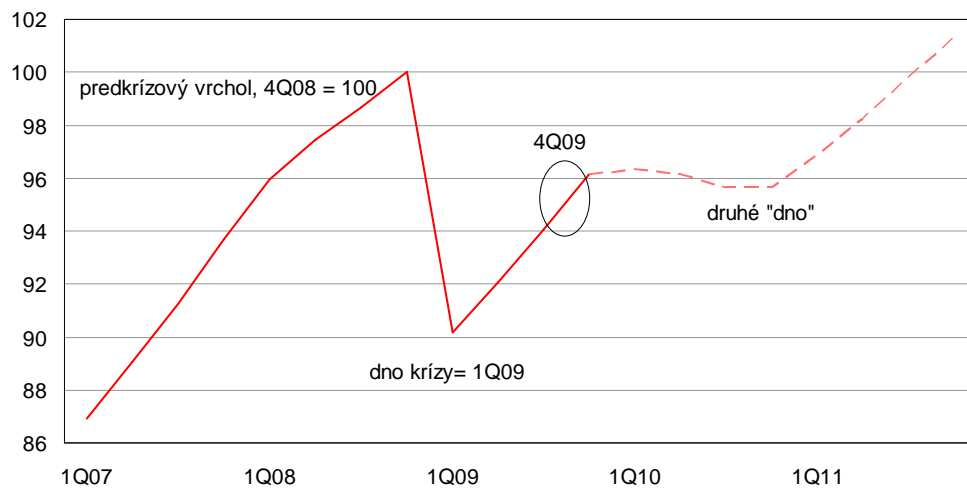
Pre budúce roky bude určujúce oživenie celosvetového obchodu a dopytu a teda situácia v nemeckom priemysle. Takisto treba zohľadniť aj prognózu PPP projektov, ktoré budú k ultimu prognózy spôsobovať pokles dynamiku rastu (bázický efekt). Spolu s očakávaním posilnením regionálnych mien, by Slovensko mohlo naďalej benefitovať z lacnej ceny výroby.

Tab 1: Odhad rastu HDP pre najbližšie roky

	2009	2010p	2011p	2012p	2013p
Rast HDP	-4,7	3,1	3,8	4,5	4,0

Zdroj: UniCredit Bank

Graf 4: Objem výroby (pred-krízové max = 100, sez.očist.+jednoráz.efekty, HDP)

Zdroj: UniCredit Bank

Ján Tóth, hlavný ekonóm UniCredit Bank

Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2010 – 2013 s výhľadom do roku 2015

Midterm forecast of Slovak economy for the period 2010 - 2013

Marek Radvanský, Viliam Páleník, Soňa Slobodníková¹²

Abstract: Forecasting of future economic development after quite a short time after beginning of global economic crisis is more than a complicated task. The main uncertainty is about process of recovering from this crisis and suitability of policy decisions taken as well as their efficiency. Nevertheless, it is necessary to develop such forecasts, to collect them and compare different approaches of particular forecasting teams. This article represents approach of team of Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences. Forecast is based on econometric model and is focused on GDP and its components, labour market and public budget incomes. Time horizon is limited by years 2010 and 2015 and goes two years beyond the end of financial programming period of the EU.

Key words: Economic forecast, Slovak Republic, economic crisis, GDP growth

Kľúčové slová: Ekonomická prognóza, Slovenská Republika, hospodárska kríza, rast HDP

Úvod

Viac ako rok po vypuknutí finančnej krízy a následnej recesie svetových ekonomík je stále náročné prognózovať ich budúci vývoj. O to zložitejšie je prognózovanie budúceho vývoja takej malej a vysoko otvorenej ekonomiky, akou je Slovensko. Hlavné indikátory globálneho rastu podliehajú turbulentným zmenám, z čoho rezultuje výrazná neistota a opatrnosť v prognózovaní makroekonomických veličín. Počas roka a pol od nástupu hospodárskej recesie boli všetky makroekonomické prognózy výrazne prehodnocované s mesačnou pravidelnosťou. V polovici roka 2009 došlo k stabilizácii odhadov budúceho vývoja a iba k miernejšiemu prehodnocovaniu prognóz s očakávaním mierneho rastu a oživovania ekonomík po silnej recesii v roku 2009. Napriek tomu sa niektoré viac či menej skryté problémy prejavili až v neskoršom období, napr. hroziaci cross-default Grécka. Zároveň väčšina prognostických tímov bola v krízovom období opatrná pri znižovaní rastov smerom k záporným hodnotám a zostávala náchylná akceptovať pozitívnejšie očakávania. Ako príklad môžeme uviesť publikáciu Eastern Europe Consensus Forecasts (EECF), ktorá každý mesiac prináša prehľad upravovaných prognóz na rok 2009 a 2010 pre krajiny strednej a východnej Európy - Graf 1³.

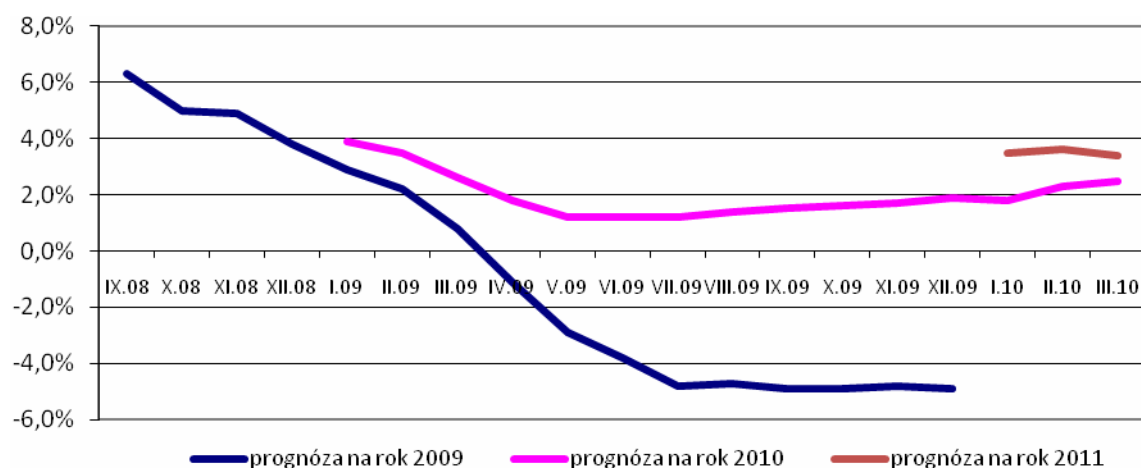
¹ Ing. Marek Radvanský, Ekonomický Ústav SAV, Šancova 56, Bratislava, Marek.Radvansky@savba.sk

² Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA č 2/0082/09.

³ Na konsenzuálnej prognóze EECF pre Slovensko sa podieľa 9 nezávislých prognostických pracovísk. Eviduje aj 6 prognóz vládnych a medzinárodných inštitúcií. U prognóz, ktoré boli odhadnuté pred septembrom 2008 tento systém predpovedal rast HDP Slovenska na rok 2009 na úrovni +6,3 % v stálych cenách. Od septembra 2008 sa prognózy tých istých prognostických pracovísk na rok 2009 začali prehodnocovať smerom k záporným rastom. Napríklad prognóza z novembra 2009 na rok 2009 spresnila predpokladaný hospodársky pokles na -4,8 %. Oproti očakávaniam spred roka bola táto prognóza nižšia o takmer 9 percentuálnych bodov. Na rok 2010 je všeobecne očakávaný mierny rast HDP v stálych cenách na úrovni 2,5 % (marec 2010).

Nestabilita vonkajších aj vnútorných faktorov podmieňujúcich budúci vývoj v strednodobom horizonte môže vytvárať vyššie riziká pri odhadovaní budúceho vývoja. Predkladaná prognóza zobrazuje najpravdepodobnejší vývoj ekonomiky SR vychádzajúci z predpokladov o vývoji vnútorného a vonkajšieho prostredia v marci 2010. Predkladaná prognóza je strednodobá s výhľadom do roku 2015.

Graf 1 - Historický vývoj prognózy HDP Slovenska v jednotlivých mesiacoch tvorby prognózy

Zdroj: *Eastern Europe Consensus Forecast*

Použitá metodológia (Model B_IER_ECM_09q4)

Predložená prognóza vznikla za pomoci makroekonomického ekonometrického modelu Slovenska, ktorý bol vytvorený na Ekonomickom ústave SAV (ekonometrický model SAS B_IER_ECM_09q4) vytvoreného v marci 2010. Je založený na štvrťročných dátach od prvého štvrťroku 1995 po posledný štvrťrok roku 2009, teda 60 pozorovaní. Prognóza je strednodobá do roku 2015. Zdrojmi údajov sú Štatistický úrad SR, Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo financií SR. Model má makroekonomické základy, je dopytovo orientovaný, rozdelený na 5 blokov (blok trhu práce, blok štátneho rozpočtu, blok cien, blok zahraničného obchodu a blok HDP). Bloky sú primárne zostavené v nominálnych hodnotách a jednotlivé zložky HDP sú následne deflované cez cenové indexy okrem bloku zahraničného obchodu. Model obsahuje 52 rovníc, z toho je 31 stochastických a 21 identít. Stochastické rovnice sú tvaru ECM (error-correction). V jednotlivých rovniciach sú použité integrované časové rady rovnakého rádu na základe testu na jednotkové korene (unit-root) a dlhodobá rovnováha je v rovniciach vyjadrená pomocou kointegračných vzťahov.

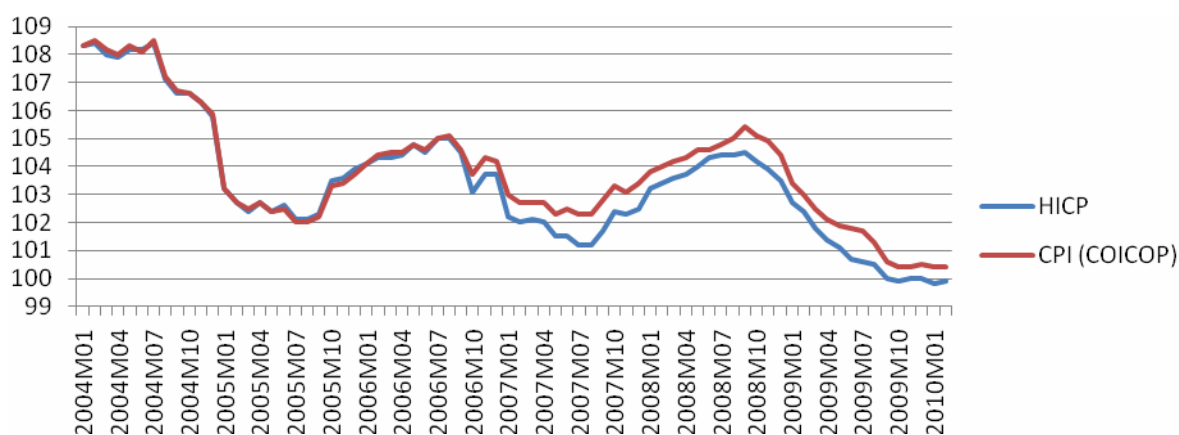
Predpoklady prognózy

Predkladaná prognóza berie do úvahy množstvo exogénnych faktorov ovplyvňujúcich budúci vývoj, z ktorých niektoré sú z hľadiska budúceho vývoja kľúčové. Vzhľadom na súčasný turbulentný vývoj, ako aj snahu vlád o zmiernenie dopadov krízy a oživenia ekonomiky pokladáme za potrebné poukázať na faktory, ktoré by mohli vývoj ekonomiky

zvrátiť smerom k výraznejším rastom, alebo naopak v väčšom ekonomickom probléme. Môžeme ich rozdeliť na vonkajšie a vnútorné. Pod vonkajšími faktormi rozumieme tie, ktoré sa nedajú výrazne ovplyvniť domácou hospodárskou politikou a domácou hospodárskou činnosťou. Asi najvýznamnejším z týchto faktorov je prebiehajúce zotavovanie ekonomík z globálnej ekonomickej krízy. Ekonomiky hľadajú novú ekonomickú rovnováhu a sú vzhľadom na tento fakt veľmi citlivé na zmeny v očakávaniach. Faktory vnútorného ekonomického prostredia sú naopak výrazne ovplyvňované a ovplyvniteľné hospodárskou politikou. Medzi ne patrí napríklad daňový systém, stav bankového sektora či priame nástroje vlády na boj proti dopadom krízy.

Hlavnými predpokladmi sú známky oživenia svetovej ekonomiky v priebehu roku 2010 (hlavne v druhej polovici), v strednodobom období rast zahraničného dopytu mierne pod úrovňami dosahovanými pred krízou, postupný nárast PZI do regiónov po silnom poklese v roku 2009 a v neposlednom rade čerpanie Národného strategického referenčného rámca (NSRR) na úrovni 75 % alokovaných prostriedkov pri dočerpaní $t+3^4$. Mierny rast spotrebiteľských cien po historicky najnižších hodnotách v 3. a 4. kvartáli roku 2009 bude strednodobo narastať na úrovne okolo 2,5 %.

Graf 2 - Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) a CPI v rokoch 2004-2009 (romr)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Faktory vonkajšieho prostredia

Na prelome rokov 2009 a 2010 začala globálna ekonomika signalizovať postupné zotavovanie. Podľa vývoja hlavných ekonomických indikátorov narazila na svoje dno v prvom polroku 2009 a očakáva sa prechod do kladných rastov. S miernym oneskorením sa tento fakt prejavuje i na trhu práce.

Pre Slovensko je z hľadiska zahraničného obchodu kľúčový hlavne vývoj v Nemecku a v krajinách Eurozóny. Európska Centrálna Banka v decembri kladne revidovala svoju prognózu rastu krajín Eurozóny na rok 2010. Napriek tomu sa svetová ekonomika nachádzala

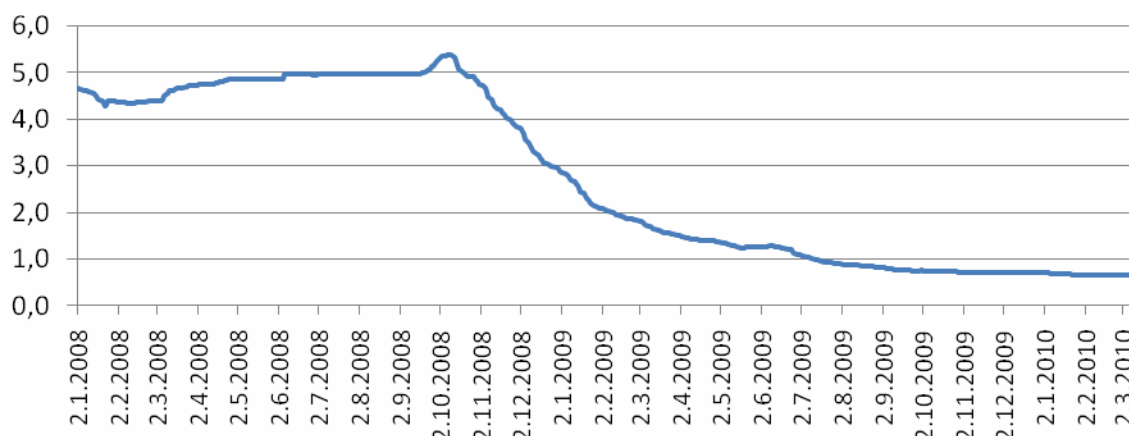
⁴ Tento princíp umožňuje čerpať prostriedky EÚ alokované v NSRR v čase do 3 rokov po skončení programového obdobia.

v krízovom stave takmer celý rok 2009. Vzhľadom na očakávanú slabú účinnosť domácich opatrení hospodárskych politík očakávame, že výraznejší pozitívny obrat by mohol nastať až v druhej polovici roku 2010. V budúcom roku sa zároveň očakáva mierne oživenie zahraničného dopytu (0,7%) a v nasledujúcich obdobiach nástup opätovnej dynamiky rastu na úrovniach smerom k 2 % rastomk horizontu prognózy.

Vzhľadom na vývoj na zahraničných finančných trhoch bolo rovnako potrebné prehodnotiť aj očakávaný vývoj priamych zahraničných investícií. V najbližšom období nie je možné očakávať ich výrazný prílev a to najmä z dôvodu ťažšej dostupnosti úverov a to aj napriek znižovaniu hlavných úrokových mier na dlhoročné minimá. Výraznejšie oživenie investičnej činnosti by mohlo nastať v roku 2011. Spolu s mierne pronárodne orientovanými vyhláseniami lídrov krajín, ktoré sú hlavnými zdrojmi PZI a najmä so zvýšeným rizikom investícií vzhľadom na novú ekonomickú realitu a vzácnosť kapitálu potrebného na očakávanú vlnu akvizícií a fúzií bude zložitejšie prilákať v roku 2010 zahraničný kapitál.

Výrazným vonkajším zdrojom financovania sú aj prostriedky z podporných fondov EÚ. Predpokladáme, že rozvojové prostriedky na pomoc členským krajinám by nemali byť v programovom období 2007-13 zo strany EÚ obmedzované. Je možné očakávať dokonca zvýšenie prílevu prostriedkov z EÚ vzhľadom na riešenie dopadov krízy. Na druhej strane je však otázna absorpčná schopnosť a alokácia týchto prostriedkov v ekonomike SR. Do konca roku 2009 bolo reálne čerpanie prostriedkov Národného Strategického Referenčného Rámca v objeme viac ako 10 mld. Eur na roky 2007-2013 zanedbateľné, pričom v priebehu roka 2009 došlo iba k miernemu zlepšeniu tohto stavu, ktoré indikuje nedostatočnú pripravenosť Slovenska na rok 2010 čerpať prostriedky NSRR v dostatočnom objeme. Tento fakt môže výrazne negatívne ovplyvniť pozíciu Slovenska v príprave na rozpočtové a programové obdobie 2013-17.

Graf 3 - Vývoj 3-mesačnej úrokovej miery EURIBOR v krízovom období

Zdroj: ECB

Vzhľadom na náš vstup do Európske menovej únie (EMÚ) sa menová politika stáva vonkajším faktorom, nakoľko je ovplyvňovaná politikou Európskej Centrálnnej Banky (ECB),

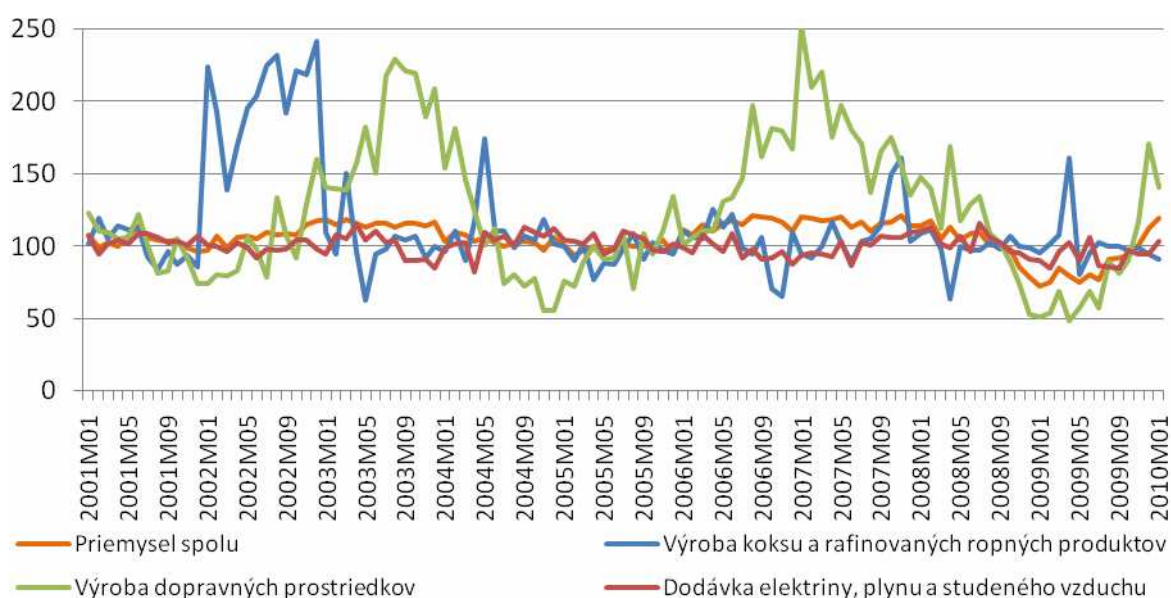
Je vysoko pravdepodobné, že v najbližšom období bude ECB pokračovať v expanzívnej menovej politike založenej na znižovaní úrokových mier. V súčasnosti dosahujú úrokové sadzby ECB historické minimá (hodnota 3-mesačného Euriboru je mierne nad úrovňou 0,6 % - graf 3). Napriek tomu menová politika Európskej Centrálnej Banky nemusí zohľadňovať reálne potreby malej otvorenej ekonomiky typu Slovenska hlavne v krízovom období.

Faktory vnútorného prostredia

Pri predpokladoch o vývoji vnútorného prostredia je potrebné vidieť tri základné faktory ovplyvňujúce ekonomické prostredie – stav a štruktúra reálnej ekonomiky⁵, stav bankového sektora a hospodárska politika.

Situácia v reálnej ekonomike je výrazne ovplyvňovaná vonkajšími faktormi. Samotné hlavné sektory hospodárstva je možné považovať za trhové, dynamické a perspektívne. Na druhej strane štruktúra priemyslu na Slovensku nie je dostatočne diferencovaná. Nosným pilierom Slovenskej ekonomiky je ešte stále menší počet veľkých podnikov. Výrazným negatívnym vplyvom v roku 2009 bol prudký pokles svetového dopytu, ktorý sa zákonite odrazil v poklese produkcie väčšiny podnikov, ktoré sú výrazne orientované na export. Najvýraznejšie sa to na Slovensku prejavilo v poklese výroby dopravných prostriedkov. Tieto faktory budú v silnej miere pôsobiť na pokles produkcie a tým aj vývozov pri zároveň menej významne znížených spotrebných dovozoch, čo bude mať za následok zhoršenie obchodnej bilancie Slovenska. Vnútorný dopyt bol však vo väčšej miere uspokojovaný domácou produkciou, čo prekvapivo viedlo k výraznému prebytku v obchodnej bilancii SR.

Graf 4 – Index priemyselnej produkcie vo vybraných odvetviach očistený o vplyv počtu pracovných dní

Zdroj: Štatistický úrad SR

⁵ pod reálnou ekonomikou tu rozumieme stav a štruktúru priemyselnej výroby, stavebníctva, služieb a pod...

Bankový sektor sa po významných zmenách začiatkom tohto storočia dá hodnotiť ako zdravý. V úverových portfóliách bánk sa po ozdravení bankového sektora v roku 2000 nenachádzali výrazne nevýhodné produkty, ako v prípade bánk postihnutých finančnou krízou. Zároveň však tieto banky významne zvýšili (vzhľadom na vývoj u materských spoločností) opatrnosť pri poskytovaní podnikateľských úverov. Rovnako nastala zmena aj v prípade hypotekárnych úverov s vyššou rizikovou prirážkou aj napriek nízkym základným úrokovým mieram a úverov na developerské investície, kde sa výrazne zvýšila spoluúčasť. Napriek expanzívnej politike ECB sa tým poskytovanie úverov mierne zabrzdlilo. Mnohé z prebiehajúcich projektov boli v krízovom období pozastavené, alebo odložené. Toto malo významný negatívny efekt hlavne v sektore stavebníctva a zároveň viedlo k poklesu cien.

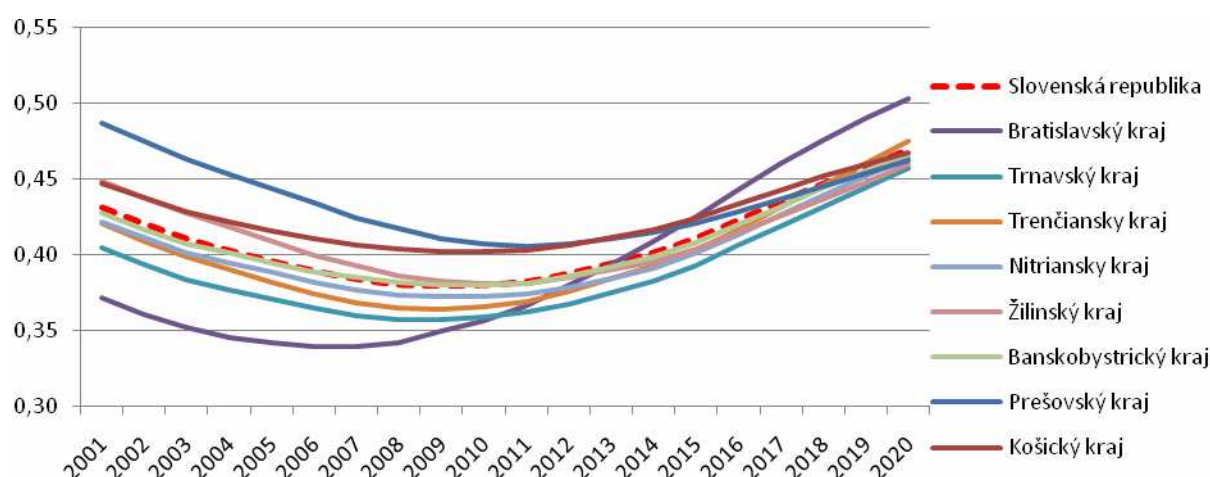
Významným faktorom ovplyvňujúcim budúci vývoj ekonomiky je uplatňovaná hospodárska politika vlády. V roku 2009 ovplyvňovali hospodársku politiku SR odporúčania Rady pre hospodársku krízu (RHK), ktorá schválila desiatky protikrízových opatrení. Hospodárska politika vlády je výrazne poznamenaná ľavicovým prístupom smerom ku kompenzáciám negatívnych dopadov pre obyvateľstvo. Nepredpokladáme, že toto selektívne riešenie konkrétnych následkov bude prispievať k stabilizácii celkového hospodárskeho prostredia. Väčšina protikrízových opatrení bola nesystémová a mala len kozmetický charakter. Z tohto dôvodu sa výrazne neprejavila pri zmiernovaní celkových dopadov krízy na SR. Niektoré priame zásahy štátu, ako napríklad tzv. „šrotovné“, príspevky na zatepl'ovanie, prípadne marginálne zníženie odvodov do rezervného fondu a nejasné dopady na hospodárenie Sociálnej poisťovne sa navonok javia ako nesystémové a neprinášajúce výrazný národohospodársky efekt. Tieto dodatočné výdavky boli a budú v dôsledku zníženého hospodárskeho rastu sprevádzané výpadkami príjmov verejného rozpočtu. Navyšovanie výdavkov vlády na sociálne pokrízové opatrenia spolu s výpadkom na príjmovej stránke v daňových príjmoch bude mať negatívny vplyv na verejné financie. Plánovaná expanzívna fiškálna politika štátu sa prejavila aj pri schválení štátneho rozpočtu na rok 2010 s vysokým schodkom verejných financií. V roku 2010 je odhadovaný najvyšší deficit štátneho rozpočtu a verejných financií nad 6 % HDP. Predpokladaný nárast verejných výdavkov v bežných cenách o viac ako 15% a výdavkov štátneho rozpočtu o viac ako 20% zo sebou prináša vysoké riziko budúcich negatívnych schodkov verejných financií.

Medzi kľúčové faktory s možným výrazným vplyvom na ekonomiku SR už niekoľko rokov patrí neschopnosť čerpania prostriedkov z fondov EÚ. Aj napriek konštatovaniu, že ako vonkajší faktor bude objem pridelených prostriedkov z rozpočtu únie nezmenený, aj naďalej zostáva problematická ich redistribúcia v ekonomike SR. Tu vidíme pretrvávajúce významných medzier v uplatňovaní možných nástrojov na oživenie ekonomiky SR. Tieto dodatočné prostriedky v ekonomike majú silný potenciál zmierniť dopady súčasnej krízy a môžu generovať dodatočný rast ekonomiky na úrovni viac ako 2 percentuálnych bodov ročne [6]. Súčasne významné meškanie v čerpaní týchto prostriedkov môže viesť k ich neefektívnemu využitiu, prípadne až k ich strate [7]. Je potrebné si však rovnako uvedomiť vplyv čerpania fondov EÚ na verejný rozpočet vzhľadom na potrebu národných zdrojov. Vzhľadom na súčasné štedré nakladanie s rozpočtovými prostriedkami štátu by tak mohlo

zvýšenie čerpania týchto prostriedkov zvýšiť rozpočtové výdavky. Vzhľadom na jednoznačne vyššiu efektívnosť takto alokovaných prostriedkov by tak bolo vhodné výdavky presúvať ako dodatočne zvyšovať.

Prognóza ekonomicky aktívneho obyvateľstva vychádza z predpokladov stabilného demografického vývoja podľa stredného variantu prognózy Výskumného demografického centra [10] a z mierneho rastu miery participácie obyvateľstva. V horizonte prognózy nepredpokladáme zásadné zvýšenie objemu alebo efektívnosti vynakladania prostriedkov na aktívnu politiku trhu práce čo vzhľadom na pokles dopytu po práci u najvýznamnejších zamestnávateľov (najmä regionálneho významu) dáva predpoklad k stagnácii celkovej zamestnanosti. Výrazným faktorom, ktorý bude ovplyvňovať budúci vývoj ekonomiky z demografického hľadiska bude starnutie obyvateľstva a zvýšenie tlaku na dôchodkový systém spolu s poklesom počtu obyvateľov v predproduktívnom veku s najvýznamnejším vplyvom v Bratislavskom kraji.

Graf 5 - Index ekonomického zaťaženia v rokoch 2001-2020

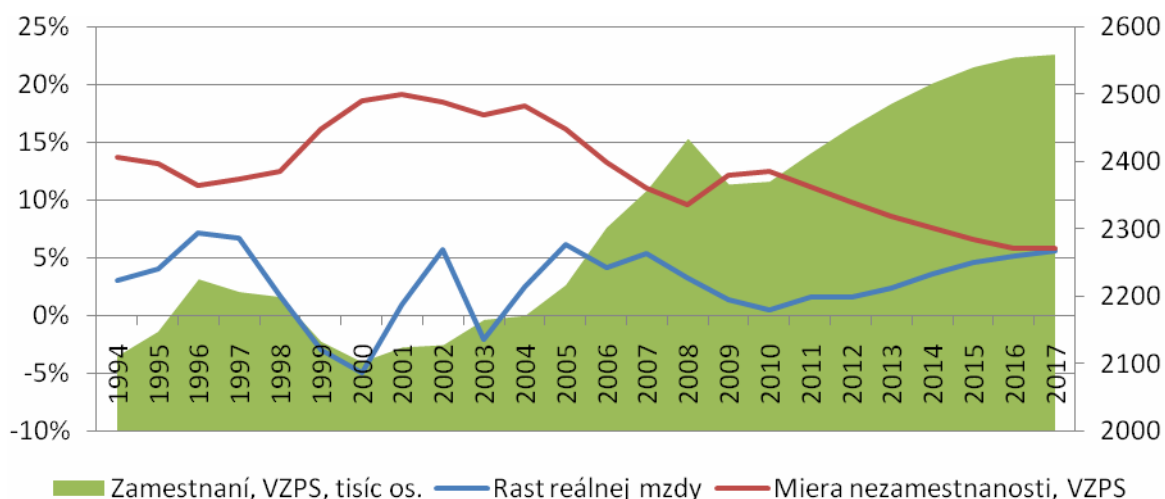
Zdroj: ŠÚSR, VDC a prognózy EÚ SAV

Makroekonomická prognóza

Celkový makroekonomický vývoj bude výrazne závislý od vývoja na trhu práce, kapitálovom trhu a vývoji zahraničného obchodu. Vývoj na trhu práce bol v roku 2009 silne poznamenaný znižovaním dopytu po práci z dôvodu poklesu zahraničného dopytu (najmä po produkcii priemyselných výrobkov exportovaných do zahraničia), obmedzeniu priamych zahraničných investícií a pozastaveniu niektorých už prebiehajúcich developerských projektov z dôvodu ťažšej dostupnosti kapitálu. Následkom bol rast nezamestnanosti a znížená kúpyschopnosť obyvateľstva, ktorá mala vplyv na postupné znižovanie výkonov jednotlivých druhov služieb a ďalší pokles zamestnanosti. Koncom roku 2009 možno pozorovať obrátovú tendenciu a predpoklad dosiahnutia stropu pri vývoji miery nezamestnanosti. Podľa prognózy dosiahne zamestnanosť úroveň roku 2008 zhruba ku koncu roku 2012 (Graf 5).

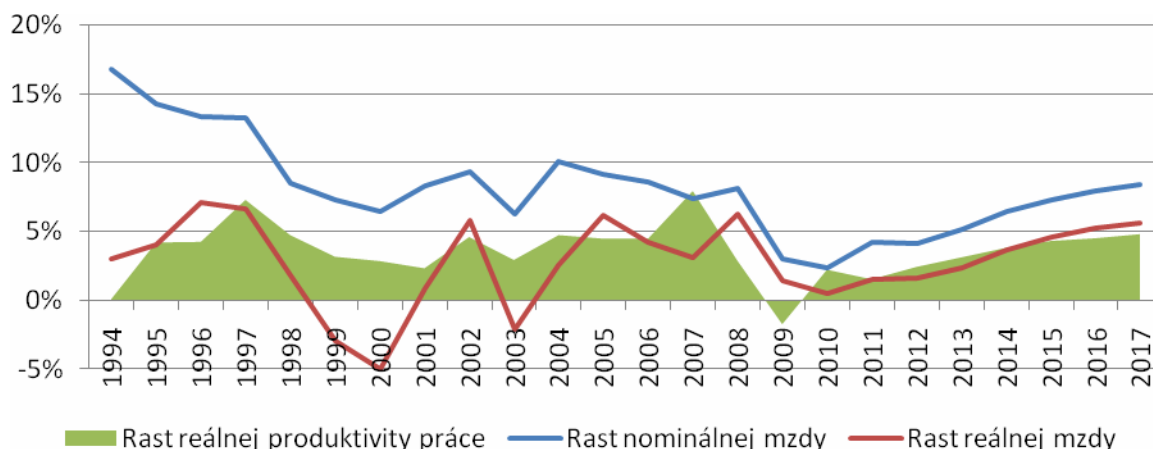
Tento predpokladaný vývoj bude „konfrontovaný“ s predpokladaným vývojom ekonomicky aktívneho obyvateľstva, ktorý bude pokračovať v súlade s demografickým trendom. Hlavnými faktormi ovplyvňujúcimi počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva bude mierne rastúca miera participácie zo 68,6 % v roku 2008 na 70 % v roku 2013 a strednodobý pokles počtu obyvateľstva v produktívnom veku. Výraznejšie sa tento trend začne prejavovať po roku 2011 (do roku 2020 je predpokladaný pokles počtu obyvateľov v produktívnom veku zhruba o 200 tisíc ľudí na 3,72 milióna). Vychádzajúc z týchto predpokladov bude v najbližších rokoch počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva mierne rásť s predpokladaným začiatkom mierneho klesajúceho trendu v strednodobom výhľade (rok 2013).

Graf 6 - Vývoj základných ukazovateľov trhu práce

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autora

Na základe predloženej prognózy by tak priemerná zamestnanosť podľa Výberového zisťovania pracovných síl mala v roku 2010 po poklese o viac ako 65 tisíc zamestnancov v roku 2009 vzrásť opäť mierne vzrásť. Pri predpokladoch o stabilnej miere rastu ekonomicky aktívneho obyvateľstva ako aj pri predpoklade návratu občanov SR pracujúcich v zahraničí by sa miera nezamestnanosti mala v roku 2010 zvýšiť na 12,5% (graf 5). Na druhú stranu treba podotknúť, že najvyšší počet nezamestnaných bol dosiahnutý v 4 kvartáli 2009 (374,6 tisíc osôb, miera nezamestnanosti 13,9 %), čo výrazne znižuje predpoklady o rýchlejšom poklese nezamestnanosti v najbližších rokoch. Aj vplyvom mierne rastúceho podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva bude návrat k nízkej miere nezamestnanosti možný – graf 6.

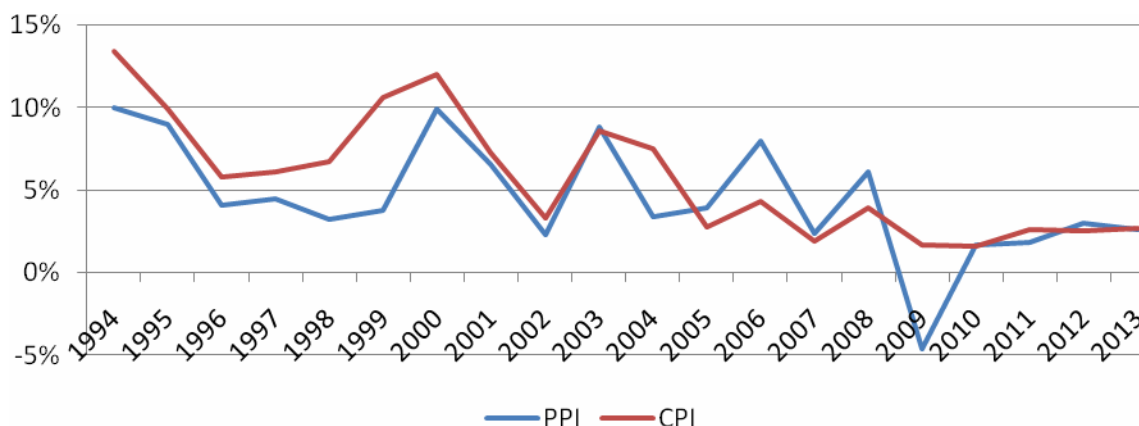
Graf 7 - Vývoj vzťahu mzdy a produktivity práce, VZPS

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Vzhľadom na pokles zamestnanosti a zároveň celkovej produkcie nie je možné očakávať výrazné rasty produktivity práce meranej ako podiel HDP na jedného zamestnaného. Na roky 2010-11 predpokladáme po krátkodobom poklese len mierny rast produktivity práce (Graf 7). Významnú úlohu tu zohrajú opatrenia hospodárskej politiky na zamedzenie znižovania zamestnanosti. Predpokladáme, že sa zamestnávateľia čiastočne budú snažiť udržať zamestnanosť aj za cenu zníženia produktivity práce. Aj začiatkom roka 2010 môžeme stále pozorovať skrátenie pracovného času v niektorých podnikoch.

Vzhľadom na túto skutočnosť sa bude vyvíjať aj priemerná mesačná mzda. V roku 2009 sa predpokladal len mierny rast nominálnej mzdy, pričom výrazné zníženie predpokladáme najmä v netarifnej zložke miezd. Na rast priemernej mzdy na druhej strane môže pôsobiť prepúšťanie pracovníkov v robotníckych profesiách s nízkymi príjmami. Pri historicky najnižšom raste cien bol zaznamenaný len mierny rast reálnych miezd na úrovni 1,4%. V roku 2010 očakávame podobne nízky rast reálnej mzdy na úrovni okolo 1%. Vzhľadom na predpoklad o odznení globálnej krízy v roku 2010 je možné predpovedať, že po roku 2010 by malo nastať postupné oživenie rastov nominálnej mzdy. Z grafu 7 je možné vidieť krátkodobo vyšší rast reálnej mzdy ako reálnej produktivity práce, čo je priamym dôsledkom prudkého poklesu HDP.

Vývoj na trhu práce sa jednoznačne odrazí na konečnej spotrebe domácností. Tá vplyvom poklesu dopytu po práci (rastom nezamestnanosti) a spomalením rastu nominálnych miezd v roku 2009 poklesla o 0,7 % s očakávaným mierne rastúcim trendom v roku 2010 (1,0%). Po tomto období by malo nastať výraznejšie oživenie konečnej spotreby obyvateľstva reálnymi rastami presahujúcimi cez 4 % ročne.

Graf 8 - Vývoj indexu spotrebiteľských cien a indexu cien priemyselných výrobcov

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Tvorba investícií bude vzhľadom na globálnu finančnú krízu najviac „postihnutou“ zložkou vnútorného dopytu. Aj napriek relatívne dobrému stavu domáceho finančného sektora je možné očakávať pokles objemu nových úverov a sprísnenie ich čerpania. Popri nedostatku zdrojov bude pôsobiť aj pokles dopytu po investíciách najmä vo forme rozširovaní výroby, bytovej výstavby ako aj modernizácie výrobných zariadení. Investície do výstavby diaľnic, či iné kapitálové výdavky verejného rozpočtu budú iba sčasti kompenzovať vysoké rasty z predchádzajúcich období. Kríza v roku 2009 mala za následok pokles tvorby hrubého fixného kapitálu v roku 2009 o 10,5%. Prepád investícií by sa mal zastaviť v roku 2010, kedy očakávame iba mierny rast tejto zložky HDP na úrovni okolo 3,5%. Po tomto období očakávame postupné oživenie investičnej činnosti. Rovnaký trend je možné očakávať aj pri tvorbe zásob, kde sa dá očakávať postupné vypredávanie skladov a dokončovanie rozostavaných investícií, pričom začatie nových je otáznave a vysoko závislé od budúceho vývoja globálneho ekonomického prostredia. Zvrátiť tento trend by mohlo hlavne využitie prostriedkov z NSRR, kde by investície do infraštruktúry pomohli hlavne sektoru stavebníctva.

Napriek spomaľovaniu vývoja hlavných zložiek použitia HDP je možné sledovať prudký nárast spotreby štátnej správy. Tá bude rásť z dvoch základných príčin. Na jednej strane sú to objektívne bežné výdavky spojené s tromi voľbami v roku 2009, na druhej s výdavkami na protikrizové a sociálne opatrenia. Rok 2010 bude rokom parlamentných volieb a paradoxne aj s rekordným deficitom verejných financií. Expanzívna fiškálna politika bude jedným z hlavných ťahúnov ekonomiky v roku 2010. V následných rokoch bude nevyhnutné dodržiavať lepšiu fiškálnu disciplínu s cieľom stlačiť deficit verejných financií pod 3 %.

Najvýznamnejší dopad globálnej hospodárskej krízy zaznamenal z dôvodu štruktúry slovenskej ekonomiky zahraničný obchod. Extrémny pokles exportu v roku 2009 o 16,5 % prekonal iba pokles importu o 17,6 %, čo v období krízy viedlo k zmierneniu prepadu HDP, keď bilancia zahraničného obchodu dosiahla prebytok 1,8 mld. Eur. Dvojciferný rast objemu zahraničného obchodu je možné očakávať už v roku 2010 vplyvom mierneho oživenia

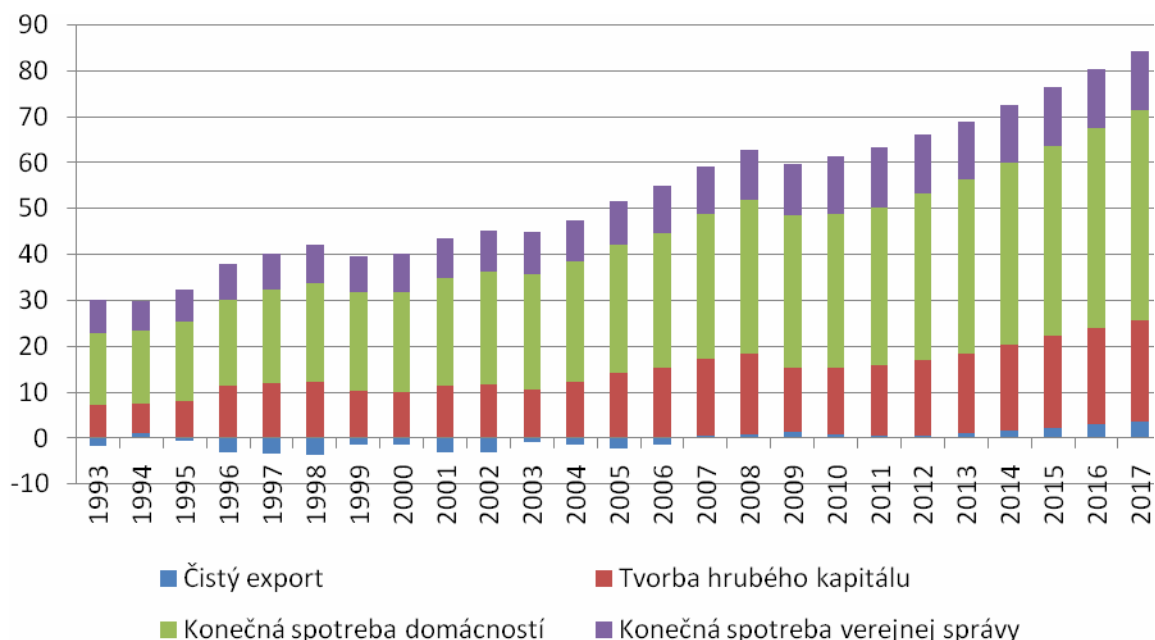

zahraničného dopytu. Významný vplyv na zmenu exportnej výkonnosti by mala reštrukturalizácia priemyslu smerom k „zeleným technológiám“ kde je možné očakávať najvýznamnejší rozvoj, prípadne orientovanie sa na „striebornú ekonomiku“⁶. V roku 2009 využili niektoré podniky, hlavne automobilky výpadok vo výrobe na úpravu svojich výrobných možností (príprava na spustenie výroby nového radu automobilov), čo môže mať pozitívny vplyv na opätovný rast exportu.

Vplyvom výrazne komplikovaného vývoja globálnej ekonomiky nastal v roku 2009 reálny pokles HDP na úrovni 4,7 %. Najvýraznejšie sa to prejavilo na zahraničnom obchode. Tu sa prejavil efekt nízkej diverzifikácie priemyselnej výroby a závislosť na vývoji v úzko profilovaných trhoch a silným prepojením na materské podniky. V roku 2010 predpokladáme mierne oživenie ekonomík hlavne v druhej polovici roka, i keď s pretrváváním niektorých globálnych ekonomických problémov. Ekonomika SR zareaguje na tento stav miernym rastom na úrovni okolo 2,5 %. Obdobie po roku 2010 bude poznačené postupným znovuoživením ekonomických procesov. Zároveň však očakávame, že svetová ekonomika sa bude z recesie spamätávať postupne a celý proces bude trvať niekoľko rokov. Vplyvom vysokej nezamestnanosti a len postupného zlepšovania situácie na trhu práce môžeme prognózu na ďalšie obdobia charakterizovať ako opatrnú so strednodobým výhľadom rastu HDP v intervale 3 – 5 % ročne (graf 9).

Graf 9 - Hrubý domáci produkt a zložky jeho použitia, mld. EUR, s.c.

2005

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

⁶ Orientovanie sa na spotrebu a úpravu tovarov a služieb pre staršie obyvateľstvo. Z hľadiska rastu dopytu tohto sektoru ide o jeden z najperspektívnejších trhov v Európe, keďže fenomén starnutia sa výrazne prejavuje takmer vo všetkých krajinách únie.

Riziká prognózy

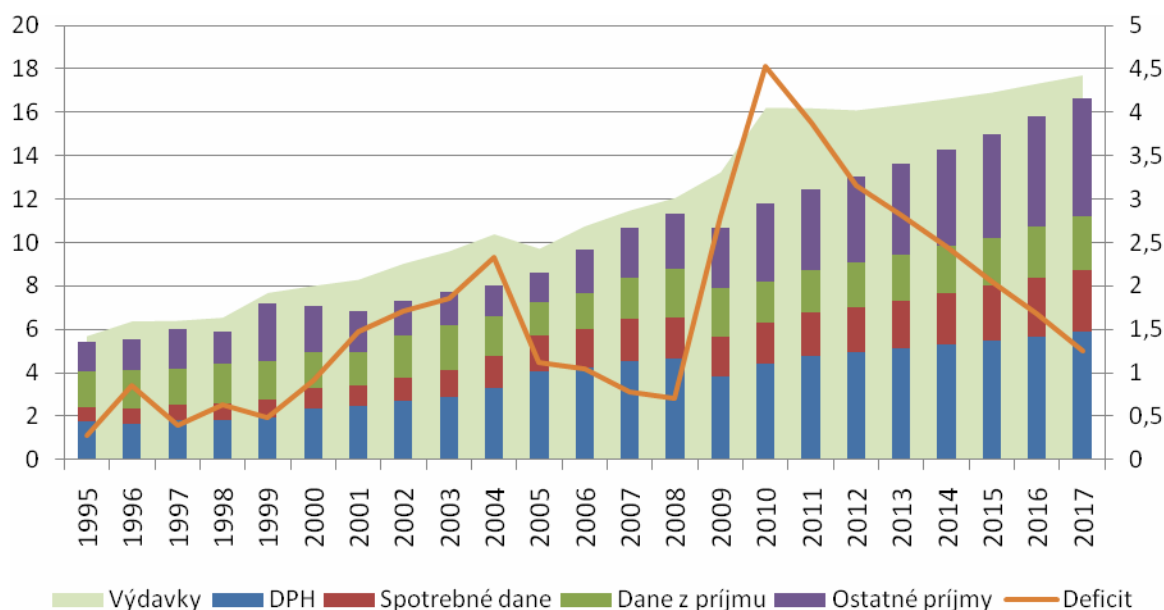
Ako už bolo v texte niekoľkokrát spomenuté, budúci vývoj ekonomiky SR je do značnej miery neistý a preto je potrebné ukázať možné pozitívne a negatívne okolnosti, ktoré by mohli zvrátiť nami očakávaný vývoj. Tieto dopady významne odrážajú uplatňovanú hospodársku politiku domácej vlády, ako aj predstaviteľov hlavných obchodných partnerov Slovenska.

Najvýznamnejším prvkom podmieňujúcim budúci vývoj Slovenska je rýchlosť, s akou sa budú svetové trhy dostávať z recesie. Vzhľadom na štruktúru našej ekonomiky je pochopiteľné, že čím skôr sa obnoví zahraničný dopyt a svetový hospodársky rast, tým skôr na ňu naša výroba bude schopná zareagovať. V prípade dlhotrvajúcich problémov, ktoré spôsobia postupný odchod priemyselných podnikov, bude potrebné čeliť významnejším problémom aj vzhľadom na fyzický odliv výrobných kapacít a investícií.

Ďalším významným prvkom bude vývoj kurzu okolitých krajín. Za posledný rok sme mohli vidieť výrazné kolísanie kurzov okolitých mien a eura. Častým bol jav, kedy časť spotreby domácností bola uspokojovaná nákupmi zahraničí. V poslednom období sa však vplyvom silnejúcich okolitých mien tento jav obracia. Omnoho vážnejší je vplyv kurzových rozdielov v regióne na konkurencieschopnosť ekonomík. Naša pracovná sila sa môže stať drahšou a preto môže nastať postupný odliv ľahko mobilných výrobných kapacít do krajín s nižšou cenou práce. Na druhú stranu adaptovanie eura napomohlo počas prebiehajúcej krízy čiastočne eliminovať negatívny vplyv prudkých výkyvov. Toto môže pôsobiť pozitívne z pohľadu investovania krajín, ktoré využívajú jednotnú menu.

Do budúceho obdobia je výrazne otáznym faktorom uplatňovanie a charakter fiškálnej politiky. Súčasnosť je charakteristická expanzívnou politikou, ktorá sa snaží kompenzovať efekty negatívneho vývoja spôsobené krízou. Zároveň je momentálnu protikrízovú fiškálnu politiku Slovenskej vlády možné charakterizovať ako nesystémové prerozdeľovanie verejných financií. Rizikovým je možné nenaplnenie očakávaní ohľadne rozpočtových príjmov a reakcie vlády na očakávaný vysoký schodok verejných financií vplyvom navyšovania výdavkov ŠR. Je otázne, či vláda bude pokračovať v takýchto výdavkoch na úkor deficitu, ktorý bude financovať zvyšovaním štátneho dlhu (graf 10). Dosiahnutie schodku verejných financií pod 3 % je naplánované na rok 2013, teda k horizontu prognózy. Pozitívne je, že vplyvom rastu deficitov ostatných krajín EMÚ nepristúpi EÚ k sankciám za nedodržanie Maastrichtských kritérií.

Graf 10 - Vývoj príjmov, výdavkov (ľavá os) a deficitu štátneho rozpočtu (pravá os), mld. Eur, b.c.

Prameň: Ministerstvo financií SR a modelové prepočty autorov

Naštartovanie tokov z podporných fondov EÚ je jav, ktorého vývoj je spojený s výraznou neurčitou. Pri príprave podmienok pre čerpanie prostriedkov NSRR sa do ekonomického systému dostáva výrazný prorastový impulz, ktorý podľa našich analýz je schopný produkovať dodatočné 2 % HDP (*Kvetan, Mlýnek, Radvanský (2006)*). Odkladanie čerpania fondov má za následok zníženie potenciálnych kladných efektov na ekonomiku SR.

Záver

V práci bola predložená opatrná prognóza budúceho vývoja ekonomiky SR. V súčasnom období prechádza Slovensko pokrízovým obdobím, ktoré do značnej miery závisí od vývoja externých faktorov. Kľúčovým je hlavne miera obnovenia budúceho rastu zahraničného dopytu a oživenie investícií. V nemalej miere bude modifikovaná aj domácou hospodárskou politikou a súkromnými ekonomickými aktivitami. Po prepade ekonomiky Slovenska v roku 2009 o takmer 5 % očakávame stabilizáciu a mierny rast ekonomiky v roku 2010. Po tomto období sa prognózujeme krátke obdobie stagnácie s následnou obnovou rastu HDP až do kladných reálnych rastov dosahujúcich 5 % v horizonte prognózy.

Spomenuté riziká prognózy ukázali možné odchýlky prognózovaných ukazovateľov oboma smermi. Dynamika vonkajšieho ekonomického prostredia je najvýznamnejší faktor, ktorý je však prakticky neovplyvniteľný domácou hospodárskou politikou. Opatrenia slovenskej hospodárskej politiky síce majú určitý pozitívny potenciál, ale otázkou ostáva ich reálny efekt vzhľadom na opätovné naštartovanie trvalo udržateľného rastu. Z hľadiska dlhodobých zámerov hospodárskej politiky by bolo vhodnejšie priklonenie sa k systémovým riešeniam a nástrojom upravujúcim trh práce a zlepšenia podnikateľského prostredia. Zároveň

je otáznym schopnosť čerpať podporné prostriedky EÚ (NSRR) v dostatočnej miere, transparentne a efektívne.

Použitá literatúra:

- [1] BLEHA, B. – VAŇO, B.: Očakávaný demografický vývoj – príčiny, dôsledky, opatrenia. Forum Statisticum Slovaca 1/2008, s. 24-30
- [2] HALUŠKA, J. – OLEXA, M.: Analýzy vývoja slovenskej ekonomiky a prognóza jej vývoja do roku 2017. Forum Statisticum Slovaca 1/2007, s. 139-148.
- [3] CHAJDIK, J.: Východiská pri špecifikácii migrácii. Forum Statisticum Slovaca 3/2007, s. 119-123
- [4] KVETAN, V. – MLÝNEK, M. – RADVANSKÝ, M. – PÁLENÍK, V. : Hlavné trendy vo vývoji ekonomiky SR. Forum Statisticum Slovaca 1/2007, s. 91-99
- [5] PÁLENÍK, V. – MLÝNEK, M.: Miera zamestnanosti ako štruktúrny ukazovateľ lisabonskej stratégie. Forum Statisticum Slovaca 1/2007, s. 100-114
- [6] KVERAN V. – MLÝNEK M. – RADVANSKÝ M.: Model HERMIN, Ekonomický časopis roč 54 10/2006, s. 994 - 1008
- [7] RADVANSKÝ M., PÁLENÍK V.: Modelovanie vplyvu NSRR 2007 až 2013 na ekonomiku SR - možné alternatívy, National and regional economics VII, Košice, 2008 ISBN 978-80-553-0084-9, s. 727-734
- [8] KVETAN, V.– RADVANSKÝ, M. – PÁLENÍK, V. : Prognóza vývoja ekonomiky SR na roku 2009 – 2015, In. Chajdik J., - Luha J.: Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, SŠDS, Bratislava, 2009, ISBN 978 – 80 – 88946-48-9
- [9] VAŇO B., BLEHA B.: Prognóza vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2025, Bratislava, Infostat, 2008

Príloha č. 1: Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2009 – 2013

		Skutočnosť				Prognóza							
		mld. EUR		mld. EUR	rast	rasty							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Priemer 2010-15	
Prognóza zložiek HDP, s.c. 2000		53,5	59,1	62,8	59,9	-4,6%	2,5%	3,3%	4,1%	4,6%	5,0%	5,3%	4,13%
Hrubý domáci produkt		29,4	31,5	33,4	33,2	-0,7%	1,0%	3,1%	5,1%	4,8%	4,5%	4,7%	3,87%
Konečná spotreba domácností		14,3	15,6	15,9	14,2	-10,5%	3,5%	5,1%	5,7%	5,8%	6,3%	6,7%	5,52%
Tvorba hrubého fixného kapitálu		9,9	9,9	10,4	10,7	2,8%	12,0%	4,6%	-2,5%	-2,0%	-0,3%	0,3%	2,02%
Konečná spotreba verejnej správy		41,5	45,3	46,7	38,5	-17,6%	10,1%	7,8%	8,0%	9,3%	9,7%	9,9%	9,13%
Import tovarov a služieb		40,9	46,8	48,3	40,3	-16,5%	9,1%	7,1%	8,1%	9,5%	10,3%	10,6%	9,12%
		mld Eur.											
Čistý export		-1,5	6,2	7,0	1,3		0,8	0,4	0,6	1	1,6	2,3	1,12
Trh práce VZPS		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Priemer 2010-15	
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo,, tisíc osôb		2 654,80	2 649,20	2 691,30	2690	2 708,30	2 713,30	2 718,70	2 721,30	2 723,00	2 719,90	2717,42	
Zamestnaní, , tisíc osôb		2 301,40	2 357,30	2 433,80	2365,8	2 370,00	2 411,70	2 451,10	2 486,30	2 516,30	2 540,10	2462,58	
Nezamestnaní, tisíc osôb		353,4	291,9	257,5	324,2	338,3	301,6	267,7	235	206,7	179,8	254,85	
Nezamestnanosť, %		13,3	11	9,6	12,1	12,5	11,1	9,8	8,6	7,6	6,6	9,37	
Mzdy		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Priemer 2010-15	
Priemerná mesačná nominálna mzda, Eur		622,8	668,7	723	744,5	762,1	793,8	826,4	868,6	923,9	991,4	861,03	
Rast reálnej mzdy, %		4,20%	5,40%	4,00%	1,40%	0,45%	1,54%	1,55%	2,34%	3,64%	4,58%	2,35%	
Rast reálnej produktivity práce, %		4,50%	8,10%	3,50%	-2,20%	2,20%	1,50%	2,40%	3,10%	3,80%	4,30%	2,88%	
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Priemer 2010-15	
Index spotrebiteľských cien, inflácia, % (HICP)		4,30%	1,90%	3,90%	0,90%	1,70%	2,40%	2,50%	2,70%	2,60%	2,60%	2,42%	
Daňové príjmy, mld. Eur		7,7	8,4	8,8	8	8,4	8,9	9,3	9,7	10,1	10,6	9,5	
Výdavky ŠR, mld. Eur		10,7	11,5	12,1	13,3	16,2	16,2	16,1	16,4	16,6	16,9	16,4	
Deficit ŠR, % HDP		1,8	1,3	1	4,3	6,80%	5,50%	4,20%	3,50%	2,9%	2,2%	4,18%	
Deficit ŠR, mld. Eur		1,1	0,8	0,7	2,8	4,5	3,9	3,2	2,8	2,4	2	3,13	

Súkromne investície v EÚ a na Slovensku¹ Private Investment in European Union and in Slovakia

Viliam Páleník²

Abstract: Dôležitým ukazovateľom rastového potenciálu národnej ekonomiky je rozsah súkromných investícií meraných cez podiel tvorby hrubého fixného kapitálu zo súkromných zdrojov na hrubom domácom produkte. V Európskej únii sa tento pomer spravidla pohybuje v rozpätí 15 až 25%. Na Slovensku je tento pomer za ostatných skoro 15 rokov vyšší o 5 až 15 p.b. Takéto vysoké investície v aktuálnom čase zvyšujú domáci produkt ale cez multiplikačné efekty v strednom a dlhodobom časovom horizonte majú potenciál zvyšovať HDP. Relatívne pomalá reálna konvergenia Slovenska vnáša pochybnosti do platnosti tejto premisy v našich podmienkach. Jednoduchou regresnou analýzou sa nepodarilo jednoznačne potvrdiť alebo vyvrátiť túto

Key words: Lisbon strategy, Europa 2020, gross fixed capital formation, gross domestic product, business investments, comparative analysis, regression analysis.

Kľúčové slová: Lisabonská stratégia, Európa 2020, tvorba hrubého fixného kapitálu, Hrubý domáci produkt, súkromné investície, verejné investície, regresná analýza.

1. Úvod

Lisabonská stratégia EÚ bola vytýčená na obdobie 2000 až 2010 a v polovici tejto periódy, teda v roku 2005 bola obnovená. Dôležitým dokumentom obnovenej lisabonskej stratégie bola správa skupiny na vysokej úrovni pod vedením Wim Koka [1]. S lisabonským procesom je spojených viac ako sto ukazovateľov, podľa ktorých mala byť každá krajina v tom či onom ukazovateli hodnotená ako najlepšia. Jedno z kľúčových odporúčaní správy Wim Koka bolo: „Európska komisia by mala na jarné zasadanie Európskej rady dodať čo najvernejšie „ligovú tabuľku“ pokroku členských štátov v dosahovaní štrnástich kľúčových ukazovateľov a cieľov. Krajiny, ktoré si dobre počínali, by mali byť ocenené; tie, ktoré sa neusilovali, treba zahanbiť“. V takejto jednoznačnej podobe toto doporučenie nebolo prijaté a zavedené do praxe, avšak napriek tomu alebo práve preto stojí za pozornosť.

Lisabonská stratégia vytýčila ciele do roku 2010 a v súčasnom období je preto na svojom konci. Diskusia o nej je zatienená návrhom Európskej komisie na novú stratégiu Európa 2020 [4]. Predstavuje určité pokračovanie Lisabonskej stratégie v novej, aktualizovanej podobe. Diskusia o nej ešte nie je ukončená, avšak už v tejto podobe vidieť, že jej hlavné kvantifikované ciele sú v oblasti miery zamestnanosti, investíciách do výskumu a vývoja, zníženia emisií skleníkových plynov, zníženia predčasného ukončenia školskej dochádzky a zvýšenia vysokoškolského vzdelávania ako i zníženie chudoby. Pri diskusii o programe Európa 2020 je preto dôležité analyzovanie vývoja štruktúrnych ukazovateľov Lisabonskej stratégie, vrátane objemu a efektívnosti súkromných investícií.

¹ Vypracovanie tohto príspevku bolo podporené projektom VEGA 2/0082/09 Možnosti modelovania štrukturálnych zmien ekonomiky SR so zreteľom na integráciu do EMU

² Za spoluprácu a pomoc pri zhromaždení dát a výpočtov autor ďakujem bc. Adamovi Šišulákovi

2. Štruktúrne ukazovatele Lisabonskej stratégie

Zoznam, definovanie a stav štruktúrnych ukazovateľov Lisabonskej stratégie je uvedený v samotnej správe Wim Koka [1] ale diskutované a vyhodnocované v mnohých ďalších prácach (v našich podmienkach napr [2], [3]). Postavenie Slovenska

V tabuľke 1. je zoznam štruktúrnych ukazovateľov Lisabonskej stratégie. Zoradené sú z pohľadu Slovenska, pričom tabuľka začína ukazovateľmi, v ktorých malo Slovensko najlepšiu pozíciu a končí ukazovateľmi, v ktorých Slovensko najviac zaostáva.

Pri ukazovateli podiel súkromných investícií na hrubom domácom produkte sa vychádza z premisy, že súkromné investície sú efektívne alokované a svojimi multiplikačnými efektmi zvyšujú dynamiku hospodárskeho rastu danej ekonomiky. Táto premisa si v podmienkach SR zaslúži pokus o verifikáciu, lebo sme v ňom v rámci U27 na poprednom mieste.

Tabuľka 1. Štruktúrne ukazovatele ukazovatele Lisabonskej stratégie a postavenie Slovenska v nich

Slovensko

	Structural Indicator	Štruktúrny ukazovateľ
1.	Educational attainment (20-24) (%)	Dosiahnutý (stredoškolský) stupeň vzdelanosti mladých ľudí vo veku 20-24 rokov
2.	Business investment (% GDP)	Investície (v súkromnom sektore) ako percentuálny podiel na HDP
3.	Volume of transport	Množstvo nákladnej prepravy pomerne ku HDP
4.	Greenhouse gas emissions (index base year = 100)	Emisie skleníkových plynov
5.	Employment rate females (%)	Miera zamestnanosti žien (v %)
6.	GDP per capita (PPS, EU-15 = 100)	HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily
7.	Labour productivity per person employed (PPS, EU-15 = 100)	Produktivita práce na zamestnaného v parite kúpnej sily
8.	Employment rate (%)	Miera zamestnanosti (v %)
9.	Employment rate of older workers (%)	Miera zamestnanosti starších pracovníkov (v %)
10.	Dispersion of regional employment rates	Regionálny rozptyl miery nezamestnanosti
11.	Energy intensity of the economy	Celková vnútroštátna spotreba energie ako podiel na HDP
12.	Research and development expenditure (% GDP)	Výdaje na výskum a rozvoj ako percentuálny podiel na HDP
13.	Comparative price levels (EU-15 = 100)	Porovnanie cenovej úrovne s úrovňou v EU-15
14.	Long-term unemployment rate (%)	Dlhodobá miera nezamestnanosti
15.	At-risk-of-poverty rate (%)	Miera risku chudoby

3. Komparatívna analýzy súkromných investícií na Slovensku

Súkromné investície sú súčasťou tvorby hrubého fixného kapitálu a ako súčasť štruktúry užitia HDP sú s ním spravidla korelované. Zároveň s určitým časovým oneskorením potrebným na ukončenie a nábeh produkcie cez multiplikačné efekty stredno a dlhodobo zvyšujú hospodársky rast.

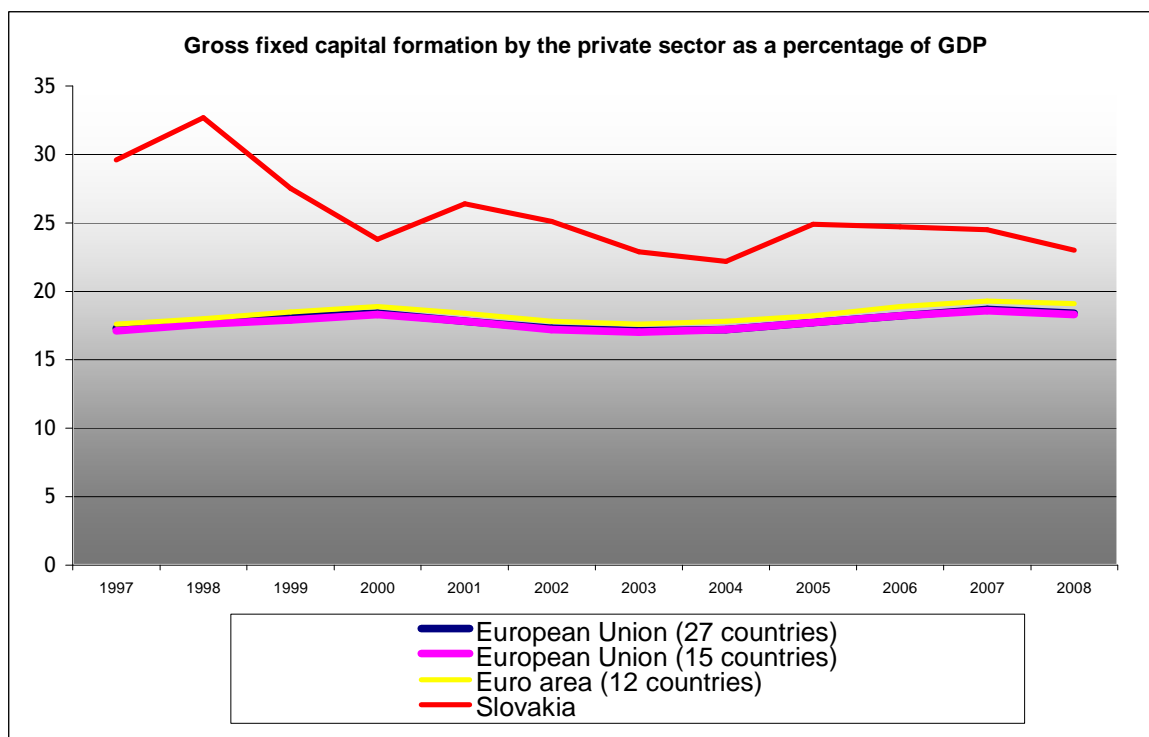
V tabuľke 2. sú uvedené podiely súkromných investícií na hrubom domácom produkte v rokoch 1997 až 2008 podľa krajín. Vidieť z nej, že v rôznych zoskupeniach krajín Európskej únie sa tento pomer pohybuje medzi 15 až 20%. Týka sa to tak tzv. starých členských krajín EU15, krajín eurozóny EU12 ako aj celej Európskej únie EU 27. V tomto intervale sa pohybujú aj krajiny ako Fínsko a Poľsko. O niečo vyšší podiel súkromných investícií na HDP je v Česku. (19 až 26%). Výrazne vyššie súkromné investície boli na Slovensku s minimom na konci druhej vlády Mikuláša Dzurindu v roku 2004 a to 22,2 a maximom na konci tretej vlády Vladimíra Mečiara v roku 1998 (32,7 %)

Tabuľka 2. Podiel tvorby hrubého fixného kapitálu súkromného sektoru na hrubom domácom produkte v %.

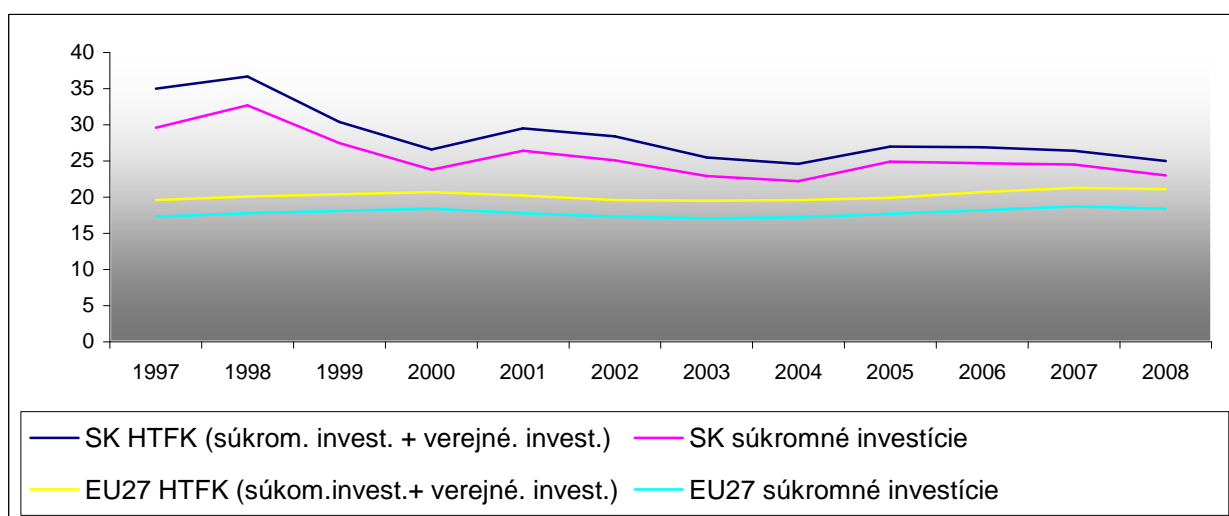
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
European Union (27 countries)	17,3	17,8	18,1	18,4	17,8	17,3	17,1	17,2	17,7	18,2	18,7	18,4
European Union (15 countries)	17,1	17,6	17,9	18,3	17,8	17,2	17,0	17,2	17,7	18,2	18,6	18,3
Euro area (12 countries)	17,6	18,0	18,5	18,9	18,4	17,8	17,6	17,8	18,2	18,9	19,3	19,1
Slovakia	29,6	32,7	27,5	23,8	26,4	25,1	22,9	22,2	24,9	24,7	24,5	23,0
Czech Republic	25,7	24,0	23,8	24,4	24,5	23,6	22,1	21,0	20,0	19,7	20,5	19,0
Finland	15,6	16,7	16,8	17,5	17,6	16,0	16,1	16,4	17,4	17,6	18,8	19,0
Poland	18,5	20,2	20,9	21,4	17,3	15,3	14,9	14,7	14,8	15,7	17,4	17,5

zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsier140>

Slovenská republika v porovnaní s ostatnými regiónmi EÚ vynakladá percentuálne výrazne väčšie finančné prostriedky na tvorbu hrubého fixného kapitálu. Grafické znázornenie (obrázok 1) jasne ilustruje rapídny rozdiel medzi Slovenskom a priemernými investíciami európskej 27. Pričom je nutné spomenúť aj fakt, že vývoj krajín európskej 15, či dokonca EU 12 je len veľmi málo odlišný od vývoja európskej 27.

Obrázok 1. Vývoja podielu hrubej tvorby fixného kapitálu tvoreného zo súkromných zdrojov na hrubom domácom produkte.

Obrázok 2. Vrstevnicový graf vývoja zložiek hrubej tvorby fixného kapitálu v rámci EU 27 a Slovenska. (agregácia dvoch plošných grafov za účelom porovnania hladiny investícií)

Na obrázku 2 vidíme plošný graf vývoja hrubej tvorby fixného kapitálu za EU 27 a Slovensko v rozčlenení HTFK na podiel investícií zo súkromných zdrojov a zo zdrojov verejných. Vo vyobrazení na obrázku 2 (zelenou), vidíme vývoj hladiny súkromných investícií európskej 27. Nad touto úrovňou je možno sledovať navýšenie hrubej tvorby fixného kapitálu o hodnotu verejných zdrojov. Výrazný skok medzi úrovňou HTFK EU27

a úrovňou údajov HTFK za SR predstavuje percentuálnu hodnotu prevýšenia investičného niveau celej Európskej únie v percentuálnom vyjadrení k HDP.

4. Regresná analýza súkromných investícií na Slovensku

Pred uskutočnením regresnej analýzy súkromných investícií je nutné zvážiť už spomenutý vzťah súkromných investícií na hrubú tvorbu fixného kapitálu a následne na celú výšku hrubého domáceho produktu. V zaujme ďalšieho rozvedenia problematiky za pomoci regresie bude upustené od váhy silnej vzájomnej korelácie časových radov.

Uskutočnená regresia na obmedzenej dátovej základni s radmi prejavujúcimi koreláciu dozaista nie je štatisticky po všetkých formálnych stránkach správna, avšak nie je cieľom poskytnúť striktný dôkaz, ale len poukázať na isté aspekty súkromných investícií, o ktorých tento dokument do značnej miery poníma. Za relevantné podloženie prípadne vyslovených predpokladov a záverov by bola vhodná obsiahlejšia a vyčerpávajúcejšia regresia, ale potreby

Najskôr podrobíme analýze údaje za európsky región (EU 27) v snahe poukázať na prípadne prejavy časových oneskorení v rámci vysvetľujúcich premenných. Uvažujeme časový horizont od roku 1997 až do 2008.

Časové rady

---

geu27 – hrubý domáci produkt EU27 v miliónoch EUR za obdobie 1997 – 2008

ggeu27 – hrubá tvorba fixného kapitálu z verejných zdrojov EU27 v miliónoch EUR za obdobie 1997 – 2008

beu27 – hrubá tvorba fixného kapitálu zo súkromných zdrojov EU27 v miliónoch EUR za obdobie 1997 – 2008

Najlepší opis hodnôt HDP za celý európsky región poskytuje nasledovný tvar:

$$\mathbf{GEU27} = 2397626.70484 + 24.3036 \cdot \mathbf{GGEU27}(-4) + 1.688 \cdot \mathbf{BEU27} \quad (1)$$

Z tvaru rovnice vidieť, že v prípade investícií financovaných z verejných zdrojov sa ako najvhodnejšie prejavuje na vysvetlení HDP oneskorenie až o štyri obdobia, pričom verejné investície majú prejav už v danom období. Štatistická významnosť parametrov je dosiahnutá už pri oneskorení verejných investícií len o dve obdobia, ale pri verifikácii modelu prostredníctvom statickej prognózy bola dosiahnutá najmenšia absolútna percentuálna odchýlka v uvažovanom modeli (1).

V prípade regresnej analýzy s uvažovaním HTFK v agregovanej forme sa na vysvetlení vývoja HDP podieľa bez oneskorenia. Vzhľadom k vzájomnému pomeru súkromných a verejných fixných investícií je logické, že v agregovanej forme súkromné investície svoj vplyv dominantne prenášajú na celú kategóriu hrubej tvorby fixného kapitálu a prejavujú sa na tvorbe HDP už v priebehu obdobia.

Pri testovaní normality prostredníctvom Jarque-Bera testu sa nám nepodarilo vylúčiť prítomnosť normálneho rozdelenia. Z toho dôvodu, môžeme vysloviť predpoklad o jeho prítomnosti aj napriek krátkemu časovému horizontu. Uskutočnený test stability dosiahol uspokojujúce výsledky len s uvažovaným tvarom regresie (1).

Následne bolo prístupné k regresnej analýze za Slovenskú republiku.

časové rady

---

gsk – hrubý domáci produkt za Slovensko v mil. EUR za obdobie 1997 – 2008

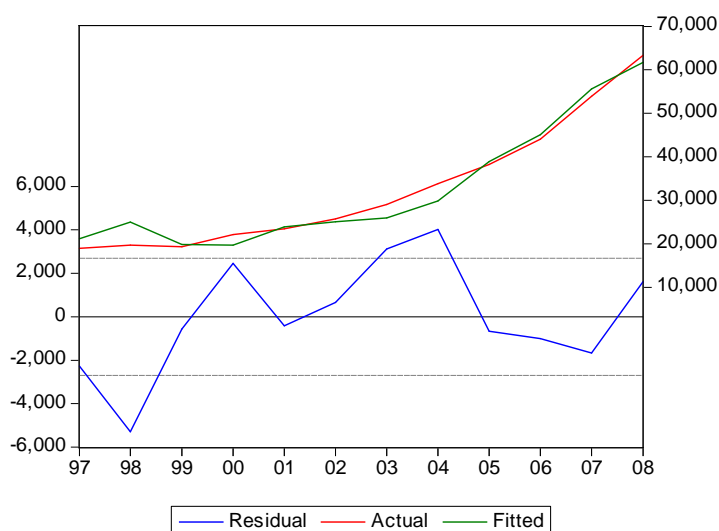
ggsk – hrubá tvorba fixného kapitálu tvorená z verejných zdrojov za Slovensko v mil. EUR za obdobie 1997 – 2008

bsk – hrubá tvorba fixného kapitálu tvorená zo súkromných zdrojov za Slovensko v mil. EUR za obdobie 1997 – 2008

$$\text{GSK} = -4134.89 + 4.5207 \cdot \text{BSK} \quad (2)$$

V prípade regresie hodnôt za Slovenskú republiku bol docielený horeuvedený tvar modelu (2). Pri uvažovanom tvare s hrubou tvorbou fixného kapitálu z verejných zdrojov dochádzalo k štatistickej nevýznamnosti parametru aj so zavedením oneskorení. Testy stability poskytli uspokojujúce výsledky a rovnako test normality nevyhlásil normálne rozdelenie rezíduí. Schopnosť vysvetliť vývoj HDP prostredníctvom súkromných investícií je demonštrovaná na obrázku 3.

Obrázok 3. Výstup regresnej analýzy za Slovenskú republiku.

5. Záver

Dôležitým ukazovateľom rastového potenciálu národnej ekonomiky je rozsah súkromných investícií meraných cez podiel tvorby hrubého fixného kapitálu zo súkromných zdrojov na hrubom domácom produkte. V Európskej únii sa tento pomer spravidla pohybuje v rozpätí 15 až 25%. Na Slovensku je tento pomer za ostatných skoro 15 rokov vyšší o 5 až 15 p.b. Takéto vysoké investície v aktuálnom čase zvyšujú domáci produkt ale cez multiplikačné efekty v strednom a dlhodobom časovom horizonte majú potenciál zvyšovať HDP. Relatívne pomalá reálna konvergenia Slovenska vnáša pochybnosti do platnosti tejto premisy v našich podmienkach. Jednoduchou regresnou analýzou sa nepodarilo jednoznačne potvrdiť alebo vyvrátiť túto hypotézu.

6. Literatúra

- [1]Wim Kok a kol: Prijat' výzvy, Lisabonská stratégia rastu a zamestnanosti. Európska komisia, november 2004, 52 s. http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_sk.pdf
- [2]Páleník, Viliam – Mlýnek, Martin: , Miera zamestnanosti ako štruktúrny ukazovateľ lisabonskej stratégie. Forum Statisticum Slovaca, 1/2007, S. 100 114. ISSN 1336-7420. <http://ssds.sk/casopis/archiv/2007/fss0107.pdf>
- [3]Stankovičová, Iveta: Viackriteriálne hodnotenie členských krajín EÚ na základe vybraných ukazovateľov Lisabonskej stratégie In:STAKAN 2007. Bučovice : M. Stříž, 2007. - ISBN 978-80-87106-07-5. - S. 162-177
- [4]Európska komisia: EURÓPA 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rast. OZNÁMENIE KOMISIE, KOM(2010) 2020 v konečnom znení, Brusel 3.3.2010, 36 s. [https://toad.eesc.europa.eu/2.0_QFweb/\(S\(bat01mefcm2arr45ci5l2k3e\)\)/viewdoc.aspx?doc=%5C%5Cesppub2%5Cesp_public%5Ccomm%5C2010%5Ccomm2020%5Csk%5Ccomm2020-2010_part1_ext_sk.doc](https://toad.eesc.europa.eu/2.0_QFweb/(S(bat01mefcm2arr45ci5l2k3e))/viewdoc.aspx?doc=%5C%5Cesppub2%5Cesp_public%5Ccomm%5C2010%5Ccomm2020%5Csk%5Ccomm2020-2010_part1_ext_sk.doc)

Adresa autora:

Viliam Páleník, h.doc. RNDr., PhD.

Ekonomický ústav SAV

Šancová 56

811 01 Bratislava

viliam.palenik@savba.sk

Príloha 1: Definícia štruktúrneho ukazovateľa Lisabonskej stratégie

Business investment: Investície: Štrukturálny ukazovateľ, skupina Economic Reform

- a. Ukazovateľ/Dáta: Ukazovateľom sa vykazujú investície (formovanie hrubého fixného kapitálu) súkromného sektora ako percentuálny podiel na HDP.
- b. Pravidlá štatistického spracovania: Národné účty sú spracované v súlade so európskym systémom účtov (ESA 95), prijatým vo forme regulácie Rady 25. júna 1996 N° 2223/96. Regulácie štatistickej dôveryhodnosti: regulácia Rady

(CE) N° 322/97 zo 17 februára 1997 (OJ No L 52/1) a regulácia Rady (EURATOM, EEC) N° 1588/90 z 11 júna 1990 (OJ No L 151/ 1)

- c. Metodológia: Formovanie hrubého fixného kapitálu je definované (GFCF, ESA 1995, 3.102) ako zisk domácich výrobcov znížené o odpisy fixného kapitálu v danom období a zvýšené o nárast hodnoty neprodukovaných aktív produkciou výrobcu resp. inštitucionálnej jednotky. Odpisy sú brané ako záporný zisk. Súkromný sektor sa skladá zo súkromných nefinančných a finančných korporácií, domácností a neziskových organizácií slúžiacich domácnostiam teda všetky sektory okrem vládneho sektoru (ESA 1995, 2.21 - 2.88). Pre výpočet podielu hrubého fixného kapitálu na HDP sa používajú bežné ceny prepočítané v Euro (pred 1999 v ECU).

Vývoj ekonomiky SR v roku 2009 – Stručná analýza

Rudolf Sivák¹

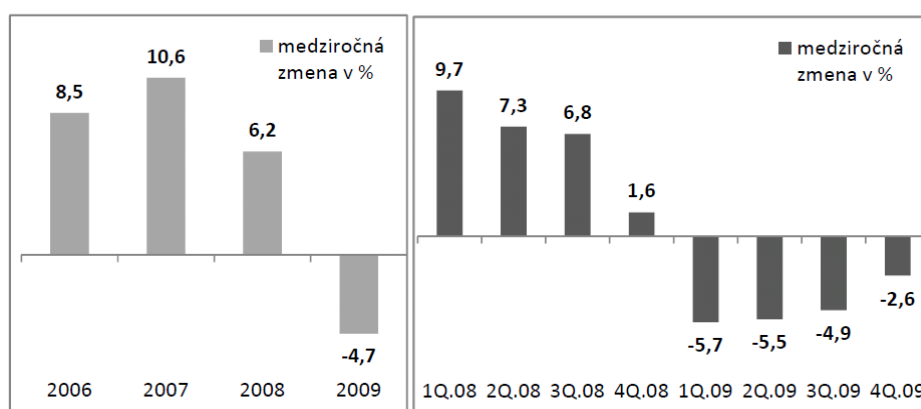
1. Úvod

Rok 2009 bol obdobím výrazných zmien v slovenskej ekonomike. *Ekonomickému vývoju v SR v tomto období dominovali dve hlavné línie, a to a) výrazné dopady globálnej finančnej krízy a ekonomickej recesie a b) zavedenie spoločnej meny euro.* Uvedené línie v roku 2009 priamo či nepriamo výrazne ovplyvnili činnosť všetkých ekonomických subjektov. Globálna recesia sa v SR prejavila o niečo neskôr ako vo väčšine vyspelých ekonomík, avšak o to intenzívnejšie. Na druhej strane, zavedenie spoločnej európskej meny k 1. januáru 2009 prispelo k zmierneniu dopadov turbulencií globálneho finančného trhu na domáce subjekty, ktoré neboli vystavené enormným výkyvom menového kurzu tak, ako tomu bolo v ostatných krajinách V4.

2. Vývoj hlavných makroekonomických ukazovateľov v roku 2009

Slovenská ekonomika je už tradične výrazným spôsobom naviazaná na ekonomický vývoj v EÚ. Podiel exportu na HDP slovenskej ekonomiky v posledných rokoch osciloval medzi 70 – 80% (v bežných cenách), pričom export do EÚ sa na celkovom exporte podieľal viac ako 85%. Z uvedeného vyplýva, že *ekonomický vývoj v EÚ a najmä eurozóne, je determinujúcim faktorom dynamiky rastu slovenského hospodárstva.* Od roku 2000 relatívne priaznivý vývoj externého prostredia prispieval k rýchlemu rastu slovenskej ekonomiky, pričom v období 2000 - 2008 reálny HDP vzrástol kumulatívne o výrazných 61,8%.

Graf č. 1: Vývoj reálneho HDP v SR v jednotlivých rokoch a štvrt'rokoch (stále ceny roku 2000)

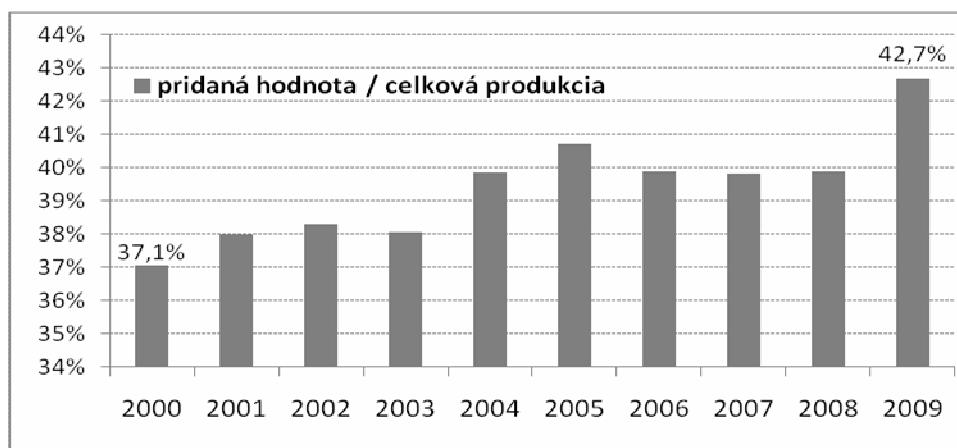
Prameň: ŠÚ SR

¹ Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave
 Národohospodárska fakulta EU v Bratislave, Katedra financií
 Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
 Tel.: 02/67295364, email: rudolf.sivak@euba.sk

Radikálny pokles zahraničného dopytu sa v roku 2009 zodpovedajúcim spôsobom odrazil aj na výkonnosti ekonomiky SR, kedy sa reálny HDP oproti roku 2008 znížil o 4,7%. Na pokles zahraničného dopytu nadviazal aj domáci dopyt, ktorý sa v roku 2009 po dlhých rokoch rastu medziročne znížil o 5,8%. Výraznejšiemu prepadu reálneho HDP paradoxne zabránilo výraznejšie zníženie importu (-17,6%, stále ceny – ďalej len s. c.) v porovnaní s exportom (-16,5%, s. c.). Pokles objemu zahraničného obchodu sa v roku 2009 prejavil aj značným znížením miery otvorenosti slovenskej ekonomiky, kedy sa podiel export / HDP znížil na 70,1% z 83% v roku 2008.

Najhlbším bodom recesie slovenskej ekonomiky bol ešte prvý štvrťrok 2009, v neskoršom období boli zaznamenané už mierne kvartálne nárasty agregátnej ekonomickej aktivity, a to v nadväznosti na stabilizáciu situácie na zahraničných trhoch. Na medziročnej báze však išlo naďalej o výrazné poklesy reálneho HDP. Uvedený vývoj sa prejavil aj v objeme priemyselnej výroby, ktorá je z pohľadu ekonomickej dynamiky SR kľúčová. V úvode roka 2009 sa objem priemyselnej produkcie prepadol približne na úroveň zo začiatku roku 2006. V druhej polovici roka 2009 už priemyselná produkcia a nové objednávky v priemysle vykazovali mierny rastúci trend, ktorý sa preniesol aj do úvodných mesiacov roku 2010.

Graf č. 2: Vývoj podielu pridanej hodnoty na celkovej produkcii od roku 2000

Prameň: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Z pohľadu výrobných metód výpočtu HDP recesia v SR vyvolala najmarkantnejší pokles medzispotreby (-14,8% medziročne, s. c.), v menšej miere sa v roku 2009 znížila aj celková produkcia (-10,8%), čisté dane z produktov (-5,6%) a pridaná hodnota (-4,6%). Rast podielu pridanej hodnoty na celkovej produkcii (z 39,9% v roku 2008 na 42,7% v roku 2009) indikuje, že ekonomická recesia vo výraznejšej miere zasiahla ekonomické subjekty operujúce s nižšou pridanou hodnotou, resp. s vyššou náročnosťou na vstupy. Oproti roku 2000 vzrástol podiel pridanej hodnoty na celkovej produkcii o 5,6%, čo je jednou z pretrvávajúcich pozitívnych tendencií slovenského hospodárstva (pozri graf č. 2).

Problematickým miestom slovenskej ekonomiky je prakticky od vzniku samostatnej SR trh práce, pričom v roku 2009 došlo k zvráteniu niektorých pozitívnych trendov, a naopak k prehĺbeniu viacerých nerovnováh. Dlhodobá nízka miera zamestnanosti predstavuje

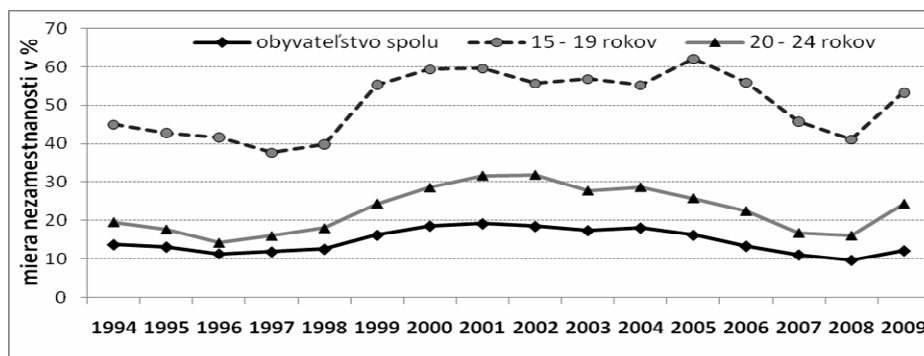
významné plytvanie ekonomickým potenciálom krajiny a, čo si nie vždy uvedomujeme, významným spôsobom obmedzuje možnosti znižovania daňového a odvodového zaťaženia práce. Kým miera zamestnanosti dosiahla v roku 2008² v SR 62,3%, priemerná hodnota v rámci EÚ bola 65,9%, v eurozóne 66%, a v krajinách ako Nórsko alebo Švajčiarsko sa miera zamestnanosti blíži k 80%³. Ekonomická recesia viedla k rýchlemu rastu miery nezamestnanosti, ktorá sa z 12-ročného minima, t. j. 8,7% v 4. štvrtroku 2008 zvýšila na 13,9% na konci roku 2009 (t. j. absolútny nárast o viac ako 140 tis. občanov, metodika ŠÚ SR), čo je najviac od začiatku roku 2006.

V roku 2009 sa prejavil na trhu práce aj paradoxný jav, kedy napriek rastúcej nezamestnanosti, resp. klesajúcej zamestnanosti, priemerná mzda rástla v nominálnom (+2,1%) , aj reálnom (+0,5%) vyjadrení. Tento (z pohľadu ekonomickej teórie) paradoxný vývoj možno vysvetliť najmä skutočnosťou, že nezamestnanosť rástla oveľa rýchlejšie medzi menej kvalifikovanými skupinami občanov (poberajúcich obvykle nižšiu mzdu), ako aj tým, že najmä viaceré väčšie podniky zrejme plne neodhadli hĺbku recesie pri rozhodovaní o indexácii miezd na rok 2009.

Okrem samotného rastu nezamestnanosti, resp. poklesu zamestnanosti, došlo v roku 2009 vplyvom ekonomickej recesie k prehĺbeniu viacerých dlhodobých nerovnováh na trhu práce, a to:

- Opätovný rast počtu dlhodobo nezamestnaných (nezamestnaní 1-2 roky) a veľmi dlhodobo nezamestnaných (nezamestnaní dlhšie ako 2 roky).
- Prehĺbenie regionálnych rozdielov v miere nezamestnanosti.
- Rýchly rast nezamestnanosti občanov s nízkou kvalifikáciou.
- Vylúčenie rómskeho etnika z trhu práce, pričom veľká časť Rómov sú v súčasnosti na trhu práce v maximálne nevýhodnom postavení – ide o občanov s najnižšou kvalifikáciou, dlhodobo nezamestnaných a vo veľkej miere koncentrovaných v krajoch s najvyššou mierou nezamestnanosti (Banskobystrický, Prešovský, Košický).
- Dlhodobo vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí do 25 rokov v roku 2009 opätovne vzrástla.

Graf č. 3: Vývoj miery nezamestnanosti vo vybraných skupinách obyvateľstva v produktívnom veku

Prameň: ŠÚ SR

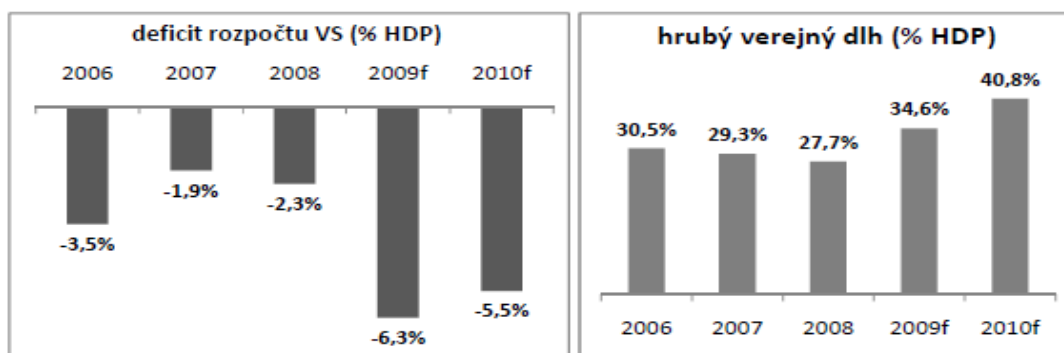
² Údaje za rok 2009 neboli v čase tvorby tohto príspevku dostupné.

³ Údaje Eurostat-u.

Je zrejmé, že väčšina uvedených problémov trhu práce pretrvá aj v dlhšom časovom horizonte po roku 2009. Ďalším problematickým miestom slovenského trhu práce, ktorý sa výraznejšie prejaví v najbližšom desaťročí, je rýchly úbytok obyvateľstva v predproduktívnom veku⁴. Z uvedených súvislostí vyplýva, že trh práce a súvisiace okruhy budú v nasledujúcich rokoch pôsobiť ako výrazný potenciálny zdroj ohrozenia rastu konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky.

Jednou z oblastí, ktoré boli ekonomickou recesiou zasiahnuté najviac, bol aj okruh verejných financií. Nesporným úspechom fiškálnej politiky SR v roku 2008 bolo dodržanie Maastrichtských fiškálnych kritérií, a tým zavŕšenie stratégie prijatia eura a zavedenie spoločnej európskej meny v roku 2009. Pod uvedený úspech sa podpísal najmä dynamický rast výkonnosti ekonomiky do roku 2008, výkon fiškálnej politiky v podmienkach fungovania moderného systému riadenia verejných financií, ako aj dobrá fiškálna disciplína zo strany fiškálnych autorít a subjektov verejnej správy v prístupovom období.

Graf č. 4: Vývoj základných indikátorov hospodárenia verejných financií

Prameň: MF SR

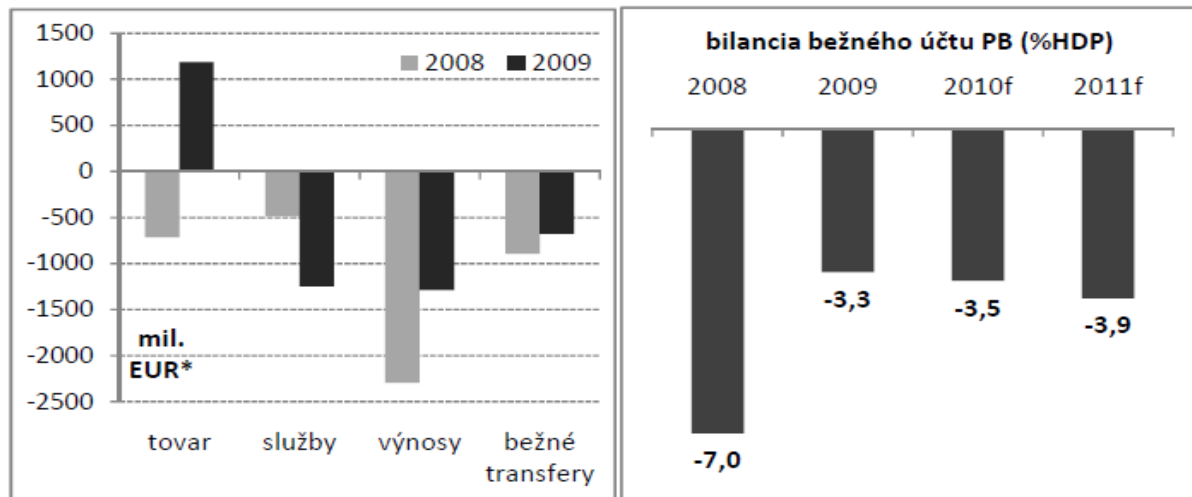
Negatívny vývoj svetovej a v nadväznosti na to aj slovenskej ekonomiky v roku 2009 prispel k zmene pozitívnych trendov aj v oblasti verejných financií. Na jednej strane klesli príjmy z daní a odvodov (najmä v dôsledku negatívneho vývoja na trhu práce), na strane druhej sa prejavil tlak na rast výdavkov v niektorých oblastiach (napr. dávky v nezamestnanosti). Uvedené skutočnosti majú za následok, že *dôjde k výraznému prekročeniu limitov paktu stability a rastu pre deficit verejných financií v rokoch 2009 aj 2010 (pozri graf)*. Prijatý konsolidačný plán verejných financií predpokladá dosiahnutie udržateľnej úrovne deficitu (3% HDP) v roku 2012. Dodržiavanie tohto plánu má význam aj z hľadiska ratingového hodnotenia SR, a tým pádom aj ceny cudzích zdrojov pre všetky ekonomické subjekty v SR.

Ďalším charakteristickým znakom slovenskej ekonomiky je dlhodobá nerovnovážna (deficitná) vonkajšia pozícia. V roku 2009 došlo k pomerne výraznej redukcii deficitu bežného účtu platobnej bilancie na -3,3% HDP z -7% HDP v roku 2008. Pod zmiernenie odlevu peňazí z ekonomiky sa v roku 2009 podpísali prebytkové saldo platieb za tovary (ktoré plne kompenzovala prehlbenie deficitu bilancie platieb za služby), ďalej výrazné zmiernenie

⁴ Koncom roku 2008 žilo v SR 1 059 474 občanov do 17 rokov (vrátane), čo je oproti roku 1996 pokles o 383 tis., resp. o 26,6%.

deficitu bilancie výnosov⁵ (a v tom najmä pokles odlevu výnosov z investícií o 1/3) a tiež miernejší deficit účtu bežných transferov.

Graf č. 5: Vývoj zložiek bežného účtu PB v r. 2008 a 2009 a očakávaný vývoj bežného účtu PB

*pozn.: údaje z roku 2008 boli prepočítané z SKK konverzným kurzom 1EUR=30,126 SKK

Prameň: NBS, prognóza MF SR (IFP)

3. Zhrnutie

Rok 2009 možno označiť za najťažší rok v dobe existencie samostatnej slovenskej ekonomiky. Dopady globálnej finančnej a ekonomickej krízy boli napokon intenzívnejšie, než predpokladala väčšina odborníkov. V roku 2009 boli potlačené viaceré pozitívne trendy z minulých rokov (rýchly ekonomický rast, znižovanie miery nezamestnanosti / rast zamestnanosti, udržateľné hospodárenie verejných financií, a i.) a naopak zvýraznené mnohé nerovnováhy v rámci slovenskej ekonomiky. Na druhej strane, v súvislosti s rokom 2009 môžeme hovoriť aj o istej konsolidácii vo viacerých odvetviach, kde rýchly rast v posledných rokoch už vykazoval známky prehrievania (realitný trh, úverové zaťaženie domácností, stavebníctvo) a došlo tiež k výraznému spomaleniu tempa rastu cenovej hladiny.

V rámci európskeho kontextu neboli dopady globálnej finančnej a hospodárskej krízy na slovenskú ekonomiku extrémne, do značnej miery vďaka relatívne stabilnému vývoju finančného a bankového systému v SR. Zavedenie eura spolu s nástupom ekonomickej recesie v SR začiatkom roku 2009 bolo spojené s množstvom otázok, avšak bolo úspešné a napokon pôsobilo ako faktor znižujúci mieru neistoty podnikateľských subjektov v mimoriadne otvorenej ekonomike SR. Rok 2009 bol z pohľadu tvorcov hospodárskej politiky aj mimoriadne cennou skúsenosťou, ktorá by v budúcnosti mala viesť k lepšiemu predvídaníu dopadov externých šokov na slovenskú ekonomiku.

⁵ Pripomeňme, že záporná bilancia výnosov bola v posledných rokoch najvýraznejším činiteľom záporného salda bežného účtu (najmä v dôsledku intenzívneho prílevu PZI a následnému spätnému prevodu zisku do „materskej“ krajiny investora).

Pohľad na predošlé konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA

RNDr. Ján Luha, CSc., Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.
Slovenská štatistická a demografická spoločnosť

Prvý ročník konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA sa uskutočnil v roku 2001. Vzhľadom na pozitívny ohlas účastníkov tejto konferencie bol v roku 2002 zorganizovaný i druhý ročník. Ukázalo sa, že zameranie a koncepcia konferencie sú veľmi zaujímavé a tak vznikol zámer zaradiť túto konferenciu do stáleho programu činnosti Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. Pre účastníkov desiateho ročníka sme pripravili stručný pohľad na predošlých deväť ročníkov konferencie. Prvé štyri ročníky sa konali v Hoteli Fórum, piaty ročník organizátori z technických príčin premiestnili do Kongresovej sály Únie žien Slovenska. Šiesty ročník sa konal v Kongresovom centre Technopolu. Siedmy ročník sa konal na pôde Štatistického úradu SR v Kongresovej sále na Hanulovej ulici 5/c. Ôsmy ročník sa konal v Bratislave v hoteli Bôrik. Deviaty ročník a tohtoročný ročník sa konali v Aule Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Konferencia sa riadi špecifickým modelom, ktorého autorom je J. Chajdiak. Na úvod konferencie uvedie J. Chajdiak informácie o vývoji makroekonomických ukazovateľov, potom nasleduje vystúpenie podpredsedu vlády SR, ktorý prijal záštitu nad konferenciou. Pred začatím konferencie si jednotliví prednášatelia vylosujú poradie, podľa ktorého prednášajú príspevky. Na záver je diskusia kde majú možnosť účastníci položiť referujúcim otázky a tiež môžu referujúci reagovať na vystúpenia kolegov.

Účastníci – v tradičnom zložení: predstavitelia štátnej správy a samosprávy, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia zamestnávateľov a odborový predstavitelia, predstavitelia podnikovej sféry, vysokých škôl a výskumných ústavov, študentov, predstavitelia tlače a iní odborníci. Počet účastníkov kolíše okolo 150.

Konferencie zabezpečuje Programový a organizačný výbor, ktorý má v posledných rokoch ustálené zloženie. Prvý a druhý ročník zabezpečoval konferenciu v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Juraj Kvetko. Tretí, štvrtý a piaty ročník pracoval Programový a organizačný výbor v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník. Od šiesteho ročníka pracoval v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Magdaléna Šipková.

Zborníky jednotlivých konferencií zostavujú: J. Chajdiak a J. Luha.

Recenziu zborníkov zabezpečujú: J. Chajdiak, P. Mach, J. Luha. Pri prvom ročníku bol medzi recenzentmi aj J. Kvetko.

Deviaty a desiaty ročník konferencie pripravoval Programový a organizačný výbor v zložení: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD., Ing. František Bernadič, Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zborník desiateho ročníka konferencie:

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach, RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič.

Zborníky predošlých ročníkov konferencie sú dostupné na stránke: <http://www.ssds.sk/> v zložke ďalšie publikácie.

Vzhľadom na rastúci rozsah príspevku sme sa rozhodli uvádzať iba prehľadné informácie o každom ročníku v tabuľkách:

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2001
Dátum:	22. február 2001
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • prognózy vývoja HDP a námety na jeho rast, • prognózy vývoja nezamestnanosti a námety na zabezpečenie jej poklesu, • prístupový proces k euro – problémy a námety.
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), V. Páleník, V. Kvetan (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV (ÚSSE SAV)), P. Karas (Prognostický ústav SAV (PÚ SAV)), I. Šujan (ÚSSE SAV), J. Chajdiak (Ekonomická univerzita (EU)), P. Ševcovic (Národná banka Slovenska (NBS)), M. Barto (Slovenská sporiteľňa (SISp)), P. Dufek, Ľ. Odór (Československá obchodná banka (ČSOB)), J. Tóth (ING Bank), M. Bohatá – predsedníčka Českého štatistického úradu
Zborník	ISBN 80-88946-12-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab.1 Prognóza vývoja ročného objemu HDP (v mld. Sk. s. c. 1995, metodika ESA95, v %)

Rok	Barto		ČSOB		Chajdiak		Infostat		Kárász	
1999	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast
2000	667,7	2,2	665,1	1,8	668,1	2,3	665,7	1,9	667,0	2,2
2001	689,0	3,2	683,7	2,8	685,5	2,6	684,1	2,8	685,4	3,4
2002	716,6	4,0	709,7	3,8	705,5	2,9	706,7	3,3		
2003	748,8	4,5	741,6	4,5	728,1	3,2	734,9	4,0		
2004	785,5	4,9	778,0	4,9	753,3	3,5	769,5	4,7		
2005	825,6	5,1	815,3	4,8	781,1	3,7	809,5	5,2		
Rok	Páleník		Ševčovic		Šujan		Tóth			
1999	653,3	Rast	653	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast		
2000	666,4	2,0	667	2,1	666,4	2,0	667,7	2,2		
2001	681,6	2,3	687	3,0	684,4	2,7	690,6	3,4		
2002	703,1	3,2	715	4,0	708,3	3,5	720,2	4,3		
2003	722,5	2,8	746	4,4	735,3	3,8	750,4	4,2		
2004	747,9	3,5	783	5,0	768,4	4,5	787,8	5,0		
2005	776,1	3,8			804,6	4,7	831,7	5,6		

Tab.2 Minimálna a maximálna verzia rastu HDP (v mld. Sk. s.c. 1995, metodika ESA95; v %)

Rok	min	%	max	%
2000	665,1	1,8	668,1	2,3
2001	681,6	2,5	690,6	3,4
2002	703,1	3,2	720,2	4,3
2003	722,5	2,8	750,4	4,2
2004	747,9	3,5	787,8	5,0
2005	776,1	3,8	831,7	5,6
2005/1999		18,8		27,3

Z uvedených výsledkov jednotlivých prognóz môžeme konštatovať ich pomerne vysokú mieru zhody a urobiť nasledujúce závery:

- 1) Všetci prognostici očakávajú rast HDP s tempami od 1,8 % (ČSOB, 2000/1999) po 5,6 % (J. Tóth, 2005/2004).
- 2) Rast HDP by sa mal podľa jednotlivých prognóz postupne zrýchľovať, pričom u časti prognóz sa predpokladá volebný cyklus v raste HDP, t. j. rýchlejší rast v roku 2002 s kompenzačným spomalením v roku 2003.
- 3) V neformálnej diskusii sa objavila otázka – čo je recesia? Klasickou odpoveďou je, že recesiou vyjadruje záporný rast HDP, t. j. pokles jeho objemu v čase. Iný pohľad predstavuje, že recesiou je pomalší rast HDP ako je rast HDP v Európskej únii. Z tohto druhého pohľadu pri raste HDP v EÚ o 3 % recesiou môžeme jednoznačne vyhlásiť v roku 2000, u vyše polovici autorov aj v roku 2001 a pri dvoch menej optimistických prognózach až do roku 2004.

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2002
Dátum:	11. apríl 2002
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • prognózy vývoja HDP a opatrenia na zabezpečenie jeho rastu, • prognózy vývoja bežného účtu platobnej bilancie a opatrenia na zlepšenie jeho stavu
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), M. Barto (SLSP), S. Kozlík (RHRS), J. Tóth (ING Bank), M. Gabriš (ČSOB), K. Morvay (MESA10), J. Chajdiak (FHI EU), V. Páleník (ÚSSE SAV)
Zborník	ISBN 80-88946-17-4
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNÓZ

Štvrťročný objem HDP v mld. Sk s.c. 1995

	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	Chajdiak
2002q1	166.2	167.0	166.5	166.5	167.8
2002q2	183.4	182.9	183	183.2	183.2
2002q3	185.3	186.6	185.4	182.9	186
2002q4	179.9	181.3	180.3	178.4	180.3
2003q1	172.3	174.2	173		175.5
2003q2	190.3	191.2	190.9		191.4
2003q3	193.5	194.3	193.6		194.5
2003q4	188.8	188.4	188.6		189.1

Tempo rastu ročného objemu HDP v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	3.6	4.1%	3.7	3.7	2,7	3	3.5	4
2003	4.2	4.2%	4.3	4.2	12,2	3.5	3.8	3.7
2004	4.9	5.0%	4.9	4.4	-6,5	3.5	4.5	3.9
2005	5.2	5.5%	5.5	4.6	-0,6	4	5	4.2

Saldo bežného účtu platobnej bilancie v mld. Sk

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	-77.0	-86.6	-87.0	-81.2	-79,6	80	-7.70%	-93.9
2003	-53.1	-69.8	-84.2	-63.5	-89,4	50	-6%	-79.5
2004	-52.9	-64.2	-79.9	-56.3	-159,5	30	-4.20%	-105.3
2005	-45.9	-74.9	-76.5	-45.3	-175,8	40	-4%	-115.3

Vývoj medziročnej inflácie v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	4.4	4.7%	3.9	4.2	4,1	8	4.6	4.2
2003	6.5	6.4%	6.7	7.0	8,7	10	6	5.5
2004	5.3	5.1%	5.3	5.2	3,8	10	5.1	5
2005	4.6	4.8%	4.3	4.5	2,8	10	4.5	4.8
		dec/dec						

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2003
Dátum:	8. apríl 2003
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ŠTÁTNEHO ROZPOČTU – prognózy a námety
Záštitá:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	J. Chajdiak (Ekonomická univerzita), J. Haluška (INFOSTAT), S. Kozlík (RHRS), V. Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), P. Ševcovic (NBS), J. Tóth (ING Bank N.V.) a M. Gábriš (ČSOB)
Zborník	ISBN 80-88946-26-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Výsledky prognóz rastu HDP v stálych cenách vyjadrené v % prírastku u jednotlivých autorov sú v tabuľke 1:

Tab. 1

	Tempo prírastku HDP v stálych cenách						
Rok	ČSOB	Chajdiak	Infostat	Kozlík	Páleník	Ševcovic	Tóth
2003	3,8	5,5	4,2	2,9	2,9	3,9-4,3	3,6
2004	4,0	6,1	4,5	2,1	4,0	4,2	4,0
2005	4,0	6,6	4,8	2,5	4,2	4,4	5,4
2006	3,5	6,9	5,1	3,1	4,4	4,6	5,4
2007				3,5	3,5	4,7	
2008				4,1	3,8	4,7	

Odhady vývoja príjmov, výdavkov a salda štátneho rozpočtu SR v mld Sk sú v tab. 2:

Tab. 2

Rok	Kozlík			Páleník		
	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	235	292	57	233,8	290,0	56,2
2004				256,1	310,7	54,6
2005				276,0	324,4	48,4
2006				298,8	345,3	46,4
2007				322,7	369,2	46,4
2008				345,5	393,0	47,4

Rok	Chajdiak			Ševcovic		
	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	do 240	nad 300	min 60	235	291	-56
2004				255	305	-50
2005				280	320	-40
2006				305	340	-35
2007				330	360	-30
2008				360	385	-25

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2004	
Dátum:	6. apríl 2004
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ZAHRANIČNEHO OBCHODU – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil štátny tajomník MF SR Vladimír Tvaroška. Viliam Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT)
Zborník	80-88946-33-6
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNÓZ

Tab. 1: Prognózy vývoja tempa prírastku HDP v s.c.

Rok	Autor					
	Infostat	Páleník	Kozlík	Tóth	ČSOB	Chajdiak
2004/2003	4,5	4,3	4,0	4,4	4,0	4,2
2005/2004	4,5	4,4	4,2	5,1	4,1	3,9
2006/2005	4,8	4,8	4,6	5,5	4,7	3,7
2007/2006	5,0		4,0	4,6	4,8	3,6
2008/2007	5,0		4,2	5,2	4,7	3,5

Tab. 2 Tempá prírastku dovozu a vývozu

ČSOB

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,0	10,0	7,0	12,0
2005/2004	14,0	11,0	15,0	13,0

Páleník

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,6	8,0	5,8	6,3
2005/2004	11,3	9,4	10,6	8,2
2006/2005	10,6	10,4	11,7	11,0

Infostat

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	10,0	9,2	11,7	10,8
2005/2004	9,2	8,3	11,8	10,9
2006/2005	8,8	8,5	12,1	11,8
2007/2006	8,3	8,7	11,5	12,0
2008/2007	9,0	10,0	12,3	13,3

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2005
Dátum:	19. apríl 2005
Miesto:	Bratislava, Kongresová sála Únie žien Slovenska
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZAVEDENIE EURA – prognózy a námety
Záštitá:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	<p>V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil Ľudovít Ódor.</p> <p>Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Ľudovít Ódor (IFP MF SR), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT), Viliam Páleník a Ján Ďuraš (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Peter Ševčovič (NBS).</p> <p>Pred začiatkom diskusie vystúpil Ivan Šramko guvernér NBS s informáciami o riadení kurzov v Eurozóne, o menovom programe a o zavedení Eura k 1. 1. 2009.</p>
Zborník	80-88946-41-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab. Odhad tempa rast HDP v stálych cenách, dátumu momentu zavedenia eura a kurzu

Meno autora:	Olexa, Haluška	Páleník	Odor	Toth	Chajdiak	Ševčovic
Rok	% rastu HDP					
2005	5,0	5,0	4,9	5,1	6,2	5
2006	5,3	5,2	5,3	6,0	6,7	5
2007	6,0	6,1	6,1	6,0	6,4	>5
2008	5,5	5,6	5,2	5,0	7,2	5
2009	5,1	5,6	5	5,5	7,2	
Dátum momentu zavedenia eura:	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009
Kurz eura v momente zavedenia eura:	35	35		33-34	35	

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2006
Dátum:	4. apríl 2006
Miesto:	Bratislava, Kongresové centrum Technopolu
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a DPH na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a k problematike DPH na Slovensku
Záštitá:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií

Referujúci:	Pred vystúpením prognostikov bol príspevok zástupkyne Daňového riaditeľstva SR J. Janáčkovej o dani z pridanej hodnoty. Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita)
Zborník	80-88946-42-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Súhrn jednotlivých prognóz na roky 2006 až 2009

Autor: Marek Gábriš, ČSOB			Autor: Jozef Chajdiak, EU			Autor: EU SAV		
Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH	Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH	Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122	2005	6,0	122	2005	6,0	122
2006	5,8	130,5	2006	6,7	130	2006	5,02	129,5
2007	6,5	138,1	2007	6,4	130	2007	5,44	137,5
2008	5,5	146,4	2008	7,2	134	2008	5,26	144,9
2009	5,4	154,8	2009	7,2	138	2009	6,87	152,9

Autor: INFOSTAT			Autor: Jan Toth			Autor: NBS		
Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH	Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH	Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	117	2005	6,0	117	2005	6,0	117,0
2006	5,9	126,7	2006	6,2	127	2006	6,2	128,7
2007	6,3	136,2	2007	6,7	135	2007	6,9	136,8
2008	5,8	145,3	2008	5,7	142	2008	5,1	144,7
2009	5,3	155,2	2009	5,2	151	2009	-	153,2

Externé hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2005 a oproti roku 2004:

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2006) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

- X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
- X2 – inflácia,
- X3 – miera nezamestnanosti,
- X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
- X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od -2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z pridelených hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

Hodnotenie stavu:

Stav 2005	X1	X2	X3	X4	X5	Priemer
Gábriš Marek	-2	-1	-1	-1	-2	-1,2
Haluška Ján	-2	-1	-2	-1	-2	-1,4
Chajdiak Jozef	-2	-1	-2	-1	-1	-1,4
Olexa Michal	-2	-1	-2	-1	-2	-1,3
EÚ SAV	-2	-1	-2	0	1	-0,8
Ševčovic Peter	-2	-1	-2	0	-1	-1,1
Tóth Ján	-2	1	-2	-1	-1	-0,8
Spolu (medián)						-1,2

Hodnotenie vývoja:

Vývoj 2005/2004	X1	X2	X3	X4	X5	Priemer
Gábriš Marek	2	-1	1	1	-1	0,5
Haluška Ján	2	2	1	2	-2	0,9
Chajdiak Jozef	2	-1	2	1	-1	0,6
Olexa Michal	2	2	2	1	-2	0,8
EÚ SAV	2	1	1	2	0	1,1
Ševčovic Peter	2	1	1	1	-1	0,9
Tóth Ján	2	1	2	2	-1	1,1
Spolu (medián)						0,9

Stav ekonomiky SR hodnotia experti priemernými známami od -0,8 po -1,4 pri prostrednej hodnote **-1,2**.

Vývoj ekonomiky SR v roku 2005 oproti roku 2004 hodnotia experti priemernými známami od +0,5 po +1,1 pri prostrednej hodnote **+0,9**.

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2007
Dátum:	27. marec 2007
Miesto:	Bratislava - Dúbravka, Kongresová sála ŠÚ SR
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a zamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a zamestnanosti na Slovensku
Záštitá:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Sergej Kozlík (Europoslanec za SR), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Statis), Peter Ševčovic (NBS)
Zborník	80-88946-46-5
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Pre zaujímavosť uvádzame oficiálne tempá rastu HDP v stálych cenách roku 1995 a v číslach vo verzii roku 2005 a v stálych cenách roku 2000 a v číslach vo verzii marca roku 2007. Čitateľ môže kvalitu prognóz jednotlivých autorov tak oceniť samostatne.

Tab. 1 Tempá rastu HDP
(HDP v s.c. 2000, resp. 1995 vo verzii roku 2005)

Tempo	s.c.2000	s.c.1995
2000/1999	100,70%	102,04%
2001/2000	103,20%	103,79%
2002/2001	104,10%	104,62%
2003/2002*	104,20%	104,46%
2004/2003*	105,40%	105,50%
2005/2004*	106,00%	105,95%
2006/2005*	108,30%	x
* predbežné údaje		

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2008
Dátum:	15. apríl 2008
Miesto:	Bratislava – Hotel Bôrik
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a poklesu dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku
Záštitá:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník, Kvetan Vladimír, Radvanský Marek (Ekonomický ústav SAV), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (ÚM STU), Renáta Konečná (NBS)
Zborník	80-88946-47-2
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Súhrn prognóz (k 9. 4. 2008)

Rast HDP v s.c.

% rastu HDP	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4
2008	7,2	9,0	7,2	7,7	7,3	7,5
2009	6,1	7,1	6,4	6,9	6,4	6,4
2010	5,7	7,4	5,9		6,3	5,9
2011	5,5	7,3	5,7		5,5	5,6

Počet dlhodobo
nezamestnaných

tis.nezam.	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	195,9	206,9	122	206,9	196	294,3
2008	188,0	187,0	113	189,2	174	269,7
2009	175,0	177,1	101	173,1	158	260,1
2010	164,0	164,0	81		140	252,7
2011	155,0	150,0	79		130	245,3

Externé hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2007 a oproti roku 2006

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2008) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,

X2 – inflácia,

X3 – miera nezamestnanosti,

X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,

X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od -2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny, stredný, priemerný stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

stav 2007	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
EÚ SAV	-1,0	+2,0	-1,0	+1,0	+1,0	+0,4
Haluška Infostat	-1,0	-1,0	-2,0	+1,0	+0,5	-0,5
Chajdiak UM						
STU	-1,5	+1,0	-2,0	+0,5	+0,5	-0,3
Šilan IFP MF SR	+2,0	+1,0	0,0	+1,0	+1,0	+1,0
Olexa Infostat	-1,0	-1,0	-2,0	+1,0	+0,5	-0,5
Konečná NBS	-1,0	+1,5	-1,0	-1,0	-0,5	-0,4
Tóth ING Bank	-1,0	+1,0	0,0	+1,0	+2,0	+0,6
Spolu (Medián)						-0,3

vyvoj 2007/2006	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
EÚ SAV	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Haluška Infostat	2,0	2,0	1,5	2,0	2,0	1,9
Chajdiak UM						
STU	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6
Šilan IFP MF SR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Olexa Infostat	2,0	2,0	1,5	2,0	2,0	1,9
Konečná NBS	2,0	1,0	1,5	1,5	2,0	1,6
Tóth ING Bank	2,0	1,0	2,0	1,0	2,0	1,6
Spolu (Medián)						+1,9

Stav ekonomiky SR v roku 2007 hodnotia experti priemernými známami od -0,5 po +1,0 pri výslednej prostrednej hodnote **-0,3** (slabší stred). V minulých ročníkoch za rok 2005 bolo výsledné hodnotenie **-1,2** a za rok 2006 **-1,1**, t.j. stav sa podľa expertov zlepšuje.

Vývoj ekonomiky SR v roku 2007 oproti roku 2006 hodnotia experti priemernými známami od +1,6 po +2,0 pri výslednej prostrednej hodnote **+1,9** (skoro veľmi dobre). V hodnotení vývoja roku 2005 oproti 2004 bol výsledok **+0,9**, v hodnotení vývoja roku 2006

oproti 2005 bol výsledok **+0,5**, t.j. pozitívny vývoj sa po spomalení v roku 2006 sa v roku 2007 výrazne zrýchlil.

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009
Dátum:	7. apríl 2009
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja dopravnej náročnosti HDP na Slovensku
Záštitá:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR, Ľubomír Vážny, minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
Referujúci:	Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat), Viliam Páleník, Vladimír Kvetan, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic (NBS), Ján Tóth (UniCredit Bank), Jozef Chajdiak (UM STU), Ľubomír Palčák (VÚD)
Zborník	ISBN 978-80-88946-48-9

Prednášajúci účastníci konferencie odhadovali aj tempá prírastku HDP (v stálych cenách). Ich odhady sú v nasledujúcej tabuľke.

	Tóth	Chajdiak	Haluška	EÚ SAV	NBS	Olexa
Rok	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-0,5	-1,8	-1,0	-0,9	-2,4	-0,4
2010	3,1	-0,1	2,0	0,4	2,0	1,5
2011	4,5	4,4	2,7	3,3	3,2	2,2
2012	5,0	5,6	3,5	4,0		3,0

Kvôli úplnosti a pre zaujímavosť uvádzame dosiahnuté reálne hodnoty tempa prírastku resp. indexy rastu ročného objemu HDP v stálych cenách roku 2000 v nasledujúcej tabuľke:

Reálny rast HDP	index rastu	tempo prírastku
2000/1999	1,014	1,4
2001/2000	1,034	3,4
2002/2001	1,048	4,8
2003/2002	1,047	4,7
2004/2003	1,052	5,2
2005/2004	1,065	6,5
2006/2005	1,085	8,5
2007/2006	1,104	10,4
2008/2007	1,064	6,4
2009/2008	0,957	-4,7

Čitateľ môže samostatne posúdiť kvalitu práce našich prognostikov vo všeobecnosti ako aj jednotlivých autorov zvlášť.

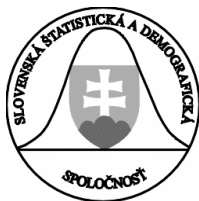
Práve prebieha:

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2010
Dátum:	13. apríl 2010
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a súkromných investícií na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja súkromných investícií na Slovensku
Záštitá:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat), Viliam Páleník, Vladimír Kvetan, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic (NBS), Ján Tóth (UniCredit Bank), Jozef Chajdiak (UM STU), Ľubomír Palčák (VÚD)
Zborník	ISBN 978 - 80 - 88946 - 49 – 6

Tabuľky prognóz sú na stranách 11 a 12 na začiatku publikácie.

OBSAH

	Úvod	3
Čaplovič Dušan	Príhovor podpredsedu vlády Slovenskej republiky Dušana Čaploviča	5
Sivák Rudolf	Príhovor rektora Ekonomickej Univerzity Bratislava	8
	Externé hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2009 a oproti roku 2008 a odhad budúceho rastu HDP	9
Chajdiak Jozef	Makroekonomický vývoj SR do marca 2009	13
Bezáková Valéria	Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti	32
ŠÚ SR	Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008 a prognóza vývoja na 1. polrok 2009	39
Chajdiak Jozef	Hrubý domáci produkt a daň z pridanej hodnoty (rok 2004, rok 2005, rok 2006, rok 2007, rok 2008 a rok 2009)	45
Chajdiak Jozef	Príčiny súčasnej hospodárskej krízy	47
Chajdiak Jozef, Luha Ján	Vývoj predvolebných preferencií 2010	49
Beka Ján	Vývoj ekonomiky SR v roku 2009 a strednodobá predikcia NBS	55
Haluška Ján a kolektív	Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2009 a odhad jej vývoja v roku 2010	61
Tóth Ján	Prognóza rastu ekonomiky v najbližších rokoch	65
Radvanský Marek, Páleník Viliam, Slobodníková Soňa	Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2010 – 2013 s výhľadom do roku 2015	68
Páleník Viliam	Súkromne investície v EÚ a na Slovensku	83
Sivák Rudolf	Vývoj ekonomiky SR v roku 2009 – Stručná analýza	91
Luha Ján, Chajdiak Jozef	Pohľad na predošlé konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA	96

Slovenská štatistická a demografická
spoločnosť Miletičova 3, 824 67
Bratislava
www.ssds.sk

Naše najbližšie akcie:

(pozri tiež www.ssds.sk, blok Organizované akcie)

NITRIANSKE ŠTATISTICKÉ DNI 2010

27. - 28. 5. 2010, Nitra

EKOMSTAT 2010, 24. škola štatistiky

tematické zameranie: *Štatistické metódy vo vedecko-výskumnej, odbornej
a hospodárskej praxi.*

30. 5. – 4. 6. 2010, Trenčianske Teplice

FernStat_CZ 2010

23. - 24. 9. 2010, Ústí nad Labem

15. SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ KONFERENCIA

7. – 8. 10. 2010, Kaskády, Únovce pri Galante

VALNÉ ZHROMAŽDENIE ČLENOV SŠDS

7. 10. 2010, Kaskády, Únovce pri Galante

19. Medzinárodný seminár VÝPOČTOVÁ ŠTATISTIKA,

2. – 3. 12. 2010, Bratislava, Infostat

Prehliadka prác mladých štatistikov a demografov

2. 12. 2010, Bratislava, Infostat

Regiónálne akcie

priebežne

PRVÁ STAVEBNÁ SPORITEĽŇA

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2010

Vydala SŠDS

Programový a organizačný výbor:

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda

RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník

RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.,

Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD., Ing. František Bernadič,

Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.,

RNDr. Ján Luha, CSc.

Ing. František Bernadič

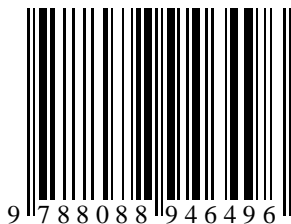
Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach,

RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Odovzdané do tlače: apríl 2010

Vyšlo: apríl 2010

ISBN 978-80-88946-49-6

9 788088 946496